

Luk

A Dorang Daxa Zin Iesu Kaarisito

Luk Ka Varaar

A Dor Vaamaravazang Pana A

Baar Angkari

Luk ka ra varaar a baar angkari. Naan kawit azaxai zin a zangaafllu ma urua ubina varaviraai zin Iesu. Ma naan a Grik. A bina zina iaak Entiok, la provins Siria. Luk kawit na raamin amun saan Iesu xa ra giu, singsaxai naan ka zaleng fatalamin amun dorang pana Iesu ma xa varaar amun saan angkanaan. A vaamuzazang sina xa dokta, ma naan ka rexaazin fatalamin a linga bina Grik.

Luk ka farar zin a rapti aizina Tiofilas. Ma xa farar waan sin aubina di inaxam paazaai. Tiofilas kawit na ra raamin a pira ina Iesu xa zangas pana, malasing ma Luk ka lis azanon dor vaamaravazang. Luk ka saxot adu Tiofilas kana rexaazin fakdul amun dorang pana Iesu, waamua wana di luk naan ka ruaas pana xa uzaa ikula la lia. Luk ka vatangin adu Iesu xa wat kuna vamamaraxaazang atavur amun lemlem aubina vaakdul, xawit amun Judaa zingbe.

A baar Luk ka malasing kari:

- (1) 1:1-4 A dor vaamaravazang
- (2) 1:5-2:52 A balazang sin Iesu ma Jon Rapti Iwana Baaptaaizang
- (3) 3:1-20 Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka nimmimanin a lan aaxan Iesu

- (4) 3:21-4:13 Jon ka baaptaais Iesu ma Saatan ka vaxabebeu naan
- (5) 4:14-9:9 Iesu xa waan farawuk la pira Gaalili ma xat faraviraai
- (6) 9:10-50 Iesu xa waan la amun non farawuk ma xat faraviraai
- (7) 9:51-13:21 Iesu xa waan la pira Judia ma xat faraviraai
- (8) 13:22-19:27 Iesu xa waan la pira Peria ma xat faraviraai
- (9) 19:28-23:56 A vanongang a wik ma a maatang sin Iesu
- (10) 24:1-53 A ramaraat puliang sin Iesu ziaana maatang ma a uzaaiang sina xunikula la lia

A Dor Vaamaravazang

¹ A dorang ka waan sin a piran Tiofilas. Amala di ra lalaamangaai xuna varaar vatingang amun saan Nakmai xa ra waambazof lawalaua maam malasing naa ra pitfiaat mumua. ² Naandi ina di ra raamin amun saan angkanaan la varumaraiang iwana ma di balas amun iaana kilaiiang iwana a dorang sin Nakmai, di ra vazei maam pana amun saan angkanaan. ³ Ma nia ga zazaleng amun dorang iwana lagazaai zin Iesu ila varumaraiang ma xa utuaas pana vaanongang sina la pira angkari. Malasing ma ga naxaam adu xa daxa nia zaait gana fararin ka waan sunum. Ga varaar amun saan angkanaan lalozang a lan di balas pana, ⁴ kuna guna rexaas mase adu amun saan di ra viraai nua wana xa vaaratunaan.

*A Dorang Pana Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang
Dina Luk Naan*

⁵ Lamun maariaas araan Erot ka izi a xalxaal in Judia, xa rauxin aza pris aizina xanaan Zekaria, xa wat pana a lemlem pris sin Aabijaa. Aizina taak sin Zekaria xanaan Elizabet, ma naan saait a natnaat sin Aaron.* ⁶ Nandiaa uru xazak di tak iaa lamarana Nakmai, ma dit falos fatalamin iaa amun dorang dikdik faakdul ma amun lus faakdul zin a Piran Nakmai. ⁷ Singsaxai xawit di raxunalik iaa, avuna Elizabet ka mala ma di baiak iaa vaanong saait.

⁸ Aza raan lamaskana amun taan iwana vaamuzazang sin a lemlem sin Zekaria, Zekaria nanga xa giu a vaamuzazang iwana talazang lamarana Nakmai. ⁹ Lalozang a rataawuk amun pris, naandi di raktaaxin amun faat ma di kalin Zekaria xuna naan kana albis lamaskana vaal xoxok sin a Piran ma xana vaif a laas milalas mikuf. ¹⁰ La raan kat faif a laas milalas mikuf, aubina iwana lotu di irur watu lamanar ma dit maainung.

¹¹ Naanaan aza aangelo zin a Piran ka balas sin Zekaria ma xa wat tur la mit sazaxa iwana aalta iwana vaivang a laas milalas mikuf. ¹² Araan Zekaria xa raamin naan, ka raknar ma xa maraaut marazaat. ¹³ Ma xa piaat sina naako, “Zekaria, tuua gu maraaut, Nakmai xa langarin fanong a maainungang sunum, ma taak sunum Elizabet kana luk a nalik sunum, ma guna vakilaan naan pana Jon. ¹⁴ Guna nanam mase wana naan ma amala dina nanam saait pana a balazang sina, ¹⁵ wanaze naan kana laaup

---

1:5 1Xux 24:10 * **1:5** Livaai a watbung azaxai in Israael, ma azanon Livaai di natnaat sin Aaron, naandi amun pris, ma Aabijaa xa vatama zin Aaron. **1:15** Vaak 6:3

lamarana a Piran. Naan kana wen imimin a waain, o tazanon daanim dikdik ma paamua wana naanaa zina xana luk naan, ma a Laklagaai a Raabu xana iziar wana naan. ¹⁶ Ma xana zaxot faulin amala amun Israael xa waan sin Nakmai a Piran sin naandi. ¹⁷ Naan kana dikdik mase malasing a profet Elaaija, xana waamuain a Piran kuna xana zaxot fatuin amun damana a funalik faraxai wana a funalik sin naandi, xuna dina maska zaxai ma xana plaas fatok ainaxamang sin aubina dit langar pesalaai xuna dina rauxin ainaxamang daxa zin aubina di tak. Naan kana giu uru zaan angkanaan kuna nimmimaninang aubina zin a Piran pana balazang sina.”

¹⁸ Zekaria xa iaari zin a aangelo naako, “Gana rexaas malasing faa adu azaan angkanaan kana balas faaratunaan? Panaze maadi baiak iaa vaanong.”

¹⁹ Ma a aangelo xa xis naan naako, “Nia xari Gaabriel. Nia gai rur lamarana Nakmai. Naan nanga xa kling fawat nia xuna dadorang sunum ma xuna lizang amun dorang kanaan ka daxa zunum. ²⁰ Singsaxai nua xawit gu inaxam paazaai wana amun dorang surugu, malasing ma naari guna nguspo. Guna wen dador xa ruaas la notaan faatak mase amun saan angkanaan kana balas faaratunaan.”

²¹ La notaan angkanaan aubina ina di rat sim-bong Zekaria, ma di ra inaxam farvaras pana naan, panaze xa vaabung lamaskana a vaal xoxok. ²² Araan ka tukbilak, kawit nat faraxas kana dador zin naandi, xai talus be naandi wana uru mitna. Malasing ma di rexaas ka adu Zekaria

xa raamin fanong aza rataamaaiang lamaskana vaal xoxok.

²³ Araan a notaan sina iwana vaamuzazang ka vaanong, naan ka uli xula bina zina. ²⁴ Ma mur taak sina, Elizabet ka buxut, ma lamaskana a flan ka watmit, naan kawit na waan fataling a vaal. ²⁵ Ma Elizabet ka piaat naako, “Naari mase xa, a Piran ka vawaal nia ma xa zuruk pizin azaan ina nia gat maangil wana lamarana aubina.”*

A Aangelo Xa Vazei Maaria Adu Naan Kana Luk Iesu

²⁶ Pana vawizik saaxaiang a flan Elizabet ka buxut, Nakmai xa kling a aangelo Gaabriel xa waan la bina laba Naazaret, la non laba Gaalili. ²⁷ Naan ka waan sin aza rakfaaxur xawit nanga nat milivin ta rapti, aizina xanaan Maaria, ina di vakol naan kana maxus sin Iosep, a natnaat sin a Xalxaal Dewit. ²⁸ A aangelo xa balas sin Maaria ma xa piaat sina naako, “A dor vaananamang ka wat sunum. A daxaiang sin Nakmai xa iziar zunum! A Piran ka iziar varaxai wana nua!”

²⁹ Maaria xa inaxam farvaras pana a dorang kari, adu aze mase a vuvuna. ³⁰ Ma a aangelo xa piaat sina naako, “Maaria, tuaa gu maraaut, Nakmai xa lis a daxaiang sunum. ³¹ Langar! Guna buxut ma guna luk a nalik ma guna vakilaan naan pana Iesu. ³² Ma aizina xana laaup ma dina vakilaan naan pana Naata Nakmai Laaxur Mase. Ma a Piran Nakmai xana vaziaar naan la kin izi xalxaalang sin a xulmua zina Dewit, ³³ ma naan

---

* **1:25** Naan kat maangil wanaze xawit na raxunalik. **1:27** Mt 1:18 **1:31** Mt 1:21 **1:32** 2Sml 7:12-16, Aais 9:7

kana rasin bulin a lus laaxur wana amun natnaat sin Jekop ma a bikabar zina xana wen faanong.”

³⁴ Ma Maaria xa iaari zin a aangelo naako, “Azaan angkanaan kana mitat balas, avuna xawit ga milivin ta rapti.”

³⁵ Ma a aangelo xa xis naan naako, “A Laklagaai a Raabu xana wat pana nua ma a dikdikang sin Nakmai Laaxur Mase xana waramin nua. Malasing ma a Nalik Koxok ina nua guna luk dina vakilaan naan pana Naata Nakmai. ³⁶ Langar, a taaum Elizabet ka baiak faanong ma di piaat pana naan adu xa mala, singsaxai naari naan ka buxut faanong, ma a flan sina xa wizik saaxa. ³⁷ Avuna xawit tazaar Nakmai xawit nat faraxas kana giu.”

³⁸ Ma Maaria xa piaat naako, “Nia a iaana kilaaiang sin a Piran. Ka daxa adu naan kana giu wana nia malasing nua gu piaat.” Ma a aangelo xa vataling naan.

Maaria Xa Wa Raamin Elizabet

³⁹ Mur Maaria xa nimniman ma xa uzaa vazaus laza bina ikula lamaskana amun put la pira Judia. ⁴⁰ Naan ka albis la vaal zin Zekaria ma xa piaat lawaanaas sin Elizabet. ⁴¹ Araan Elizabet ka langarin Maaria xa piaat lawaanaas, popo xa fida la xuna ma a Laklagaai a Raabu xa iziar wana Elizabet. ⁴² Ma xa dador laba naako, “Nua gu rauxin a daxaiang ka laaup pana a furavin faakdul ma a nalik saait guna luk ka rauxin a daxaiang sin Nakmai. ⁴³ Nia aze rawat tavin malasing ma naanaa zin a Piran surugu xa wat surugu? A balazang sunum ka lis a daxaiang surugu. ⁴⁴ Araan ga langarin gu piaat fawat lawaanaas surugu, a

nalik la xunugu xa fida wana nanamang. ⁴⁵ Gu ra inaxam paazaai adu a Piran kana giu vatfaraxazin malasing naan ka ra vazei nua, malasing ma a daxaiang ka wat sunum.”

A Ranganang Sin Maaria Xa Wisfaru Nakmai

⁴⁶ Maaria xa piaat naako,

“A maskaagu xa valaup a Piran,

⁴⁷ ma a maskaagu xa nanam pana Nakmai a Baraai a Vaaroroiang surugu,

⁴⁸ avuna naan kat naxaam nia,
a ravin iaana kilaaiang palaau be zina.

Taning ma xa uzaa, amun patkul vaakdul dina piaat adu nia ga rauxin a daxaiang,

⁴⁹ avuna naan A Maradikdikang, ma xa ra giu amun saan ka laaup pana nia.

Aizina xa xoxok.

⁵⁰ A varamaaluvang sina xa iziar wana aubina ilamun patkul vaakdul
ina dit marauring naan ma dit faranop pana naan.

⁵¹ Naan ka ra giu amun faamuzazang dikdik pana mitna,
ma naan ka ra vut pizin farauxin naandi dit naxaam falaup naandi nanga lamaskana ainaxamang sin naandi.

⁵² Naan ka ra zuruk pizin amun kalxaal ziaana akin izi xalxaalang sin naandi,
singsaxai xa valaup aubina walaau.

⁵³ Ka ralaas aubina di lagaai wana amun saan daxa xa varas, ma di maazur,

singsaxai xa kling pizin fagof aubina di rax-
umbaaxut.

⁵⁴ Naan ka ra vawaal amun iaana kilaaiang sina
amun Israael,

wanaze xat naxaam faulin a xalxalang sina
malasing ma xat faramaaluf

⁵⁵ pana Aabaraam ma amun natnaat sina bulaai,
lalozang azaan naa ra piaat sin naandi, amun
kulmua zin dia.”

⁵⁶ Ma Maaria xa raagul varaxai wana Elizabet
pana amun taan ka malasing a flan urul ma mur
xa uli xula bina zina.

Elizabet Ka Luk Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang

⁵⁷ Ma a raan sin Elizabet ka balas kuna lukang
a popo, ma naan ka luk a popo rapti. ⁵⁸ Amun
paliaana ma amun taaua Elizabet di langar adu
a Piran ka rauxin adi varamaaluvang laba wana
naan, ma di wat dokdok faraxai wana naan.

⁵⁹ Pana wizik tulang a raan sin a popo lamu-
raana naanaa zina xa luk naan, di nimniman
kuna ftuk pizinang a vang pakpaakna, ma di saxot
dina vakilaan naan pana aizina damana Zekaria.

⁶⁰ Singsaxai naanaa zina naako, “Kawit! Aizina
Jon.”

⁶¹ Ma naandi di piaat sina malasing kari, “Kawit
ta taaum na rauxin aiza angkanaan.”

⁶² Mur di talus pana amun mita naandi xa waan
sin damana ma di iaari zina wana aze ra iza naana
vakilaan a popo wana.

⁶³ Ma xa talus pana tazaar kuna fararang pana ma xa varaar malasing kari, “Aizina Jon.” Naandi vaakdul di raknar. ⁶⁴ Fazaaus mase a balana xa ralakas ma a xaramana xa rapalas. Ma naan kat faraxas kana dador ma xa wisfaru Nakmai.

⁶⁵ Ma naandi vaakdul amun paliaana, di banglala marazaat mase. A dorang pana amun saan angkanaan ka waan farawuk lamun bina vaakdul di iziar la non paatawut in Judia. ⁶⁶ Naandi vaakdul ina di langarin, di inaxam marazaat pana ma di iaari malasing kari, “Mur a nalik kana balas malasing faa?” Avuna di raamin adu a dikdikang sin a Piran ka iziar wana naan.

Zekaria Xa Dador Profet

⁶⁷ A Laklagaai a Raabu xa iziar wana Zekaria, damana Jon, ma Zekaria xa dador profet malasing kari,

⁶⁸ “A wisfaaruiang ka waan sin a Piran, Nakmai zin amun Israael,
wanaze naan ka balas faanong sin aubina zina ma xa wul vaxarom naandi.

⁶⁹ Naan ka lis fanong a Baraai a Vaaroroiang sin dia, ina xa maradikdik,
ka wat pana amun natnaat sin Dewit, a iaana kilaaiang sina,

⁷⁰ lalozang aze naa ra piaat mumua pis la nguza amun profet ninis sina.

⁷¹ Naan kana zaxot faulin dia ziaana amun purua zin dia
ma la mita naandi vaakdul ina di maska rak-saat pana dia.

- 72 Naan kana giu malasing kanaan kuna vatang-
inang a varamaaluvang sina wana amun
kulmua zin dia,
ma xana waambazof a rudaxaiang koxok sina
varaxai wana naandi.
- 73 Naan ka xalxal zin a xulmua zin dia Aabaraam,
- 74 adu xana zaxot faulin dia la mita amun purua
zin dia,
ma xanat faraxas dia dina vaamuzas ku naan
ma dina wen maraut.
- 75 Dina vaamuzas ku naan pana a matmalabuk
ka ninis ma xa tak lamarana lamun taan
faakdul wana roroiang sin dia.
- 76 Ma nua naarugu, dina vakilaan nua a profet sin
Nakmai Laaxur Mase,
wanaze guna zangas paamua wana a Piran,
ma guna nimnimanin a lan aaxana.
- 77 Guna vamaravaas aubina zina wana a lan ina
Nakmai xana zaxot faulin naandi
araan ka naxaam pizin amun matmalabuk
taksat sin naandi,
- 78 wanaze Nakmai zin dia xat mainof pana a vara-
maaluvang sina zin naandi.
Ma lamaskana varamaaluvang sina, a mar-
avas iwana vaaroroiang inikula la lia xana
vamaravaas fawat dia.
- 79 Naan kana lis a maravas sin naandi ina di iziar
la bungsuzuk
ma lawaana dikdikang iwana maatang,
ma xana valos dia wana a lan iwana aizarang
lamaskana a luaai.”

⁸⁰ Ma a nalik ka laba uzaa ma Nakmai xa vamaravaas inaxamang sina ma xa makal. Ma xa iziar la non bingil xa ruaas ka balas la maravas sin amun Israael.

2

Maaria Xa Luk Iesu (Mt 1:18-25)

¹ La notaan angkanaan Siza Aaugustus, naan a xalxaal in Rom, ka rasin a lus adu dina varaar vating amun izina aubina vaakdul lamun bina vaakdul ina Rom ka rasin a lus laaxur wana naandi. ² La notaan angkanaan a matmalabuk angkanaan iwana varaar vatingang amun izina aubina xa balas mara mase la raan Kuwirinias ka waamua wana a gaapman ila provins Siria. ³ Aubina vaakdul di ra waan lamun bina laba vaatak sin naandi xuna lizang amun izina naandi.

⁴ Malasing ma Iosep saait ka ramaraat la bina laba Naazaret la pira Gaalili ma xa uzaa xunikula la pira Judia, la bina laba zin a Xalxaal Dewit, di vakilaan Betliem, panaze naan aza natnaat sin Dewit. ⁵ Naan ma Maaria di ra waan iaa xuna lizang iaa aizina nandiaa. Maaria di ra vakol naan kuna xana maxus sin Iosep ma la raan angkanaan naan ka buxut faanong. ⁶ Di iziar iaa nanga Betliem, ma a raan sin Maaria xa balas kuna xana luk. ⁷ Maaria xa luk a ruaan sina, a popo rapti. Naa flus pana uwaan marapi ma naa vatate la kin favanganang sin amun kak talavaat, panaze xawit ta marapalau aaxan naandi xuna milaaivang lamaskana ta rumaaf la vaal zin amun topuran.

Amun Aangelo Di Lis A Dorang Sin Ubina Di Rataamaai Xaaul Wana Sipsip

⁸ Ka rauxin azanon ubina di rataamaai xaaul wana amun sipsip sin naandi labung. Naandi di iziar laza non pira vaasilik pana a bina laba.

⁹ Ma aza aangelo zin a Piran ka balas sin naandi ma adi maravaas a Piran ka wilwilak faraxulin naandi, ma di maraaut taksaat mase. ¹⁰ Singsaxai a aangelo xa vazei naandi naako, “Tuua naagu maraaut. Naagu langar. Ga wat pana a dorang ka daxa aaxan aubina vaakdul xuna nanamang pana. ¹¹ Taning, la bina laba zin Dewit, aza ravin ka luk a popo, naan a Baraai a Vaaroroiang sinim, ma naan a Mesaai* ma a Piran. ¹² Naaguna raamin fakilaan naan malasing kari: A nan popo di flus naan pana uwaan marapi ma xa itate la kin fanganang sin amun kak talavaat.”

¹³ Fazaaus mase adi lemlem amun aangelo ila lia di balas faraxai wana a aangelo angkanaan ma di wisfarur Nakmai malasing kari,

¹⁴ “Aiza laba xa uzaa zin Nakmai xa iziar ikula mase laaxur,
ma la pira angkari a luaai xana iziar zin aubina Nakmai xa nanam pana naandi.”

¹⁵ Amun aangelo di luaa naandi ma di uli xunikula la lia. Ma ubina di rataamaai xaaul wana amun sipsip di piaat lawalaua naandi nanga malasing kari, “Dia dina waan Betliem ma dina

---

* **2:11** Aknaas a dorang kari adu, a rapti Nakmai xa ra kalin naan. Lamaskana Baar Xoxok amun Judaa di ra piaat Nakmai xana kling fawat naan kuna zaxot faulinang aubina zina. Aza waaling iwana adu “Kaarisito.”

wa raamin azaan angkanaan ina xa ra balas malasing a Piran ka ra vazei dia wana.”

¹⁶ Malasing ma naandi di ramaraat fazaaus ma di waan. Di tangin Maaria ma Iosep, ma popo xa itate lamaskana akin fanganang sin amun kak talavaat. ¹⁷ Araan di raamin fanong a popo, di waan ma di piaat farauxin a dorang pana aze razaan a aangelo xa ra vazei naandi wana a popo angkanaan. ¹⁸ Naandi vaakdul ina di ra langarin a dorang kanaan ubina di rataamaai xaul wana amun sipsip di vazei naandi wana, di banglala marazaat. ¹⁹ Singsaxai Maaria xa naxaam falagot amun saan angkanaan ma naa rasin la inaxamang sina. ²⁰ Ma ubina di rataamaai xaul wana amun sipsip di uli, ma dit pifaru Nakmai ma dit falaup aizina wana amun saan faakdul ina naadi ra langarin ma naadi ra raamin malasing be amun aangelo di ra vazei naandi wana.

Iosep Ma Maaria Di Zaxot Iaa Iesu Xula Vaal Xoxok

²¹ La vawizik tulang a raan lamuraana naanaa zin Iesu xa ra luk naan, di ftuk pizin a vang pakpak malasing be a rataawuk amun Judaa. Ma di ra vakilaan naan pana Iesu. Aiza angkanaan a aangelo xa ra lis araan naanaa zina xawit nanga na buxurin naan.

²² A raan iwana vaninizang Iosep ma Maaria xuna balas daxaiang iaa lamarana Nakmai malasing amun Lus sin Moses ka ra piaat ka vaanong ka, ma di zaxot iaa Iesu xun Jerusalem kuna dina lis iaa naan sin a Piran. ²³ Di valos iaa a dorang

lamaskana Lus sin a Piran ka piaat naako, “Dia dina lis amun nalik tuaan faakdul xa waan sin a Piran.” *(Zax 13:2,12)*

²⁴ Ma di lis iaa zaait a talazang ka waan sin Nakmai malasing a Lus sin a Piran ka piaat malasing kari, “Dina talazin a baalus urua o a bun faaxur urua.” *(Liv 12:8)*

²⁵ La notaan angkanaan ka rauxin aza rapti xa iziar Jerusalem, aizina Simion. Naan a rapti xa gigi amun matmalabuk ka tak ma xat faranop pana Nakmai. Ma xat simbong Nakmai xana mada amun Israael araan a Mesaaia xana wat ma a Laklagaai a Raabu xa iziar wana naan. ²⁶ A Laklagaai a Raabu xa ra pitfiat sina adu naan kana wen maat nanga xa ruaas kana raamin a Mesaaia zin a Piran Nakmai. ²⁷ A Laklagaai a Raabu xa vazei naan ma xa waan la rabaraau ila vaal xoxok. Ma maamaa ma naanaa zin Iesu di zaxot falbis iaa naan kuna dina giu wana naan aze ra rataawuk amun Lus sin Moses ka piaat. ²⁸ Simion ka waaluk a popo ma xa roting naan pana uru mitna ma xa wisfaru Nakmai malasing kari,

²⁹ “Piran, nua gu waambazof a xalxalang sunum ka wat surugu,
ma naari guna vamiluaar xa nia, a iaana kilaaiang sunum lamaskana a luaai.

³⁰ Avuna nia ga raamin fanong pana uru maraagu a nalik ina xana zaxot faulin aubina.

³¹ Nua gu ra nimnimanin lamarana aubina vaakdul.

³² Naan a maravas kuna vamaravaazang aubina xawit amun Israael wana nua, ma xana valaup aizinum sin aubina zunum, amun Israael.”

³³ Maamaa ma naanaa zin a popo di banglala iaa wana aze rasaan Simion ka piaat pana naan.

³⁴ Ma Simion ka piaat a daxaiang laaxur wana naandi ma xa vazei Maaria, naanaa zin Iesu naako, “Nakmai xa ra kalin a nalik angkari, ma amun Israael xa varas dina zu ma azanon sin naandi xa varas dina ramaraat avuna wana naan. Naan kana balas malasing a vaakilanang ka wat sin Nakmai, singsaxai aubina dina wispuxin naan. ³⁵ Malasing ma amun inaxam funfunang sin amala aubina xana balas la maravas. Ma guna xazanin a maskaluzang malasing adu a baainaat ka zaxa zaait a maskaam.”

³⁶ Ka rauxin aza profet tavin, aizina Aanaa, a fnaalik sin Faanuel, wana watbung sin Aasaa. Naan ka baiak taksaat. Ka ra iziar varaxai wana labana wana a maariaas ka wizik urua lamuraana di maxus iaa, ³⁷ ma labana xa ra maat fataling naan ma xa iziar a raksiziar xa ruaas a maariaas sina xa zangaafu vaawizik tul ma urulavaat. Naan kawit nat luaa a rabaraau ila vaal xoxok, ka gigiu amun faamuzazang sin Nakmai varaxai wana valvaalang ma maainungang labung ma lawaanaas. ³⁸ La notaan angkanaan mase, naan ka wat balas sin nandiaal ma xa wisfaadaxa zin Nakmai ma xa dador wana a nalik angkanaan sin aubina vaakdul ina dit simbong Nakmai xana

klings axazak kuna xana wul vaxarom aubina in Jerusalem.

³⁹ Araan Iosep ma Maaria di giu vatfaraxazin fanong iaa amun saan faakdul wana popo lalozang amun Lus sin a Piran, di uli xula pira Gaalili la bina laba vaatak sin naandi Naazaret. ⁴⁰ A nalik kat laba uzaa, ma xa maradikdik ma xa bas pana mazamang, ma daxaiang sin Nakmai xa iziar wana naan.

A Nalik Iesu Xa Albis La Rabaraau Ila Vaal Xoxok

⁴¹ Lamun maariaas faakdul, maamaa ma naanaa zin Iesu di wanpaan iaa Jerusalem pana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang. ⁴² Araan a maariaas sin Iesu xa zangaafu ma urua, nandiaal varaxai di ra waan taal ikula Jerusalem, pana a raan laba angkanaan, malasing a rataawuka naandi. ⁴³ A raan laba angkanaan ka vaanong ka, ma maamaa ma naanaa zin Iesu di uli waan iaa xula bina zin naandi, singsaxai Iesu xa izi uli inaan Jerusalem. Maamaa ma naanaa zina xawit di rexaas iaa adu naan ka izi uli. ⁴⁴ Di naxaam iaa adu naan banaan lawalau a lemlem angkanaan sin naandi ma di zangas faanong pana a raan azaxai. Di ramaraat iaa xa ma di zaleng iaa naan lawalau amun taaua naandi ma amun paasaxo zin naandi. ⁴⁵ Singsaxai xawit di tangin iaa naan, malasing ma di uli waan iaa Jerusalem kuna zalengang naan.

⁴⁶ Lamuraana a raan urul, di tangin iaa naan la rabaraau ila vaal xoxok, ka iziar lawalau amun maravas sin amun Judaa, ma xat langarin

naandi ma xai iaari zin naandi wana amun iaariang. ⁴⁷ Naandi vaakdul ina di langarin naan, di banglala wana mazamang sina ma a dorang naai xis naandi wana. ⁴⁸ Maamaa ma naanaa zina di banglala iaa araan di raamin iaa naan. Ma naanaa zina xa piaat sina naako, “Naarugu, xunaze gu giu malasing angkanaan pana nimaa? Nimaa damaam maadi inaxam farvaras iaa ma maadi zazaleng iaa nua.”

⁴⁹ Ma Iesu xa xis naan naako, “Kunaze naagu zaleng iaa nia? Malasing faa, xawit naagu rexaas iaa adu xa tak pana nia gana iziar la vaal zin Maagu?” ⁵⁰ Singsaxai nandiaa xawit di mazaam iaa aze naa piaat sin nandiaa.

⁵¹ Naanaan Iesu xa uli waan Naazaret faraxai wana nandiaa, ma xat langar zin nandiaa. Singsaxai naanaa zina xa naxaam falagot amun saan angkanaan ma naa rasin la inaxamang sina. ⁵² Iesu xa laba uzaa la winpin ma wana mazamang. Ma Nakmai ma aubina di piaat adu naan a rapti daxa.

3

A Fazeiang Sin Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang (Mt 3:1-12, Mk 1:1-8, Jn 1:19-28)

¹ Tiberiaas Siza, naan a xalxaal in Rom. Pana a zangaafu vaawatmitang a maariaas naan ka rasin a lus laaxur wana aubina, aza waamua zina Pontias Paailat. Naan a waamua zin a gaapman in Judia, ma Erot naan a waamua ila pira Gaalili. Filip daaza Erot, naan a waamua ilamun pira Ituriaa ma Traakonaaitis, ma Lisaaniaas naan a

waamua ila pira Aabilene. ² Aanaas ma Kaa-iapaas, nandiaa uru Judaa ma uru waamua zin amun pris faakdul in Judia.

La notaan angkanaan, a dorang sin Nakmai xa wat sin Jon, naata Zekaria, araan ka iziar la non bingil. ³ Naan ka ra waan farawuk lamun pira vaakdul lapaara daanim Jodaan ma xa fazei zin aubina adu dina inaxam taawuk siaana amun matmalabuk taksaat sin naandi ma dina baaptaais ma Nakmai xana naxaam pizin amun matmalabuk taksaat sin naandi. ⁴ Lalozang Jon, a dorang sin a profet Aaisaia naa ra varaar lamaskana baar zina naako,

“A ling axazak ka viviraai la non bingil naako,
 ‘Naaguna nimnimanin a lan aaxan a Piran,
 naaguna waafatok amun lan aaxana xuna
 zangazang.

⁵ Amun balanamaau vaakdul dina sfaar vatok,
 ma amun paatawut faakdul ma a kaana wut
 faakdul dina xaaf fatok,
 ma amun lan ka xolxoli dina waafatok,
 ma amun lan ka lukluxang dina sfaar vatok.

⁶ Ma aubina vaakdul dina raamin Nakmai xa za-xot faulin aubina zina.” *(Aais 40:3-5)*

⁷ Amun mala di wat sina xuna xana baaptaais naandi, ma naan ka vazei naandi malasing kari, “Nim a funalik sin amun sizi di ikarat! Nis ka ra vazei nim adu naaguna valaau ziaana a boro-maazikang sin Nakmai ina xana balas? ⁸ Amun

matmalabuk sinim kana vatangin adu naagu in-axam taawuk faanong siaana amun matmalabuk taksaat sinim. Ma tuaa naagu piaat sinim nanga adu Aabaraam a xulmua zinim, panaze ga vazei nim adu Nakmai xat faraxas kana vabalos a funalik aaxan Aabaraam pana amun faat angkari. ⁹ A raamu xa nimniman faanong la vuna amun iaai xuna raraai psinang amun iaai ina xawit na vuain a fnuaai daxa ma dina psin lamaskana axaiaf.”

¹⁰ Ma aubina di iaari zina malasing kari, “Malasing ma aze razaan ka maadina giu?”

¹¹ Jon ka xis naandi naako, “Axazak ka rauxin a siot urua, xana ralaas axazak angkaina xawit na rauxin, ma axazak ka rauxin a vanganang, kana giu malasing saait.”

¹² Ubina di zuzuruk a taakis, di wat kuna xana baaptaais naandi, ma di iaari zina malasing kari, “Maravas, maadina saa xari?”

¹³ Ma naan ka vazei naandi naako, “Tuaa naagu zuruk a taakis ka laaup pana usfa naaguna zuruk.”

¹⁴ Ma ubina dauran di iaari zina zaait malasing kari, “Ma maam kari maadina saa?”

Ma naan ka xis naandi naako, “Tuaa naagu vangarin luk a kaakaai zin aubina, ma tuaa naagu vakor walau aubina, ma aze ra wulwulang sinim, kat faraxas be.”

¹⁵ Ainaxamang sin aubina vaakdul xa fida ma dit naxaam adu iaak Jon bani a Mesaaia. ¹⁶ Ma Jon ka vazei naandi vaakdul naako, “Nia ga baaptaais nim pana a daanim. Singsaxai xa rauxin

nanga axazak ka laaup pana nia xana wat. Nia xawit a rapti daxa xuna xanat faraxas gana akpaat a iaarus iwana su zina, wanaze naan ka laaup marazaat pana nia. Naan kana baaptaais nim pana a Laklagaai a Raabu ma wana axaiaf. ¹⁷ Naan ka ratoting a saawol xuna psin fauzaaiang amun kalamona wit pana maaliu ina xa riaaf pizin amun pakpak siaana amun kala. Naan ka irur la non iwana gimaan psinang amun wit. Ma xana waaturin amun kalamona wit lamaskana vaal iwana ratasmaaiang. Kana zuruk amun pakpaaka wit ma naana vaif lamaskana axaiaf kawit nai maat.” ¹⁸ Jon ka vadikdik aubina wana azanon dorang ka varas ma xai fazei wana a dorang ka daxa xa waan sin naandi.

¹⁹ Singsaxai Jon ka vadawaar Erot, a waamua zin a gaapman, panaze xa maxus sin Erodiaas, taak sin daasna ina xawit nanga na maat, ma varaxai zaait pana azanon saan taksaat ina naa ra giu. ²⁰ Malasing ma Erot ka giu vauzaa xaarik aza zaan taksaat araan ka rasin Jon lamaskana a vaal a vaamaazikang.

Iesu Xa Baaptaais

(Mt 3:13-17, Mk 1:9-11, Jn 1:29-34)

²¹ Paamua wana araan Jon ka ra iziar la vaal a vaamaazikang, naan kat baaptaais aubina xa varas, ma xa baaptaais saait Iesu. Ma araan Iesu xat maainung, a lia xa ralakas, ²² ma a Laklagaai a Raabu xa kabal wat malasing a baalus ma xa iziar wana naan. Ma a linga Nakmai xa wat la lia naako,

---

3:19 Mt 14:3-4, Mk 6:17-18   **3:22** Var 22:2, Saam 2:7, Aais 42:1, Mt 3:17, Mk 1:11, Lk 9:35

“Nua Naarugu, ina ga sasaxot. Ga nanam mase wana nua.”

Amun Kulmua Rapti Zin Iesu

(Mt 1:1-17)

²³ Iesu xa varumara a vaamuzazang sina araan a maariaas sina xa malasing a zangaafu vaarul. Aubina di naxaam adu naan naata Iosep.

Iosep naan naata Eli, ²⁴ ma Eli naan naata Maataat,

ma Maataat naan naata Livaai, ma Livaai naan naata Melki,

ma Melki naan naata Jaanaai, ma Jaanaai naan naata Iosep,

²⁵ ma Iosep naan naata Maatatiaas, ma Maatatiaas naata Aamos,

ma Aamos naan naata Naaum, ma Naaum naan naata Esli,

ma Esli naan naata Naagaai, ²⁶ ma Naagaai naan naata Maat,

ma Maat naan naata Maatatiaas, ma Maatatiaas naan naata Semein,

ma Semein naan naata Iosek, ma Iosek naan naata Iodaa,

²⁷ ma Iodaa naan naata Ioaanaan, ma Ioaanaan naan naata Resaa,

ma Resaa naan naata Zerubaabel, ma Zerubaabel naan naata Salaaltiel,

ma Salaaltiel naan naata Neri, ²⁸ ma Neri naan naata Melki,

ma Melki naan naata Aadi, ma Aadi naan naata Kosaam,

ma Kosaam naan naata Elmaadaam, ma Elmaadaam naan naata Er,

29 ma Er naan naata Josua, ma Josua naan naata Eliezaa,
ma Eliezaa naan naata Jorim, ma Jorim naan naata Maataat,
ma Maataat naan naata Livaai, 30 ma Livaai naan naata Simion,
ma Simion naan naata Judaa, ma Judaa naan naata Iosep,
ma Iosep naan naata Jonaam, ma Jonaam naan naata Eliaakim,
31 ma Eliaakim naan naata Meleaa, ma Meleaa naan naata Mena,
ma Mena naan naata Maataata, ma Maataata naan naata Naaitaan,
ma Naaitaan naan naata Dewit, 32 ma Dewit naan naata Jesi,
ma Jesi naan naata Obet, ma Obet naan naata Boaz,
ma Boaz naan naata Saalmon, ma Saalmon naan naata Naason,
33 ma Naason naan naata Aaminaadaap, ma Aaminaadaap naan naata Raam,
ma Raam naan naata Ezron, ma Ezron naan naata Perez,
ma Perez naan naata Judaa 34 ma Judaa naan naata Jekop,
ma Jekop naan naata Aaisaak, ma Aaisaak naan naata Aabaraam,
ma Aabaraam naan naata Teraa, ma Teraa naan naata Naaor,
35 ma Naaor naan naata Seruk, ma Seruk naan naata Reu,
ma Reu naan naata Pelek, ma Pelek naan naata Eber,

ma Eber naan naata Selaa, ³⁶ ma Selaa naan naata
 Kaainan,
 ma Kaainan naan naata Aafaaksaat, ma Aafaak-
 saat naan naata Sem,
 ma Sem naan naata Noaa, ma Noaa naan naata
 Laamek,
³⁷ ma Laamek naan naata Metuselaa, ma Metuse-
 laa naan naata Enok,
 ma Enok naan naata Jaaret, ma Jaaret naan naata
 Maalalel,
 ma Maalalel naan naata Kenaan, ³⁸ ma Kenaan
 naan naata Enos,
 ma Enos naan naata Set, ma Set naan naata
 Aadaam,
 ma Aadaam naan naata Nakmai.

4

Saatan Ka Vaxabebeu Iesu *(Mt 4:1-11, Mk 1:12-13)*

¹ A Laklagaai a Raabu xa iziar wana Iesu ma xa ramaraat fataling a daanim Jodaan ma xa uli. Ma a Laklagaai a Raabu xa zaxot naan ku lamaskana a non bingil. ² Ma la non angkanaan, Saatan ka vaxabebeu naan pana a raan ka zangaafu vaaralavaat. Kawit na iaan tazaar lamaskana amun taan angkanaan, ma wana vaanongang iwana amun taan angkanaan, naan ka lagaai.

³ Saatan ka vazei naan naako, “Tamon nua Naata Nakmai, fazei a vaat angkari xuna xana balas a raraba.”

⁴ Ma Iesu xa xis naan malasing kari, “Di ra varaar vating a dorang lamaskana Baar Xoxok malasing kari, ‘Aubina xawit di roro wana a raraba be.’” *(Lus 8:3)*

⁵ Naanaan Saatan ka zaxot luk naan kula waatawut ka uzaa mase laaxur ma fazaaus mase xa vatangin amun bikabar vaakdul ila pira angkari zina. ⁶ Ma xa vazei Iesu naako, “Gana lis amun burburaaiang faakdul zin naandi ma a marmari daxaiang faakdul zin naandi wana amun lulugaan faakdul zin naandi zunum, panaze amun saan faakdul angkari xa izi la mirugu, ma xat faraxas gana lis sin axazak ga saxot gana lis sina. ⁷ Malasing ma tamon guna lotu wana nia, amun saan faakdul angkari aaxanum.”

⁸ Iesu xa xis naan naako, “Di ra varaar vating a dorang lamaskana Baar Xoxok malasing kari, ‘Guna lotu waan be zin a Piran Nakmai zunum, ma guna vaamuzas be xu naan.’” *(Lus 6:13)*

⁹ Saatan ka zaxot naan kun Jerusalem ma xa varur naan laaxur mase la waata vaal xoxok ma xa vazei naan naako, “Tamon nua Naata Nakmai, guna psin fawizik nua waanaburut. ¹⁰ Avuna di ra varaar vating a dorang lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

‘Nakmai xana kling amun aangelo zina
xuna dina raamaai xaaul wana nua,

¹¹ ma dina raxut fauzaa nua laaxur wana mita naandi,
xuna guna wen tuxin nua wana vaat.’” *(Saam 91:11-12)*

¹² Ma Iesu xa xis naan naako, “A dorang lamaskana a Baar Xoxok ka piaat malasing kari, ‘Tuua gu vaxabebeu a Piran Nakmai zunum.’” *(Lus 6:16)*

¹³ Saatan ka vaxabebeu vanong Iesu wana amun lan faakdul, ma xa luaa naan ma xa zimbong a notaan mase xat faraxas pana naan.

*Iesu Xa Varumara A Vaamuzazang Sina Gaalili
(Mt 4:12-17, Mk 1:14-15)*

¹⁴ Naanaan Iesu xa uli xula pira Gaalili ma a dikdikang sin a Laklagaai a Raabu xa iziar wana naan. Ma a dorang pana naan ka waan farawuk lamaskana a pira faakdul angkanaan. ¹⁵ Naan kat faraviraai lamaskana amun faal a maainungang sin naandi ma aubina vaakdul di iwisfarur naan.

*Di Bain Iesu La Bina Laba Naazaret
(Mt 13:53-58, Mk 6:1-6)*

¹⁶ Iesu xa waan la bina laba Naazaret, a bina angkanaan naan ka laba wana. Ma la raan a Saabat, ka albis la vaal a maainungang malasing a rataawukna. Ma xa rur xuna vakotang a dorang sin Nakmai. ¹⁷ Ma di lis a wilwilaai baar zin a profet Aisaaia zina. Naa walaas ma xa tangin a dorang kari lamaskana malasing kari,

¹⁸ “A Laklagai zin a Piran ka iziar wana nia,
wanaze naan ka kalin nia xuna gana fazei
wana Dorang Daxa zin aubina di izi gogof.
Naan ka ra kling nia xuna pitfiaatang adu aubina
di iziar la vaal a vaamaazikang, dina ma-
maraxas,
ma aubina di marawif, dina raamaai,
ma aubina ina uzanon dit paramin naandi gana
vamamaraxas naandi,
¹⁹ ma gana pitfiaat adu naari a maariaas sin a
Piran kana lis a daxaiang sin aubina.” (*Aais
61:1-2*)

²⁰ Naanaan Iesu xa bafkol a wilwilaai baar ma naa lis faulin sin a iaana kilaaiang ma xa ziar wizik paanaburut. Aubina vaakdul lamaskana a vaal a maainungang di damin naan. ²¹ Ma naan ka varumara dadorang sina zin naandi naako, “A dorang kanaan naagu langarin, taning faanong ka balas faaratunaan.”

²² Ma naandi vaakdul di nanam pana naan, ma di banglala wana a dorang ka daxa xa wat la ngusna. Singsaxai di iaari malasing kari, “Naan bani naata Iosep, aan?”

²³ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Taulaan naaguna dador lalaamangaai wana nia lalozang a dorang kari naako, ‘Dokta, fira nua nanga! Amun saan faakdul maadi ra langarin gu ra giu la bina laba Kaapernaum, guna giu iriat la bina zunum faatak.’”

²⁴ Iesu xa piaat fauzaa xaarik naako, “Ga vazei varatunaan nim, aubina zin a profet la bina zina vaatak kawit di rudaxain naan. ²⁵ Ga vazei varatunaan nim, adu laraan sin Elaaija, xa rauxin amun raksiziar xa varas in Israael. Ma xawit a daavur wana a maariaas urul ma akbal, ma adi zong ka balas lamun bina vaakdul ila pira. ²⁶ Singsaxai Nakmai xawit na kling Elaaija xa waan sin tazaxai zin naandi, xawit. Naan ka waan sin aza raksiziar xa iziar la bina laba Zaarefaat la pira Saaidon. ²⁷ Malasing saait la raan sin a profet Elisa, xa rauxin aubina xa varas in Israael di rauxin a gi-azang tapak, singsaxai xawit tazaxai zin naandi a wina xa ninis siaana a giazang kanaan, Naamaan singbe, ila pira Siria.”

²⁸ Aubina vaakdul lamaskana a vaal a maainungang, di boromaazik mase araan di langarin a dorang kanaan. ²⁹ Di ramaraat ma di urif fatukbilok naan fataling a bina laba, xula xis a wut la non angkanaan a bina laba xa iziar wana, xuna dina psin fawizik naan paanaburut. ³⁰ Singsaxai naan ka zangas lu labirua wana adi mala angkanaan ma xa waan pana a zangazang sina.

Iesu Xa Varaviraai Malasing Axazak Ka Rauxin A Burburaaiang
(Mk 1:21-28)

³¹ Naanaan Iesu xa kabal wizik Kaapernaam, aza bina laba in Gaalili. Ma la raan a Saabat, Iesu xa albis lamaskana a vaal a maainungang ma xa varumara viraaiang aubina. ³² Aubina di banglala wana a varaviraaiang sina wanaze a dorang sina xa rauxin a burburaaiang.

³³ Inaan lamaskana a vaal a maainungang ka rauxin aza rapti, a zapalaau xa ragul naan. Ka viraai laba mase la waata lingna naako, ³⁴ “Aai! Iesu in Naazaret, aze rasaan gu saxot pana maam? Gu saa, gu wat kari xuna guna vanong pizin ka maam? Ga rexaazin nua. Nua a Rapti Xoxok sin Nakmai.”

³⁵ Iesu xa vadawaar naan naako, “Siburung ma gu tukbilak siaana!” A zapalaau xa psin fawizik naan paanaburut, lamarana naandi vaakdul ma xa tukbilak siaana, singsaxai xawit na kawin naan.

³⁶ Aubina vaakdul di banglala ma di dador lawalaua naandi malasing kari, “Aze ra wat faraviraaiang kanaan? Naan kai dador varaxai

wana a burburaaiang ma dikdikang ma xai lis a dorang dikdik sin amun sapalaaau ma di itukbilak siaana aubina.” ³⁷ Ma a dorang pana Iesu xa waan farawuk lamun bina vaakdul xa iziar varaxulin a non laba angkanaan.

*Iesu Xa Vira Aubina Xa Varas
(Mt 8:14-17, Mk 1:29-34)*

³⁸ Iesu xa vataling a vaal a maainungang ma xa waan la vaal zin Saaimon. Ma nimuna Saaimon ka gias, a wina xa lagaf marazaat, ma naandi di maainung Iesu xuna vawaalang naan. ³⁹ Iesu xa rur lapaarana ma xa vadawaar a winlagaf, ma a winlagaf ka vataling naan. Ma fazaaus mase, a ravin ka ramaraat ma xa wa nimnimanin a vanganang aaxan naandi.

⁴⁰ Araan a iaas kai si wizik, aubina di zaxot fawat aubina vaakdul ina di rauxin atavur amun giazang sin Iesu, ma xa rasin uru mitna wana naandi zaksaxai ma xa vira naandi. ⁴¹ Amun sapalaaau di tukbilak siaana aubina xa varas ma dit firaai malasing kari, “Nua Naata Nakmai,” wanaze naandi di rexaas adu naan a Mesaايا. Singsaxai Iesu xa vadawaar naandi xuna tuua dina dador.

⁴² A bina xa rataan puat ma Iesu xa luaa a bina laba ma xa waan laza non ka bingil. Aubina di zazaleng naan, ma araan di wat la non naa iziar wana, di saxot dina vaxadong naan kuna tuua xana vataling naandi. ⁴³ Singsaxai Iesu xa piaat naako, “Gana fazei wana a Dorang Daxa iwana a bikabar zin Nakmai lamun bina laba rawarak saait, panaze naan a vuvuna xari Nakmai xa kling fawat nia.” ⁴⁴ Naan ka waan ma xa maandaau

nanga wana ifazeiang lamaskana amun faal a maainungang in Judia.

5

A Rapti Urul Di Balas Ubina Varaviraaiang Sin Iesu

(Mt 4:18-22, Mk 1:14-20, Jn 1:35-42)

¹ Aza raan Iesu xa irur laxon ila Laman Gensaret, ma aubina di wat bas faraxulin naan ma dit langarin a dorang sin Nakmai. ² Naan ka raamin a mon urua laxon, ubina dit faaian di luaa ma di zuksuk aubina zin naandi. ³ Ka xawas lamaskana azaxai zin uru mon angkanaan, a mon sin Saaimon, ma xa maainung Saaimon kuna xana urif faamumurin fauzaa a mon la laman. Naanaan Iesu xa ziar lamaskana a mon ma xat firaai aubina.

⁴ Araan ka dador vaanong, ka vazei Saaimon naako, “Naagu kaaul waan la non ka lamlanang ma naagu rasin fawizik amun aubina zinim kuna naaguna vaaian.”

⁵ Ma Saaimon ka xis naan malasing kari, “Dipiran, maadi gut faraan, singsaxai maadi vaagof. Singsaxai gana rasin fawizik kaarik amun aubina waanaburut, panaze nua gu piaat.”

⁶ Ma araan naadi giu malasing naa ra piaat, di urif amun ian ka varas marazaat mase, malasing ma amun aubina zin naandi faasilik kana ramatar. ⁷ Di xalif luk amun paliaana naandi lamaskana aza mon kuna dina wat ma dina vawaal naandi. Amun paliaana naandi di wat

ma di sfaar vambos mase uru mon angkanaan malasing ma uru mon faasilik dina lus iaa.

⁸ Araan Saaimon Pita xa raamin azaan angkanaan, ka zibukaak la xaaka Iesu ma xa piaat naako, “Piran, paan siaagu. Nia a rapti raksaat!”

⁹ Avuna naan ma amun paliaana vaakdul di banglala mase wana amun ian naadi ra urif.

¹⁰ Ma Jems nandiaa Jon saait di banglala iaa mase. Nandiaa uru naata Zebedi, ma amun paliaana Saaimon pana vaaianang ma dit suruk kaakaai wana. Naanaan, Iesu xa vazei Saaimon naako, “Tuua gu maraaut, taning ma xa uzaa, gunat purif aubina.”*

¹¹ Naanaan di urif taal uru mon sin nandiaal xu laxon. Ma di vataling taal amun saan faakdul ma di los taal Iesu.

A Rapti Xa Rauxin A Tapak

(Mt 8:1-4, Mk 1:40-45)

¹² Iesu xai ziar laza bina laba ma aza rapti, a wina xa raksaat mase wana tapak, ka wat sina. Araan ka raamin Iesu, xa psin fawizik naan paanaburut la pira ma xa maainung Iesu naako, “Piran, tamon gu saxot, kat faraxas guna vaninis nia.”

¹³ Iesu xa rasin fawat a mitna ma xa xaaf a wina rapti ma xa piaat naako, “Ga saxot! Guna ninis!” Fazaaus mase a tapak ka vataling naan ma a wina rapti xa ninis.

¹⁴ Iesu xa dador dikdik sina naako, “Tuua gu vazei taxazak pana azaan angkanaan ka ra balas

---

* **5:10** Aknaas a dorang lalaamangaai angkanaan adu xana fazei wana Dorang Daxa ma aubina dina wat sin Iesu. **5:14** Liv 14:1-32

sunum. Sing saxai gu waan ma gu vatangin a winum sin a pris, ma gu lis a talazang sin Nakmai malasing Moses ka ra piaat lamaskana Baar Xoxok, kuna aubina vaakdul dina rexaas adu a giazang sunum ka vaanong.”

¹⁵ Sing saxai a dorang pana Iesu xa valaau varawuk nanga ma amun amala aubina di wat kuna langarinang naan ma xuna naan kana vira zaait amun giazang sin naandi. ¹⁶ Ma amun taan ka varas Iesu xai waan la non bingil ma xat maain-ung.

*Iesu Xa Vira A Rapti Xa Zipas
(Mt 9:1-8, Mk 2:1-12)*

¹⁷ Aza raan araan Iesu xat firaai aubina, amun Faarasi ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses di iziar zaait inaan. Naandi di wat lamun bina vaakdul in Gaalili ma Judia ma Jerusalem. Ma a dikdikang sin a Piran ka iziar wana naan kuna viraiang aubina di gias. ¹⁸ Azanon ubina di vazaak fawat aza rapti xa zipas pana a iban, ma di saxot dina zaxot falbis naan ku lamaskana vaal ma dina vamaal naan lamarana Iesu. ¹⁹ Sing saxai xawit nat faraxas dina tangin ta lan kuna dina zaxot fawat naan sin Iesu, wanaze adi mala marazaat. Malasing ma di vazaak a zipas kula waata vaal laaxur. Ma di waafining a mara laaxur la waata vaal. Ma di vakabaal vawizik naan pana a iban sina lamaskana a mara angkanaan, labirua wana adi mala angkanaan lamarana Iesu.

²⁰ Araan Iesu xa raamin fakilaan ainaxam paazaaiang sin naandi, xa piaat naako, “Paasaxo zurugu, ga naxaam pizin amun matmalabuk tak-saat sunum.”

²¹ Amun Faarasi ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses di inaxam lamaskana naandi zaksaxai malasing kari, “Nis axazak angkari xa dador lingpuak lawaana Nakmai? Nis kat faraxas kana naxaam pizin amun matmalabuk taksaat? Nakmai zingbe.”

²² Iesu xa rexaazin ainaxamang sin naandi ma xa iaari naako, “Kunaze naagu naxaam amun saan angkanaan lamaskana nim? ²³ Aze ra dorang ka maravas kuna piaatang? ‘Amun matmalabuk taksaat sunum ga naxaam pizin,’ o gana piaat, ‘Tamaraat, ma guna zangas.’ ²⁴ Singsaxai gana piaat malasing kari xuna naaguna rexaas adu Naata Rapti xa rauxin a burburaaiang la pira angkari xuna naxaam pizinang amun matmalabuk taksaat.” Ma naan ka vasei a zipas naako, “Tamaraat, suruk luk amun saan imilaaivang sunum ma gu waan la vaal zunum.”

²⁵ Fazaaus mase, a zipas ka rur lamarana naandi, ma xa zuruk amun saan naa itate wana ma xa waan la vaal zina, ma xai wisfaru Nakmai.

²⁶ Aubina vaakdul di banglala marazaat mase ma di balaxof ma di wisfaru Nakmai ma di piaat malasing kari, “Amun saan ka rawarak mase maadi raamin ka balas taning!”

Iesu Xa Viring Livaai
(Mt 9:9-13, Mk 2:13-17)

²⁷ Lamuraana amun saan angkanaan ka balas, Iesu xa waan ma xa raamin aza rapti ina xat suruk a taakis. Aizina xanaan Livaai ma xa iziar la non iwana wulwulang a taakis. Ma Iesu xa vasei naan naako, “Los nia.” ²⁸ Livaai xa ramaraat fataling amun saan faakdul ma xa los Iesu.

²⁹ Livaai xa giu a flangan laba aaxan Iesu la vaal zina. Ma ubina xa varas mase iwana zুরুkang a taakis ma azanon ubina zaait di vavangan faraxai wana nandiaa. ³⁰ Singsaxai amun Faarasi ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses, naandi zin a lemlem Faarasi, di dador varvaras sin ubina varaviraai zin Iesu malasing kari, “Kunaze naagu vangan ma naagu imin faraxai wana ubina di zuzuruk a taakis ma ubina di gigiu amun matmalabuk taksaat?”

³¹ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Aubina xawit di gias dina wen paan sin a dokta, singsaxai naandi be di gias dina waan sin a dokta. ³² Ga wat kawit kuna gana viring aubina di tak dina inaxam taawuk. Kawit. Nia ga wat kuna gana viring luk aubina di gigiu a matmalabuk taksaat kuna dina inaxam taawuk.”

Di Iaari Zin Iesu Wana Valvaalang Pana Vanganang

(Mt 9:14-17, Mk 2:18-22)

³³ Azanon aubina di piaat sin Iesu malasing kari, “Ubina varaviraai zin Jon bulaai dit falvaal ma dit maainung ma malasing saait ubina varaviraai zin amun Faarasi. Singsaxai ubina varaviraai zunum di vavangan ma di imimin.”

³⁴ Ma Iesu xa xis naandi malasing kari, “Ubina di maainung fawat naandi wana vaamaxuzang, dina mitat falvaal araan a rapti dina vamaxuzin ka iziar varaxai wana naandi? ³⁵ Singsaxai a raan kana wat araan dina zaxot pizin a rapti di vamaxuzin siaana naandi, ma lamuraana raan angkanaan laxo dina valvaal.”

³⁶ Iesu xa vazei naandi wana a dorang lalaa-mangaai malasing kari, “Kawit taxazak kai taar luk a waan marapi wana a marapi vaaxur ma naat saxazit pana a marapi xabaar. Tamon naana giu malasing kanaan, kana kawin a marapi vaaxur ma a waan marapi iwana marapi vaaxur zaait kana wen taamaai vatfaraxas pana a marapi xabaar. ³⁷ Ma xawit taxazak kat fitor sfaar a waain faaxur lamaskana a wakpaaka waain kabaar ina di giu wana a wina xaktalavaat. Tamon naana giu malasing kanaan, a waain faaxur xana pau taraar a wakpaaka waain kabaar ma a waain kana ravukaai psai ma a wakpaakna xana raksaat. ³⁸ Malasing ma dina vitor sfaar nanga a waain faaxur lamaskana a wakpaaka waain faaxur. ³⁹ Ma xawit taxazak na saxot kana imin a waain faaxur lamuraana xa imin a waain kabaar, wanaze xana piaat naako, ‘A waain kabaar nanga xa daxa, ma xat faraxas pana nia.’”

6

Iesu Naan A Piraana Saabat (Mt 12:1-14, Mk 2:23-28)

¹ Aza raan a Saabat, Iesu xa zazangas lu lamaskana amun uma wit. Ma ubina varaviraai zina di ramaraat ma di mos azanon kalamona wit, ma di zuga la mita naandi xuna waapizinang a wakpaakna ma naadi iaan. ² Azanon Faarasi di iaari zina malasing kari, “Kunaze naagu giu azaan angkanaan ma naagu laxau a lus ina xa pitkol adu tuua di vaamuzas la raan a Saabat?”

³ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Malasing faa, xawit nanga naagu vakot a dorang pana aze razaan Dewit ka giu araan naan ma ubina zina di lagaai? ⁴ Naan ka albis lamaskana a vaal zin Nakmai, ma xa zuruk a raraba di talazin sin Nakmai ma naa iaan ma xa lis saait azaanon sin ubina zina. Amun lus sin Moses ka piaat adu amun pris be dina iaan a raraba angkanaan.” ⁵ Naanaan Iesu xa vazei naandi naako, “Naata Rapti, naan a Piraana Saabat.”

⁶ Laza raan a Saabat, Iesu xa albis lamaskana a vaal a maainungang sin amun Judaa ma xat firaai aubina. Ma xa rauxin aza rapti inaan a mit sazaxa zina xa maat. ⁷ Amun Faarasi ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses dit sazaleng tazaar kuna vakorang Iesu. Malasing ma di rataamin falagot naan tamon kana vira taxazak la raan a Saabat. ⁸ Singsaxai Iesu xa rexaazin ainaxamang sin naandi ma xa vazei a rapti ina aza mitna xa maat naako, “Tamaraat ma gu rur lamarana aubina vaakdul.” Ma a rapti xa ramaraat ma xa rur.

⁹ Mur Iesu xa piaat sin naandi naako, “Ga iaari zinim, amun lus sin Moses ka piaat aze razaan dina giu la raan a Saabat? Kuna giuang a daxaiang o xuna giuang a raksaatang, kuna zaxot faulinang axazak o xuna vanong pizinang a roroiang sina?”

¹⁰ Naan ka raamaai varawuk pana naandi vaakdul ma xa vazei a rapti naako, “Fatok a mirum.” A rapti xa giu malasing naa piaat, ma a mitna xa daxa uli xaarik. ¹¹ Singsaxai a maskana naandi xa

raksaat mase ma di dador lawalaua naandi wana aze razaan naadina giu wana Iesu.

Iesu Xa Kalin Amun Aaposal Xa Zangaaflu Ma Urua

(Mt 10:1-4, Mk 3:13-19)

¹² Aza raan lamun taan angkanaan, Iesu xa waan la waatawut kuna wa maainungang, ma a suk faakdul angkanaan ka maainung paan sin Nakmai. ¹³ A bina xa raan, ma Iesu xa viring fawat aubina varaviraai zina, ma xa kalin luk naandi di zangaaflu ma urua, ma xa vakilaan saait naandi amun aaposal. ¹⁴ Aizina naandi xari, Saaimon (naa vakilaan pana Pita) ma daasna Endru, ma Jems, ma Jon, ma Filip, ma Baatalomeu, ¹⁵ ma Metiu, ma Tomaas, ma aza Jems naata Aalfias, ma aza Saaimon ina di vakilaan pana Zelot,* ¹⁶ ma Judaas naata Jems, ma Judaas Iskaariot ina xana lis Iesu la mit amun purua.

Iesu Xat Firaai Aubina Ma Xat Fira Amun Gi-azang

(Mt 5:1-12)

¹⁷ Iesu xa kabal la waatawut faraxai wana naandi, ma xa rur la non ka tak. Adi xulutung aubina varaviraai zina di irur zaait inaan faraxai wana adi mala aubina ilamun bina in Judia ma ila bina laba Jerusalem ma aubina i laxon Taair ma Saaidon. ¹⁸ Naandi di wat kuna langarinang naan ma xuna xana vira naandi wana amun giazang sin naandi. Ma naandi ina amun sapalaau di kawin a roroiang sin naandi, Iesu xa mof pizin amun sapalaau angkanaan ma di daxa xarik. ¹⁹ Ma

---

* **6:15** Zelot a lemlem Judaa ina xawit di saxot dina iziar lawaana lus ila bikabar in Rom.

aubina vaakdul di saxot dina xaaf naan panaze a dikdikang kai tukbilak pana naan ma xat fira naandi vaakdul.

*Amun Daxaiang Ma Amun Fanaauang
(Mt 5:1-12)*

²⁰ Iesu xa raamin aubina varaviraai zina ma xa piaat naako,

“Nim naagu izi gogof, Nakmai xa lis a daxaiang sinim,
panaze a bikabar zin Nakmai aaxan nim.

²¹ Nim naagu lagaai taning, Nakmai xa lis a daxaiang sinim,
panaze naaguna maazur.

Nim naagu raangis taning, Nakmai xa lis a daxaiang sinim,
panaze naaguna nangan.

²² Naaguna dokdok, nim ina aubina di maska raksaat pana nim,
ma di vakot pizin nim ma di lingpuak lawaana nim,
ma di bain aizina nim adu xa raksaat avuna wana Naata Rapti,

Nakmai xa lis a daxaiang sinim.

²³ Naaguna dokdok la raan angkanaan ma naaguna fida wana nanamang panaze adi wulwulang laba zinin ka izit simbong nim ikula la lia. Avuna amun kulmua zin naandi di giu malasing kanaan pana amun profet.

- 24 Singsaxai xana raksaat pana nim naagu raxumbaaxut taning,
panaze naagu zuruk fanong amun saan kuna madaiang nim.
- 25 Kana raksaat pana nim naagut fangan maazur taning,
panaze naaguna lagaai.
Kana raksaat pana nim naagu nangan taning,
panaze naaguna maskalus ma naaguna raangis.
- 26 Kana raksaat pana nim ina aubina vaakdul di wisfalik nim,
avuna amun kulmua zin naandi di wisfalik saait amun profet faagit.”

*Dina Sasaxot Aubina Di Purua Wana Dia
(Mt 5:38-48)*

- 27 Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Singsaxai ga vasei nim angkanaan naagut langar zurugu. Naaguna sasaxot aubina di purua wana nim, ma naaguna giu a daxaiang pana naandi dit maska raksaat pana nim. 28 Naaguna giu a daxaiang pana naandi di pitlis a raksaatang kana kawin a roroiang sinim. Ma naaguna maainung pana naandi ina di purua wana nim. 29 Tamon taxazak kana rabaaf nua la paarum, lis aza paarum kuna naana rabaaf saait. Tamon taxazak ka zuruk a marapi baraaf sunum, luaa naan kana zuruk saait a marapi zunum i laaxur. 30 Gu ralaas naandi vaakdul ina dit maainung nua. Ma tamon axazak ka zuruk tazaar sunum, tuaa gu iaariin faulin. 31 Naaguna giu amun matmalabuk faakdul wana

naandi malasing naagu saxot naandi dina giu vawat sinim.

³² Tamon naagu sasaxot be naandi di sasaxot nim, aze ra daxaiang naaguna zuruk? Aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat saait di sasaxot aubina di sasaxot naandi. ³³ Ma tamon naagu gigiu be a daxaiang pana naandi di daxa wana nim, aze ra daxaiang naaguna zuruk? Aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat saait di gigiu malasing kanaan. ³⁴ Ma tamon naagu lis tazaar sin uzanon ina naagu saxot naadina xis, aze ra daxaiang naaguna zuruk? Aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat saait di lis amun saan sin aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat, ma di saxot saait dina xis fakdul vaulin.

³⁵ Singsaxai naaguna sasaxot aubina di purua wana nim, ma naaguna daxa wana naandi. Ma naaguna lis amun saan sin naandi ma naaguna wen naxaam adu naadina xis faulin. Ma mur a wulwulang sinim kana laaup mase ma amun matmalabuk angkanaan kana vatangin adu nim a funalik sin Nakmai Laaxur Mase, wanaze naan kai daxa wana aubina xawit di wisfaadaxa ma aubina di raksaat. ³⁶ Naagunat maluf aubina malasing be Damana nim kat maluf naandi.”

*A Matmalabuk Iwana Klizang Azanon
(Mt 7:1-5)*

³⁷ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tuua naagu klis amun matmalabuk sin azanon tawarak, kuna tuua Nakmai xana klis amun matmalabuk sinim. Tuua naagu vakor taxazak pana ta dorang, kuna tuua Nakmai xana vakor nim pana ta dorang.

Naaguna naxaam pizin amun matmalabuk tak-
saat sin aubina di giu wana nim, ma Nakmai xana
naxaam pizin amun matmalabuk taksaat sinim.
³⁸ Naaguna ralaas aubina rawarak, ma Nakmai
xana ralaas nim. Ma naaguna zuruk adi wulwu-
lang laba mase, naana sfaar vambos, ma naana
pa vawizik paanaburut ma naana gurgurungin,
ma xana bas pakluaai ma xana ravukaai zavur
nim. Usfa naagu ralaas azanon tawarak pana,
naan awat talazang bani Nakmai xana ralaas nim
pana.”

³⁹ Iesu xa vazei naandi wana aza dorang lala-
mangaai malasing kari, “Malasing faa, xat faraxas
a marawif kana vindaan aza marawif? Tamon
kana vindaan naan, nandiaa varaxai dina zu iaa
lamaskana luk. ⁴⁰ A nalik faraviraai xawit na
laaup pana a maravas sina. Singsaxai araan
naandi vaakdul, a funalik faraviraai di vanong a
varaviraaiang sin naandi, naandi dinat faraxas
malasing a maravas sin naandi.”

⁴¹ Ma aza dorang lalaamangaai xaarik Iesu xa
vazei naandi wana xa malasing kari, “Kunaze gu
raamaai wana a nan bes lamarana daazum, ma
nua nanga xawit gu raamin fakilaan a palaang
ka iziar la maraam? ⁴² Tamon kawit gu raamin
fakilaan a palaang ka iziar la maraam, guna mitai
piaat sin daazum malasing kari, ‘Taatum, laawus
guna waapizin a nan bes la maraam?’ Nua a
rapti gui piaat azaan singsaxai xawit gut falos.
Guna waapizin kalaak a palaang ka waakol a
maraam ma mur laxo guna raamaai daxa xuna
guna waapizin a nan bes lamarana daazum.”

*A Iaai Daxa Xat Fuain A Fnuaai Daxa
(Mt 7:15-20)*

⁴³ Ma Iesu xa dador lalaamangaai xaarik naako, “A iaai daxa xawit nat fuain a fnuaaia iaai raksaat. Ma a iaai raksaat kawit nat fuain a fnuaaia iaai daxa. ⁴⁴ Dina raamin fakilaan a iaai wana a fnuaai iwana. Aubina xawit di mos a fnuaai iwana fik pana a iaarus koxot. Ma xawit di mos a fnuaai a waain pana a iaai masang. ⁴⁵ A rapti daxa xat fabalos a daxaiang pana amun saan daxa xa iziar lamaskana. A rapti raksaat kat fabalos a raksaatang pana amun matmalabuk taksaat ka iziar lamaskana. Avuna araan a maskana axazak ka bas pakluaai wana aze ramun saan, kana tukbilak lu la ngusna ma naana piaat.”

*Uru Rapti Di Faaru Vaal Iaa
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ Iesu xa piaat kaarik naako, “Kunaze naagut fakilaan nia, ‘Piran, Piran,’ singsaxai xawit naagut falos a dorang surugu? ⁴⁷ Gana viraai nim pana axazak kat langarin a dorang surugu ma naat falos. ⁴⁸ Naan ka malasing a rapti xa varur a vaal. Ka xaaf fawizik mase a luk ipaa waanaburut ma xa rasin fawizik a vaanga vaat lamaskana a luk angkanaan laaxur wana a vaat siar xuna vaziaarang a vaal. Ma araan adi ulim ka fazak puat, ka vatfalingin a vaal angkanaan. Singsaxai a vaal xawit na rambara wizik paanaburut, panaze naa giu vatalamin mase. ⁴⁹ Singsaxai a rapti xa langarin a dorang surugu ma xawit naa valos, ka malasing a rapti xa varur a vaal wana a pira, ma xawit na tabung tasin fawizik kalaak a vaanga

vaat kuna vaziaarang a vaal. Araan adi ulim ka vatfalingin a vaal angkanaan, ka rambara wizik paanaburut ma xa vaanong faakdul mase.”

7

Iesu Xa Vira A Iaana Kilaaiang Sin A Waamua Zin Ubina Dauran In Rom (Mt 8:5-13)

¹ Iesu xa piaat fanong amun saan angkanaan sin aubina, ma xa albis la bina laba Kaapernaum.

² Aza waamua zin a zangaafu varazuai ubina dauran in Rom, ka iziar inaan. Naan ka rauxin a iaana kilaaiang, ma xa rauxin a varanopang laba wana naan. A iaana kilaaiang kanaan ka gias taksaat ma faasilik ka xana maat. ³ Araan a waamua angkanaan ka langarin a dorang pana Iesu xa balas inaan, naan ka kling azanon paamua zin amun Judaa xa waan sin Iesu, xuna dina wa maainung naan kana wat fira a iaana kilaaiang kanaan sina. ⁴ Di wat sin Iesu ma di maainung fadikdik naan malasing kari, “A rapti angkanaan a rapti daxa, ma xa daxa tamon guna vawaal naan, ⁵ panaze naan kai sasaxot dia amun Judaa ma xa giu a vaal a maainungang sin dia.”

⁶ Malasing ma Iesu xa waan faraxai wana naandi.

Naan ka wat ka faasilik pana a vaal zin a waamua angkanaan sin ubina dauran, ma a waamua angkanaan ka kling azanon paasaxo zina ma di waan sin Iesu wana a dorang malasing kari, “Piran, tuaa gu varalil nua nanga wana watang. Nia xawit a rapti daxa xuna guna albis la vaal zurugu. ⁷ Malasing ma ga naxaam adu nia xawit a rapti daxa xuna xanat faraxas gana wat sunum.

Singsaxai gu piaat be ma a iaana kilaaiang surugu xana daxa. ⁸ Ga piaat malasing kanaan panaze nia zaait ga iziar lawaana burburaaiiang sin azanon paamua zurugu, ma azanon ubina dauran di iziar lawaanugu. Ma araan ga piaat sin azaxai angkari, 'Paan,' naan ka waan. Ma araan ga piaat sin axazak angkanaan, 'Laawus,' naan ka wat. Ma araan ga piaat sin a iaana kilaaiang surugu malasing kari, 'Giu azaan angkari,' naa giu."

⁹ Araan Iesu xa langarin, ka banglala. Naan ka rutaawuk ma xa vazei adi mala aubina ina di los naan naako, "Ga vazei nim, lamaskana Israael vaakdul, xawit nanga ga tangin taxazak ainaxam paazaaiiang sina xa laaup malasing sin a rapti angkari!" ¹⁰ Ubina angkanaan ina a waamua iwana dauran ka kling naandi, di uli xula vaal zina ma di raamin a iaana kilaaiang sina xa daxa vaanong.

Iesu Xa Varoro Vaulin Naata Raksiziar

¹¹ A notaan mumut lamur, Iesu xa waan laza bina laba di vakilaan Naain, ma ubina varavi-raai zina varaxai wana adi mala aubina di waan faraxai wana naan. ¹² Araan di balas lamarana lan ila bina laba angkanaan, aubina ininaan dit fazaak aza rapti xa maat, naan a nalik be azaxai zin aza raksiziar, ma adi amala ila bina laba angkanaan di zazangas tukbilak siaana a bina laba varaxai wana naan. ¹³ Araan a Piran Iesu xa raamin a ravin angkanaan, a maskana xa bas saxotang naan ma xa piaat sina naako, "Tuua gu raangis!"

¹⁴ Ma xa wa xaaf a bogis sin a maat angkanaan, ma ubina dit fazaak di rur. Ma xa piaat sin a

maat naako, “A xulaau! Ga vazei nua, tamaraat!”
¹⁵ A rapti xa maat ka ramaraat ma xa iziar ma xa dador. Ma Iesu xa lis faulin naan sin naanaa zina.
¹⁶ Aubina vaakdul di banglala ma di maraaut ma di wisfaru Nakmai. Ma di piaat malasing kari, “Aza profet laba xa balas faanong lawalaua dia! Ma Nakmai xa balas faanong kuna vawaalang aubina zina!”
¹⁷ Ma a dorang pana Iesu xa waan farawuk lamaskana Judia vaakdul ma lamun non tawarak saait lapaarana.

Jon Ka Kling Uru Rapti Varaviraai Zina Xa Waan Sin Iesu
(Mt 11:1-19)

¹⁸ Ubina varaviraai zin Jon, di vazei Jon pana amun gigiuang faakdul angkanaan sin Iesu. Naan ka viring luk fawat urua zin naandi, ¹⁹ ma xa kling nandiaa xa waan sin a Piran kuna dina iaari iaa zina malasing kari, “Malasing faa, naan nua xari axazak ina xana balas, o maadina zimbong axazak tawarak nanga?”

²⁰ Di balas iaa zin Iesu ma di piaat iaa malasing kari, “Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka kling fawat nimaa zunum kuna maadina iaari iaa zunum malasing kari, ‘Malasing faa, naan nua xari axazak ina xana balas, o maadina zimbong axazak tawarak nanga?’”

²¹ La notaan angkanaan, Iesu xa vira amala aubina wana amun giazang sin naandi, ma xa mof pizin amun sapalaau ziaana aubina ma xa kaas a marana aubina xa varas ina di marawif.
²² Ma naan ka xis uru rapti di fazak dorang iaa zin Jon naako, “Naaguna uli iaa ma guna vazei

iaa Jon pana amun saan naagu ra raamin iaa ma naagu ra langarin iaa. Amun saan malasing, amun marawif di raamaai, ma amun kaak taksaat di zangas, ma naandi di rauxin a tapak, a wina naandi xa daxa, ma amun lingambat di langar, ma aubina di maat di ramaraat puli, ma aubina di izi gogof di langarin a Dorang Daxa. ²³ Nakmai xana lis a daxaiang ka waan sin axazak ina xana wen su vataling nia wanaze a maskana xana wen taksaat pana amun giguang surugu.”

²⁴ Lamuraana uru rapti di uli waan iaa zin Jon, Iesu xa dador zin axulutung pana Jon naako, “Aze rawat tapti naagu ra naxaam adu naaguna raamin araan naagu wa raamin Jon la non bingil? Malasing faa, naagu ra naxaam adu naaguna raamin a rapti xa malasing a ri, xat falvaaliang pana maaliu xai wif? ²⁵ Tamon kawit, aze rasaan naagu ra naxaam naaguna wa raamin? A rapti xa valaak a mamaauzang daxa mase? Kawit. Aubina dit falaak a mamaauzang daxa mase ma a maraana xa uzaa laaxur ma di rauxin amun lulu-gaan ka varas marazaat, di iziar lamaskana amun faal laba zin amun kalxaal. ²⁶ Naagu vazei nia, aze rasaan naagu wa raamin? A profet? Aiang, ga vazei nim, naagu waan kuna wa raaminang a rapti xa laaup pana amun profet sin Nakmai. ²⁷ Naan a rapti angkanaan a Baar Xoxok ka dador wana naan malasing kari,

‘Gana kling a wangpaang surugu waamua wana nua,
xuna xana nimnimanin a lan aaxanum.’”
(*Maal 3:1*)

²⁸ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Ga vazei nim, pana aubina vaakdul la pira angkari, xawit taxazak sin naandi xa laaup pana Jon. Singsaxai tamon axazak kawit ta izina lamaskana a bikabar zin Nakmai, naan ka laaup pana Jon.”

²⁹ Aubina vaakdul, varaxai zaait pana ubina di zuzuruk a taakis, Jon ka ra baaptaais naandi. Naandi di langarin a dorang sin Iesu ma di rudaxa adu a lan sin Nakmai xa tak. ³⁰ Singsaxai amun Faarasi ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses di bain ainaxamang sin Nakmai wana naandi nanga, avuna di baai Jon kana baaptaais naandi.

³¹ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Gana dador lalaamangaai wana a watkul i taning pana aze rawat saan? Di malasing aze? ³² Di malasing a funalik di iziar la xumanar, ma dit firaii varawuk lawalaua naandi nanga malasing kari,

‘Maadi wif a lexu aaxan nim,
 ma xawit naagu riria,
 maadi rangan maaluf,
 ma xawit naagu raangis!’”

³³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka wat, ma xa valvaal wana vanganang ma xawit na imin a waain, ma naagu piaat malasing kari, ‘A zapalaau xa ragul naan.’

³⁴ Singsaxai Naata Rapti xa wat ma xa vangan ma xa imin, ma naagu piaat malasing kari, ‘Naagu raamin, naan a balang ma a rapti xa imimin fama-razaat a daanim dikdik, ma naan a paasaxo zin

ubina di zuzuruk a taakis ma zin aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat!’ ³⁵ Sing saxai aubina vaakdul ina di rauxin a mazamang sin Nakmai, a roroiang sin naandi xa vatangin adu a mazamang sina naan a mazamang faaratunaan.”

Iesu Xa Waan La Vaal Zin Saaimon A Faarasi

³⁶ Azaxai zin amun Faarasi angkanaan ka maainung Iesu xuna xana wa vangan faraxai wana naan. Iesu xa albis lamaskana a vaal zina ma xa zuruk a kiaana la iban favanganang. ³⁷ Ka rauxin aza ravin ininaan la bina angkanaan, naan a ravin ka gigiu amun matmalabuk taksaat. Naan ka langar adu Iesu xa vavangan la vaal zin a Faarasi angkanaan. Ma xa zuruk a nan pin mumut di giu wana waraxa ma xa bas pana a daanim milalas mikuf, ³⁸ ma xai ru rataangis lamuraana Iesu lapaara uru xaakna, ma xa ramaraat ma xa vamidaus uru xaaka Iesu waanaburut pana lumara zina. Ma naan ka suxa vamagala wana a vurna, ma xa ngus uru xaaka Iesu waanaburut ma xa vukin a daanim milalas mikuf pana.

³⁹ Araan a Faarasi angkanaan ka raamin, naan ka dador lamaskana nanga naako, “Tamon a rapti angkanaan naan a profet faaratunaan, ka lek texaazin aze rawat tavin kanaan ka xaaf naan ma xa lek texaazin saait adu naan a ravin ka gigiu amun matmalabuk taksaat!”

⁴⁰ Ma Iesu xa vazei a Faarasi naako, “Saaimon, gana vazei nua wana aza dorang.”

Ma Saaimon naako, “Maravas, piaat fawat surugu.”

⁴¹ Naanaan Iesu xa piaat malasing kari, “Uru rapti di zuruk iaa a kaakaai denaarias* sin aza rapti raxumbaaxut ma mur dina xis faulin iaa. Azaxai xa zuruk a denaarias ka zangaafu varazuai xa watmit ma axazak ka zuruk a zangaafu xa watmit. ⁴² Nandiaa varaxai xawit nat faraxas dina xis faulin iaa a kaakaai zin a rapti angkanaan, malasing ma naan ka naxaam pizin usfa kaakaai naadi ra zuruk iaa zina, ma xawit naadi ra xis faulin iaa. Nis sin nandiaa xana sasaxot a rapti angkanaan?”

⁴³ Saaimon ka xis naan naako, “Ga naxaam adu, a rapti angkaina xa ra zuruk a kaakaai laba, ma a rapti raxumbaaxut ka naxaam pizin.”

Ma Iesu xa piaat naako, “A dorang sunum ka tak.”

⁴⁴ Iesu xa rutaawuk fatokang a ravin ma xa vazei Saaimon naako, “Gu raamin a ravin angkari. Ga albis la vaal zunum singsaxai xawit gu lis a daanim surugu xuna gana tus uru xaaku waanaburut. Singsaxai naan ka tus uru xaaku waanaburut pana a lumara zina ma naa suxa vamagala wana vurna. ⁴⁵ Kawit gu ngus nia, singsaxai araan ga albis puat la vaal, naan kawit na ziaavus pana nguzang uru xaaku waanaburut. ⁴⁶ Kawit gu rasin a wel la waarugu, singsaxai naan ka zaaf a daanim milalas mikuf la uru xaaku waanaburut. ⁴⁷ Malasing ma naari, ga vazei nua adu wana a sasaxotang laba zina wana nia, Nakmai xa naxaam pizin fanong amun matmalabuk taksaat sina. Tamon axazak ka rauxin

---

* **7:41** A denaarias kari a kaakaai zin amun Rom.

akaana matmalabuk taksaat ma aza xazak ka naxaam pizin, naan kana rauxin a sasaxotang mumut be wana naan.”

⁴⁸ Ma Iesu xa vasei a ravin angkanaan naako, “Ga naxaam pizin fanong amun matmalabuk taksaat sunum.”

⁴⁹ Azanon ubina di ra iziar inaan, di dador lawalaua naandi malasing kari, “Nis a rapti angkari xat naxaam pizin amun matmalabuk taksaat?”

⁵⁰ Iesu xa vasei a ravin malasing kari, “Ainaxam paazaaiang sunum ka zaxot faulin fanong nua. Gu waan ma a luaai xana iziar varaxai wana nua.”

8

A Furavin Ina Di Saxat Sin Iesu

¹ Azanon taan lamur, Iesu xa zazangas farawuk lamaskana amun bina ma amun bina laba zaait, ma xai fazei wana a Dorang Daxa iwana a bikabar zin Nakmai. Ma ubina varaviraai xa zangaafu ma urua, di zangas faraxai wana naan. ² Azanon furavin di saxat saait sin naandi. Paamua Iesu xa ra vira a furavin angkanaan siaana amun giazang sin naandi ma xa mof pizin saait amun sapalau ziaana naandi. Naandi xari, Maaria di vakilaan naan a ravin in Maakdaalaa ina waamua Iesu xa ra mof pizin amun sapalau xa wizik urua wana naan, ³ Joanaa, taak sin Kuzaa, aza waamua xat katkatong a vaal zin Erot, ma Susaana ma azanon furavin ka varas nanga zaait. Pana kaakaai zin naandi vaatak di rat fawaal Iesu varaxai wana ubina varaviraai zina wana amun saan naadi izi gogof pana.

A Dorang Lalaamangaai Wana A Rapti Xa Vazu A Wit

(Mt 13:1-9, Mk 4:1-9)

⁴ Adi xulutung ka wat sin Iesu, naandi di wat lamun bina laba xa varas. Araan di wat fatu, Iesu xa dador lalaamangaai zin naandi naako, ⁵ “Aza rapti xat nauma xa waan la uma ma xa vazuu a xalamona wit. Azanon kalamona wit ka zu la lan ma aubina di was paramin ma amun maani di lif puat ma di tok fanong mase. ⁶ Azanon kalamona wit ka zu wana a non pira xa rauxin amun faat ka varas. Ka bok puzaa singsaxai a non pira angkanaan kawit a daanim ma a wit ka plaxas ma xa maat. ⁷ Azanon kalamona wit ka zu wana pira lawalau amun iaarus koxot ina xa bok faraxai wana. Singsaxai amun iaarus koxot di kos paramin. ⁸ Ma azanon kalamona wit ka zu wana a pira daxa. Ma xa bok laba ma xa vuai ma xa zof mase naan, malasing azangaafllu varazuai laaxur wana ina di ra vazuu.”

Ma Iesu xa vanong a dorang lalaamangaai angkanaan ma xa viraai malasing kari, “Tamon naagu rauxin alngana nim, naaguna langar daxa wana dorang kanaan.”

A Vuvuna Fazeiang Pana Amun Dorang Lalaamangaai

(Mt 13:10-17, Mk 4:10-12)

⁹ Ubina varaviraai zin Iesu di iaari zina wana aze ra vuvuna dorang lalaamangaai angkanaan. ¹⁰ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Nakmai xa lis fanong a mazamang sinim kuna rexaazang pana amun dorang funfun pana a bikabar zina. Singsaxai wana azanon aubina rawarak, ga rai

dador lalaamangaai wana a bikabar zin Nakmai xuna:

‘Naapalaau naandi di rataamaai, dina wen taa-maai vaakilan.

Dit langarin a dorang, singsaxai dina wen mazaam.’” *(Aais 6:9)*

Iesu Xa Vamaravaas A Dorang Lalaamangaai Wana A Rapti Xat Faazu

(Mt 13:18-23, Mk 4:13-20)

¹¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “A vuvuna dorang lalaamangaai xa malasing kari: A xala xari a dorang sin Nakmai. ¹² Laloang a dorang pana a xala xa zu la lan, kai ru vakilaan naandi di langarin a dorang, singsaxai Saatan ka wat ma xa zুরু pizin a dorang lamaskana naandi, xuna dina wen inaxam paazaai ma Nakmai xana wen saxot faulin naandi. ¹³ Laloang a xala xa zu la pira xa rauxin amun faat, kai ru vakilaan naandi di langarin a dorang ma di ra nanam pana zurukang, singsaxai xawit na wizik lamaskana roroiang sin naandi. Di ra inaxam paazaai be wana a notaan mumut, ma araan a lalaamangaaiang ka wat, di zu xaarik. ¹⁴ Laloang a xala xa zu lawalau amun iaarus koxot, kai ru vakilaan naandi di langarin a dorang singsaxai amun inaxam farvarazang ma amun lulugaan ma amun saan kat fabalos a malavitang ila pira angkari di bas lamaskana naandi ma di kos paramin a roroiang sin naandi. Malasing ma xawit di valos a dorang sin Nakmai ma xawit di vuain amun saan daxa wana roroiang sin naandi. ¹⁵ Laloang a xala xa zu wana pira

daxa, xai ru vakilaan naandi di langarin a dorang ma naadi rasin fatalamin lamaskana naandi, wana vaaratunaanang ma a maska daxaiang. Ma di irur dikdik ka ruaas di vuain a fnuaai.”

*A Dorang Lalaamangaai Wana A Laam
(Mk 4:21-25)*

¹⁶ Ma Iesu xa dador lalaamangaai xaarik naako, “Kawit taxazak kana vailaap a laam ma naana vakuf paramin pana baakit o naana rasin lawaana iban. Singsaxai naana rasin la kin sizarang iwana, xuna aubina ina di albis la vaal, dina raamin a maravas iwana. ¹⁷ Amun saan faakdul ina xa izi vunfun kana balas la maravas. Ma amun saan faakdul di xavut kol, mur Nakmai xana rasin la maravas.

¹⁸ Malasing ma naaguna inaxam daxa wana amun dorang naagu ra langarin. Naandi di rauxin a rexaazang pana dorang sin Nakmai, Nakmai xana lis a rexaazang laba xaarik sin naandi. Ma naandi xawit di rauxin a rexaazang pana dorang sin Nakmai, Nakmai xana zuruk pizin saait anan texaazang di naxaam adu naadi rauxin.”

*Naanaa Ma Amun Daaza Iesu
(Mt 12:46-50, Mk 3:31-35)*

¹⁹ Naanaa zin Iesu ma amun daasna di wat kuna raaminang naan, singsaxai xawit nat faraxas dina wat lapaarana wanaze aubina di bas. ²⁰ Axazak ka vazei Iesu naako, “Naanaa zunum ma amun daazum di irur lamanar, di saxot dina raamin nua.”

²¹ Ma Iesu xa xis naandi malasing kari, “Naanaa zurugu ma amun daazugu xari, naandi ina dit langarin a dorang sin Nakmai ma naadit falos.”

Iesu Xa Vamalaai Adi Maaliu Dikdik
(Mt 8:23-27, Mk 4:35-41)

²² Aza raan Iesu xa vazei ubina varaviraai zina naako, “Dia dina kas buak kulaza ritita laman.” Ma naandi di xawas pana a mon ma di waan.

²³ Araan di izaal nanga Iesu xa wa milaaif. Ma adi maaliu xa taaif dikdik inaan la laman ma a daanim ka sfaar a mon ma faasilik kana lus ma naandi vaakdul dina milung.

²⁴ Ubina varaviraai di waan ma di wangun Iesu ma di vazei naan malasing kari, “Dipiran, Dipiran, dia dina samura xanak.”

Ma Iesu xa ramaraat ma xa vadawaar a maaliu ma a rof ma di maat iaa. Ma a laman ka malaai xaarik. ²⁵ Ma xa iaari zin naandi naako, “Malasing faa, xawit ta inaxam paazaaiang sinim?”

Singsaxai naandi di maraaut ma di banglala ma di iaari zin naandi zaksaxai malasing kari, “Aze rawat tapti xari? Naan ka vadawaar a maaliu ma a rof ma di langar iaa zina!”

Iesu Xa Mof Pizin Amun Sapalaau Di Ragul A Rapti

(Mt 8:28-34, Mk 5:1-20)

²⁶ Iesu ma ubina varaviraai zina di xozaraai laxon laza non rita Laman Gaalili, xa iziar la non laba di vakilaan Gerasaa. A non angkanaan ka iziar la rita laman ila pira Gaalili. ²⁷ Iesu xa kasaai laxon ma aza rapti ininaan la bina angkanaan, amun sapalaau di ragul naan, ka wat fasuin naan. A mariaas ka varas a rapti angkanaan kawit nat

falaak ta marapi ma xawit na rataagul lamaskana ta vaal, singsaxai xa rataagul lamun baaul a maat. ²⁸ Araan ka raamin Iesu, xa viraai laba ma xa psin fawizik naan paanaburut la pira la xaaka Iesu ma naako, “Iesu, Naata Nakmai Laaxur Mase! Aze razaan gu saxot guna giu wana nia? Ga maainung nua adu tuaa guna vamazik nia ma guna kawin nia.” ²⁹ Naan ka piaat malasing kanaan panaze Iesu xa ra vazei vanong a zapalaau angkanaan kana waan fataling a rapti. Faavaras faanong a zapalaau angkanaan ka rat sop faraksaat naan lamun taan angkanaan naan ka ra iziar lawaana vaaxatkatangang sin aubina. Naandi di pis fating uru mitna ma uru xaakna wana amun iaarus a sen. Singsaxai naan kai kip buaak amun iaarus a sen angkanaan ma a zapalaau xat purif naan ku lamun non bingil.

³⁰ Ma Iesu xa iaari zina naako, “Nis aizinum?” Ma xa piaat naako, “Aizinugu Amala,” wanaze amun sapalaau xa varas di ragul vanong naan. ³¹ Ma amun sapalaau angkanaan dit maainung faavaras sin Iesu xuna tuaa xana kling naandi xu lamaskana maadif kawit ta vaanongang iwana.

³² Ka rauxin adi lemlem bari di vavangan la nan put faasilik. Ma amun sapalaau di maainung Iesu xuna xana kling naandi xu lamaskana amun bari. Ma naan ka rudaxain naandi. ³³ Ma amun sapalaau di valaau tukbilak fataling a rapti angkanaan ma di ragul amun bari angkanaan. Ma amun bari vaakdul angkanaan di zazarai wizik la rita wut ma di zu wizik lamaskana a laman ma di xanak faakdul.

³⁴ Aubina dit katkatong amun bari angkanaan

di raamin azaan angkanaan ma di valaau ma di wa fazei wana a dorang kanaan sin aubina ila bina laba zin naandi ma aubina rawarak lamun non faasilik saait. ³⁵ Ma aubina di waan kuna dina wa raamin aze razaan ka ra balas. Di wat sin Iesu ma di raamin a rapti angkanaan amun sapalaau di waan fataling fanong naan ma xa iziar inaan lapaara uru xaaka Iesu. Ka ra mamaus ma ainaxamang sina xa maravas ka, ma di maraaut. ³⁶ Naandi di ra raamin azaan angkanaan, di vazei aubina wana a rapti angkari xa balas daxa malas-ing faa. ³⁷ Ma aubina vaakdul ila non laba Gerasaa di maainung Iesu xuna xana waan ka, wanaze di maraaut marazaat. Naanaan Iesu xa xawaas a mon kuna waanang.

³⁸ Ma a rapti angkanaan ina amun sapalaau di waan fataling naan ka maainung falagot Iesu xuna xana saxat sina. Singsaxai Iesu xa kling pizin naan naako, ³⁹ “Gu uli xula vaal zunum ma gu piaat azaan angkanaan Nakmai xa ra giu vanong pana nua.” Ma a rapti angkanaan ka zangas farawuk lamaskana a bina laba angkanaan ma xa fazei wana azaan ina Iesu xa ra giu wana naan.

*Nativa Jaairus Ka Maat Ma A Ravin Ka Gias
(Mt 9:18-26, Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Araan Iesu xa uli waan laza rita laman, adi mala di ruzuaai naan, panaze naandi vaakdul dit simbong naan. ⁴¹ La notaan angkanaan, aza waamua ila vaal a maainungang sin amun Judaa xa wat, aizina Jaairus. Naan ka psin fawizik naan paanaburut la pira la xaaka Iesu ma xa maainung naan kuna xana wat la vaal zina, ⁴² wanaze

natifna be azaxai a maariaas sina xa malasing a zangaafu ma urua, faasilik ka xana maat.

Araan Iesu xa zazangas nanga la lan ku la vaal zin Jaairus, adi mala dit farambirit pana Iesu. ⁴³ Ma aza ravin ka iziar inaan, ka giazin a dari laba lamun taan faakdul lamaskana amun maariaas ka zangaafu ma urua, ma xa vanong a kaakaai vaakdul zina wana wulwulang amun dokta, singsaxai xawit nat faraxas taxazak kana vira naan. ⁴⁴ Naan ka wat la tora Iesu ma xa xaaf a zuva marapi baraaf ina Iesu xa valaak. Ma fazaaus mase a dari laba zina xa vaanong.

⁴⁵ Ma Iesu xa iaari zin naandi naako, “Nis ka xaaf nia?”

Ma naandi vaakdul di iaalawuk, ma Pita xa piaat naako, “Dipiran, aubina di bas ma dit farambirit pana nua.”

⁴⁶ Singsaxai Iesu xa piaat malasing kari, “Axazak ka xaaf nia, avuna ga xazanin a dikdikang ka vataling nia.”

⁴⁷ Naanaan a ravin angkanaan ka raamin adu di tangin paxot naan, ka dakdakur wat ma xa wat sibukaak la uru xaaka Iesu. Ma inaan lamarana aubina vaakdul naan ka pitfiat kunaze naan ka xaaf Iesu ma naan ka daxa vazaaus mase malasing faa. ⁴⁸ Ma Iesu xa vazei naan naako, “Aku fnaalik, ainaxam paazaaiang sunum ka vira nua. Guna waan faraxai wana a luaai.”

⁴⁹ Araan naan kai dador nanga, axazak ka vinang la vaal zin Jaairus, a waamua ila vaal a maainungang ma xa wat piaat sina naako, “Nativum ka maat faanong. Tuaa xaarik gu varalil a maravas.”

⁵⁰ Sing saxai Iesu xa langarin ma xa vasei Jaairus naako, “Tuaa guna maraaut. Guna inaxam paazaai be ma naan kana roro.”

⁵¹ Iesu xa balas la vaal zin Jaairus, ma xawit na luaa taxazak kana albis lamaskana vaal varaxai wana naan, Pita ma Jon ma Jems ma maamaa ma naanaa zin a fnaalik be, naandi di albis faraxai wana naan. ⁵² Ma aubina vaakdul inaan di maskalus ma di rataangis kupkup saxotang a fnaalik angkanaan. Ma Iesu xa piaat naako, “Tuaa naaguna raangis. A fnaalik kawit na maat, kai milaaif be.”

⁵³ Di vanangon naan panaze di rexaas adu a fnaalik ka maat faanong. ⁵⁴ Sing saxai Iesu xa taaxur la mitna ma xa viraai laba zina naako, “Aku fnaalik, tamaraat!” ⁵⁵ A laklagaaina xa uli ma fazaas mase naan ka ramaraat. Ma Iesu xa vasei naandi xuna dina ralaas naan pana van ganang. ⁵⁶ Maamaa ma naanaa zina di banglala iaa mase, sing saxai Iesu xa dador dikdik sin nandiaa adu tuaa dina piaat iaa azaan angkanaan sin taxazak.

9

Iesu Xa Kling Ubina Varaviraai Xa Zangaaf lu Ma Urua

(Mt 10:5-15, Mk 6:8-11)

¹ Araan Iesu xa viring fatuin fanong ubina varaviraai xa zangaaf lu ma urua, xa lis a dikdikang ma burburaaiang sin naandi xuna dina mof pizin amun sapalaau vaakdul ma dina vira psin atavur amun giazang. ² Ma naan ka kling naandi xuna dina waan ma dina fazei wana a bikabar zin Nakmai ma dina vira aubina di gias ma dina mof

pizin amun sapalaau. ³ Ma xa vazei zaait naandi malasing kari, “Tuaa naagu zuruk tazaar faraxai wana nim pana zangazang kanaan. Tuaa naagu roting ta laak kuna zangazang, ma tuaa naagu vazaak a laxa, ma ta vanganang, ma ta kaakaai ma ta marapi xuna xulxulang. ⁴ Araan naagu balas laza bina, ma naagu albis lamaskana ta vaal, naagu iziar varaxai wana naandi xa ruaas naagu ramaraat fataling a bina angkanaan. ⁵ Tamon aubina xawit di ruzuaai nim, naagu waan fataling a bina angkanaan ma naagu taaf pizin a paauf la xaaka nim. Naari xa malasing a vaakilanang aaxan naandi xuna vatanginang adu naandi dina vazaak a maravanang pana a matmalabuk naadi ra giu.” ⁶ Ubina varaviraai di waan ma di zazangas lu lamun bina. Ma di fazei wana Dorang Daxa ma dit fira aubina di gias lamun non faakdul.

*Erot Ka Saxot Kana Rexaas Nis Iesu
(Mt 14:1-12, Mk 6:14-29)*

⁷ Naanaan Erot a waamua zin a gaapman in Gaalili xa langar wana amun saan angkanaan ka balas. Ma xa baabaa mase wanaze azanon aubina ininaan di ipiaat malasing kari, “Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang, ka ramaraat puli vaanong siaana maatang.” ⁸ Ma azanon aubina nanga di piaat adu Elaaija xa balas, ma azanon aubina di piaat adu aza profet i mumua pis ka ramaraat puli ma xa roro xaarik. ⁹ Singsaxai Erot ka piaat naako, “Nia ga ra kip pizin fanong a vuruna Jon. Ma nis a rapti angkanaan ina gat langarin adu xa gigiu

amun saan angkanaan?” Ma naan ka zazaleng ta lan kuna raaminang Iesu.

Iesu Xa Vavangaan Aubina Di Laaup Pana A Taausan Ka Watmit

(Mt 14:13-21, Mk 6:30-44, Jn 6:1-13)

¹⁰ Amun aaposal di uli wat ma di vasei Iesu wana aze naadi ra giu. Ma naan ka zaxot luk naandi, ma naandi zingbe di waan laza bina di vakilaan Betsaaida. ¹¹ Singsaxai nanga aubina di langar wana azaan angkanaan ma di las lamuraana. Naan ka ruzuaai naandi ma xa dador zin naandi wana a bikabar zin Nakmai ma xa vira aubina di gias.

¹² Languzaraaf mase a zangaaf lu ma urua ubina varaviraai zina di wat sina ma di vasei naan malasing kari, “Gu kling pizin aubina xuna dina waan lamun bina vaasilik ma lamun non farawuk saait ma dina zaleng a vanganang ma akin mi-laaivang aaxan naandi, wanaze a non angkari xa bingil mase.”

¹³ Singsaxai Iesu xa xis naandi naako, “Naagu ralaas naandi wana vanganang kuna naadina ian.”

Ma di xis naan malasing kari, “Maadi rauxin be a raraba xa watmit ma a ian urua. Malasing faa, gu saxot maadina waan ma maadina wulwul vanganang ku naandi, adi mala angkari?” ¹⁴ Ubina di iziar inaan, naandi di malasing a taausan ka watmit.

Iesu xa vasei ubina varaviraai zina naako, “Naagu vaziaar naandi wana amun lemlem, aubina malasing ka zangaaf lu vaawatmit pana a lemlem saksaxai.”

¹⁵ Ubina varaviraai di giu malasing kanaan ma aubina vaakdul di ziar wizik paanaburut.

¹⁶ Naanaan Iesu xa zuruk amun raraba angkanaan ka watmit ma uru ian ma xa raamaai uzaa laaxur ma xa wisfaadaxa zin Nakmai wana ma naa biaak. Naa lis sin ubina varaviraai zina xuna dina vatawaraxin lawalau aubina.

¹⁷ Naandi vaakdul di vangan ma di maazur mase. Ma ubina varaviraai di sfaar vambos amun laxa xa zangaafu ma urua wana amun kibaala vanganang naadi maazur vataling.

Pita Xa Pitffaat Adu Iesu A Mesaaia
(Mt 16:13-16,21-28, Mk 8:27-29)

¹⁸ Aza raan Iesu xa iziar naansing ma xat maainung, ma ubina varaviraai zina di wat sina ma xa iaari zin naandi naako, “Amala aubina di ipiaat adu nia nis?”

¹⁹ Ma naandi di xis naan malasing kari, “Azanon aubina di piaat adu nua Jon A Rapti Iwana Baap-taizang, ma azanon aubina nanga di piaat adu nua Elaaija, ma azanon aubina nanga di piaat adu nua aza profet i mumua pis, ka ramaraat puli ma xa roro xaarik.”

²⁰ Ma Iesu xa iaari xaarik sin naandi naako, “Malasing faa wana nim, naagu piaat adu nia nis?”

Pita xa xis naan naako, “Nua a Mesaaia zin Nakmai.”*

²¹ Iesu xa dador vaalagat sin naandi adu tuaa dina vazei taxazak adu naan a Mesaaia.

9:19 Mt 14:1-2, Mk 6:14-15, Lk 9:7-8   **9:20** Jn 6:68-69   * **9:20**
Aknaaza Mesaaia adu a rapti ina Nakmai xa ra xalxal xana kling fawat naan kuna zaxot faulinang aubina zina.

Iesu Xa Dador Wana Maatang Sina
(Mt 16:20-28, Mk 8:30-9:1)

²² Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Naata Rapti xana vazaak adi maazikang laba, ma amun paa-mua zin amun Judaa ma amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses dina bain naan. Dina zop famaata naan ma xana ramaraat puli wana varulang a raan.”

²³ Ma mur xa vazei aubina vaakdul naako, “Tamon axazak ka saxot kana los nia, naan kana naxaam pizin naan nanga, ma lamun taan faakdul xana vazaak a robuxul zina ma xana los nia. ²⁴ Tamon axazak ka saxot kana roting falagot a roroiang sina, naana vamilung. Singsaxai axazak ka lis pizin a roroiang sina xuna giuang a vaamuzazang surugu, naan kana roting falagot. ²⁵ Malasing faa, xana daxa tamon axazak ka rauxin amun saan faakdul la pira angkari ma xana vamilung a roroiang faaratunaan sina varaxai wana Nakmai? Kawit. ²⁶ Tamon axazak ka maangilin nia varaxai wana dorang surugu, Naata Rapti xana maangilin naan la raan angkanaan naan kana wat lamaskana adi wilaakna ma adi wilaaka Nakmai ma adi wilaak amun aangelo xoxok sina. ²⁷ Ga vazei varatunaan nim, azanon sinim di irur xari, dina wen maat nanga xa ruaas la raan angkanaan dina raamin a bikabar zin Nakmai.”

A Wina Iesu Xa Xulxulaai
(Mt 17:1-8, Mk 9:2-13)

²⁸ Ka malasing amun taan ka wizik tul lamuraana Iesu xa piaata fanong a dorang kanaan, naan

ka zaxot luk Pita ma Jon ma Jems faraxai wana naan ma di uzaa ikula la waatawut kuna xana wa maainung. ²⁹ Ma araan kat maainung, a rataamaaiang ila marana xa xulxulaai, ma a ma-
mauzang la wina xa wilwilak malasing a wilak. ³⁰ Ma a rapti urua, Moses ma Elaaija, di balas
puat iaa lamaskana adi marmari daxaiang ma di dador iaa varaxai wana Iesu. ³¹ Naandi di
dador wana dorang sin Nakmai wana waanang sin Iesu, naari naana samura waambazof ikula
Jerusalem. ³² Pita ma uru waliaana di milaaif
maat taal mase ma araan di ravaangun, di raamin taal adi wilwilaaka Iesu, ma uru rapti di irur iaa
varaxai wana naan. ³³ Araan uru rapti adu dina vataling iaa Iesu, Pita xa piaat sin Iesu naako,
“Maimaai, xa daxa mase wana maadi iziar raal iriat. Maadina varur raal ta vaal maling urul, aza-
xai aaxanum, ma azaxai aaxan Moses ma azaxai aaxan Elaaija.” Naan ka wetexaazin aze razaan
kanaan naa ipiaat.

³⁴ Pita xai dador nanga ma a vang bara xa balas
puat ma xa pung paramin kol nandiaal ubina var-
aviraai. Ma nandiaal di maraaut taal mase. ³⁵ Ma
a linga axazak ka dador lamaskana a vang bara
angkanaan naako, “Naan kari Naarugu. Ga ra
kalin naan kuna giuang a vaamuzazang surugu.
Naagu langar zina.”

³⁶ Araan a linga xazak angkanaan ka dador
vaanong, ubina varaviraai zin Iesu di raamin
taal adu Iesu naan singbe xa. Nandiaal di zibu-
rung taal wana azaan angkanaan ma xawit di

vazei raal taxazak la notaan angkanaan pana aze razaan naadi ra raamin taal.

*Iesu Xa Mof Pizin A Zapalaau Ziaana Aza Nalik
(Mt 17:14-18, Mk 9:14-29)*

³⁷ A raan lamuraana, Iesu ma ubina varaviraai angkanaan urul zina di kabal wat la waatawut ma adi mala aubina di vasuin naan. ³⁸ Aza rapti xa xupkup laba labirua wana aubina ma xa pi-aat malasing kari, “Maravas, ga maainung nua guna raamin naarugu, wanaze naan a nalik be azaxai zurugu! ³⁹ A zapalaau xai zop naan, ma fazaaus mase xat kupkup. Ma xai psin fawizik naan paanaburut la pira. A nalik kat dakdakur ma a busbuzak kat balas la balana. Ma a zapalaau angkari xawit nat luaa naan ma xai kawin naan. ⁴⁰ Ga maainung ubina varaviraai zunum kuna dina mof pizin a zapalaau singsaxai xawit dit faraxas.”

⁴¹ Iesu xa xis naan naako, “Nim aubina i tanning, kawit naagu inaxam paazaai ma naagu gigiu amun taksaarang. Usfa raan nanga, nia gana iziar varaxai wana nim, ma gana vamalmalin pizin nim? Saxot fawat naarum iriat.”

⁴² Araan a nalik ka zazangas puat sin Iesu, a zapalaau xa psin fawizik naan paanaburut la pira ma xa xaraat alvana. Iesu xa vadawaar a zapalaau ma a zapalaau xa waan fataling a nalik ma a nalik ka daxa xa, ma Iesu xa lis faulin naan sin damana. ⁴³ Ma aubina vaakdul di banglala mase wana adi dikdikang sin Nakmai.

*Faarua Xaarik Iesu Xa Dador Wana Maatang Sina
(Mt 17:22-23, Mk 9:30-32)*

Araan aubina vaakdul di balaxof nanga wana amun saan faakdul Iesu xa ra giu, naan ka vazei aubina varaviraai zina naako, ⁴⁴ “Naagu langar daxa wana a dorang kari gana vazei nim pana. Axazak kana ngutlis Naata Rapti la mita ubina raksaat.” ⁴⁵ Singsaxai ubina varaviraai xawit di rexaazin aknaaza dorang sina. Ka izi vunfun siaana naandi malasing ma xawit naadi mazaam ma di maraaut pana iaariang sina wana.

Nis Mase Xana Laaup
(Mt 18:1-5, Mk 9:33-40)

⁴⁶ A varamangatang ka balas lawalaua ubina varaviraai zin Iesu wana nis mase zin naandi xa laaup. ⁴⁷ Iesu xa rexaas pana aze ra inaxamang sin naandi, malasing ma xa zaxot luk aza nan nalik mumut ma xa varur naan lapaarana, ⁴⁸ ma mur xa piaat sin naandi naako, “Nis ka ruzuaai a nan nalik angkari lamaskana aizinugu, naan ka ruzuaai nia. Ma nis ka ruzuaai nia, naan ka ruzuaai Nakmai ina xa ra kling fawat nia. Avuna nis kawit ta iza lawalaua nim faakdul, naan ka laaup mase lawalaua nim.”

⁴⁹ Ma Jon ka piaat naako, “Maimaai, maadi raamin aza rapti xa mof pizin amun sapalauu wana aizinum, ma maadi lalaamangaai xuna wisbuaakang naan, panaze naan kawit axazak simaam.”

⁵⁰ Ma Iesu xa piaat naako, “Tuua naagu wisbuaak naan, panaze nis kawit a purua zinim, naan sinim.”

Aubina In Samaaria Di Bain Iesu

⁵¹ A raan ka wat faasilik ka xuna Nakmai xana zaxot fauzaa Iesu xunikula la lia, malasing ma Iesu xa inaxam dikdik ma xa ramaraat kun Jerusalem. ⁵² Naan ka zazangas nanga la lan ma xa tabung kling paamuain amun wangpaang kuna dador vaamaravazang. Naandi di albis laza bina zin amun Samaaria xuna dina nimmimanin amun saan babongang naan. ⁵³ Singsaxai aubina ininaan kawit di rudaxain naan kana albis la bina zin naandi, avuna naandi di rexaas adu naan ka zazangas kun Jerusalem. ⁵⁴ Araan uru rapti varaviraai zina, Jems ma Jon di langarin iaa, di iaari iaa malasing kari, “Piran, gu saxot maadina viring fawat iaa a xaiaf inikula la lia xuna vanong pizingang naandi?” ⁵⁵ Singsaxai Iesu xa rutaawuk ma xa vadawaar nandiaa.* ⁵⁶ Naanaan naandi di zangas ku laza bina rawarak.

*Amun Maravanang Iwana Lozang Iesu
(Mt 8:18-22)*

⁵⁷ Araan di zazangas la lan, aza rapti xa piaat sin Iesu naako, “Gana los nua xu lamun non faakdul gu waan pana.”

⁵⁸ Ma Iesu xa vazei naan naako, “Amun piu wungpung di rauxin amun luk sin naandi xuna milaaivang, ma amun maani di rauxin amun nu zin naandi. Singsaxai Naata Rapti xawit na rauxin ta non kuna tateiang ma xana iaavus.”

9:54 2Xal 1:9-16 * **9:55** Azanon fararang kawit na varas i mu-mua, di rauxin a dorang kari zaait: Ma naan ka piaat sin nandiaa naako, “Kawit naagu rexaazin iaa aze rawat lan iwana inaxamang sunumaa, avuna Naata Rapti xawit na wat kuna vanong pizingang a roroiayang sin aubina, xawit. Naan ka wat kuna zaxot faulinang naandi.”

⁵⁹ Ma Iesu xa piaat kaarik sin aza rapti naako, “Laawus, los nia.”

Singsaxai a rapti angkanaan ka vazei naan naako, “Piran, paamua xalaak, gu luaa nia gana wa xavin maamaa zurugu.”

⁶⁰ Singsaxai Iesu xa xis naan malasing kari, “Luaa aubina di maat dina xavin aubina vaatak sin naandi ina di maat. Singsaxai nua gu waan lamun bina, ma gu fazei wana a bikabar zin Nakmai.”

⁶¹ Ma aza rapti xaarik ka vazei naan naako, “Piran, gana los nua, singsaxai paamua xalaak, gu luaa nia gana uli ma gana vazei amun fatina zurugu adu gana waan.”

⁶² Ma Iesu xa xis naan naako, “Axazak ka saxot kana vaamuzas ku nia singsaxai xa rataamaai uli, naan kawit nat faraxas kana giu a vaamuzazang ila bikabar zin Nakmai.”

10

Iesu Xa Kling Paanin Ubina Di Zangaafllu Vaawizik Urua Ma Urua

¹ Lamuraana azaan angkanaan, a Piran ka kalin paanin ubina di zangaafllu vaawizik urua ma urua, ma xa kling naandi, urua urua xuna dina waamuain naan ma dina fazei wana Dorang Daxa lamun bina laba vaakdul ma lamun non ina naan kana waan pana. ² Naan ka piaat sin naandi malasing kari, “A vanganang kuna laavang ka varas marazaat, singsaxai aubina vaamuzazang kawit faras. Malasing ma naaguna maainung a Piraana laflaavang kuna naan kana kling paanin

aubina vaamuzazang ku lamaskana uma laflaavang sina. ³ Naagu waan! Ga kling nim malasing amun naata sipsip lawalau amun piu wungpung. ⁴ Tuaa naagu zuruk ta lun baaxut o ta laxa marapi xuna xulxulang o ta su. Ma tuaa naagu rur la lan ma naagu dador zin taxazak naagu vasuin.

⁵ Araan naagu albis lamaskana ta vaal, a dorang naaguna tabung piaat ka malasing kari, 'A luaai xa iziar lamaskana a vaal angkari.' ⁶ Tamon axazak a maskana xat luaai xa iziar la vaal angkanaan, a luaai zinim kana iziar wana naan. Singsaxai tamon kawit, a luaai xana uli wat sinim. ⁷ Naagu iziar be lamaskana a vaal angkanaan azaxai. Ma naagu ian ma naagu imin aze rawat saan naadi ralaas nim pana, wanaze axazak kat faamuzas, naan kat faraxas kana zuruk a wulwulang sina. Tuaa naagu iziar varawuk lamun faal.

⁸ Araan naagu albis lamaskana ta bina ma di nanam pana ruzuaaiang nim, naagu ian a vanganang naadi nimnimanin tasin aaxa nim. ⁹ Naagu vira aubina di gias la bina angkanaan ma naagu vasei naandi malasing kari, 'A bikabar zin Nakmai xa wat faanong lapaara nim.' ¹⁰ Singsaxai tamon naagu albis lamaskana a bina ma xawit di nanam pana ruzuaaiang nim, naagu zangas farawuk lamun lan ma naagu vasei naandi malasing kari, ¹¹ 'A paauf ila bina angkari zinim, ina xa daxat la xaaka maam, maadi taaf pizin faulin pana nim, kuna vatanginang amun matmalabuk taksaat sinim. Singsaxai naaguna rexaas adu a

bikabar zin Nakmai xa wat faasilik faanong!¹² Ga vazei nim adu laraan aikilizang, Nakmai xana lis adi maravanang sin aubina raksaat in Sodom, singsaxai wana aubina ila bina angkanaan naagu waan pana, a maravanang kana laba marazaat mase aaxan naandi.”

Aubina Ilamun Bina Laba Xawit Di Inaxam Paazaai
(Mt 11:21-24)

¹³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Kana raksaat mase wana nim aubina ila bina laba Korazin! Ma xana raksaat mase wana nim aubina ila bina laba Betsaaida! Tamon amun faamuzazang ka banglala ina ga ra giu naandi inaan sinim, ga lek giu naandi lamun bina laba Taair ma Saaidon, aubina ilamun bina angkanaan di lek inaxam taawuk faanong mumua nanga, ma di lek iziar wana amun mamaauzang iwana maskaluzang ma a paauf la wina naandi, xuna vatanginang adu di inaxam taawuk faanong siaana amun matmal-abuk taksaat sin naandi. ¹⁴ La raan aikilizang, Nakmai xana lis a maravanang sin aubina ila ru bina laba Taair ma Saaidon, singsaxai adi maravanang laba marazaat mase naana rasin pana nim. ¹⁵ Ma nim aubina in Kaapernaum! Malasing faa, Nakmai xana valaup nim kunikula laaxur? Kawit. Nakmai xana psin fawizik nim kunipaa waanaburut la bina zin amun maat.”

¹⁶ Ma Iesu xa piaat sin ubina varaviraai zina naako, “Nis ka langar zinim, ka langar zurugu. Ma

---

10:12 Var 19:24-28, Mt 11:24, Mt 10:15   **10:13** Aais 23:1-18, Izi 26:1-28:26, Jl 3:4-8, Aam 1:9-10, Zek 9:2-4   **10:15** Aais 14:13-15

10:16 Mt 10:40, Mk 9:37, Lk 9:48, Jn 13:20

nis ka bain nim, ka bain nia. Sing saxai nis ka bain nia, xa bain Nakmai ina xa kling fawat nia.”

Amun Sangaaf lu Vaawizik Urua Ma Urua Di Uli

¹⁷ Ubina xa zangaaf lu vaawizik urua ma urua di uli varaxai wana adi nanamang, ma di piaat malasing kari, “Piran, amun sapalaa u zaait di langar zimaam araan maadi vadawaar naandi wana aizinum!”

¹⁸ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Ga raamin Saatan ka zu wat faabuza mase waanaburut ikula la lia malasing a wilak. ¹⁹ Ga lis fanong a burburaaiang sinim kuna zangazang laaxur wana amun sizi, ma amun guzumaat ma naaguna waramin saait a dikdikang faakdul zin Saatan a purua zinim, ma xawit tazaar kana kawin nim. ²⁰ Sing saxai tuaa naagu nanam adu amun sapalaa u di langar zinim, sing saxai naagu nanam panaze Nakmai xa varaar vating fanong aizina nim ikula la lia.”

*Iesu Xa Nanam
(Mt 11:25-27)*

²¹ La notaan angkanaan Iesu xa bas pana nanamang ka wat sin a Laklagaai a Raabu ma xa piaat naako, “Maamaa, a Piraana lia ma a pira angkari! Ga wisfaru nua wanaze gu vi-raai vanong aubina xawit ta izina naandi wana amun saan angkanaan, ma wanaze gu vun amun saan angkanaan siaana ubina mazam ma ubina di rauxin a rexaazang laba. Aiang Maamaa, gu giu azaan angkanaan lalozang ainaxamang ma a nanamang sunum.

²² Maamaa xa lis fanong amun saan faakdul zurugu. Kawit taxazak na rexaazin nis Naatna, singsaxai Maamaa zingbe naan ka rexaas. Ma xawit taxazak na rexaazin nis Maamaa, singsaxai Naatna zingbe naan ka rexaas ma naandi be zaait ina Naatna xa ra viaat naan sin naandi.”

²³ Iesu xa plaaspuk naan ka waan sin ubina varaviraai zina ma xa vazei naandi zingbe naako, “Nakmai xa ra lis a daxaiang sin aubina di raamin aze ramun saan nim naagu raamin. ²⁴ Ga vazei nim adu amun profet ka varas ma amun kalx-aal xa varas i mumua di saxot dina raamin aze razaan nim naagu raamin, singsaxai xawit naadi ra raamin. Ma di saxot dina langarin a dorang nim naagu langarin, singsaxai xawit naadi ra langarin.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Rapti Daxa In Samaaria

(Mt 22:34-40, Mk 12:28-31)

²⁵ Aza raan aza maravas iwana amun Lus sin Moses ka ramaraat ma xa saxot kana lalaamangaain Iesu. Ma naan ka iaari zin Iesu naako, “Maravas, aze razaan gana giu xuna gana zuruk a roro tapal?”

²⁶ Ma Iesu xa xis naan naako, “Aze razaan amun Lus sin Moses ka dador wana? Ma gu naxaam adu aze ra vuvuna dorang iwana?”

²⁷ A rapti angkanaan ka xis naan malasing kari, “Ka piaat naako, ‘Naaguna sasaxot a Piran Nakmai zinim pana a maska vaakdul zinim ma wana a laklagai vaakdul zinim ma wana a dikdikang faakdul zinim ma wana ainaxamang faakdul zinim.’ Ma

‘Naaguna sasaxot amun paliaana nim malasing be naagu sasaxot nim nanga.’” (*Lus 6:5, Liv 19:18*)

²⁸ Ma Iesu xa xis naan malasing kari, “A dorang gu xis nia wana xa tak. Gu giu malasing kanaan ma guna rauxin a roro tapal.”

²⁹ Singsaxai a maravas iwana amun Lus sin Moses ka saxot kana waafatok naan lamarana Iesu ma xa iaari zin Iesu naako, “Nis a wali-aanugu?”

³⁰ Iesu xa xis naan pana a dorang lalaaman-gaai naako, “Aza rapti xa ramaraat Jerusalem ma naako xana kabal wizik Jeriko, ma araan ka zazangas pizik la lan, azanon finaau di zaraak fating naan. Di taar psin amun marapi zina, ma di wit faraksaat naan ma di waan fataling naan ka maatsal. ³¹ La notaan angkanaan aza pris ka zazangas pizik saait la lan angbani. Ma araan ka raamin a rapti angkanaan, ka zangas fasaal naan laza rit a lan. ³² Aza Livaai* zaaait ka zazangas pizik kaarik inaan, ma araan ka raamin a rapti angkanaan, ka zangas fasaal xaarik naan la rita lan. ³³ Singsaxai aza rapti in Samaaria,* xa los a lan angbani ma xa wat tangin naan. Ma araan ka raamin a rapti angkanaan, a maskana xa bas pana varamaaluvang. ³⁴ Naan ka wizik sina ma xa vukin a wel iwana a olif faraxai wana a waain pana amun burus sina ma naa xaba xol. Ka vazaak luk a rapti angkanaan ma xa rasin naan laaxur wana a dongki zina ma xa zaxot naan

---

10:28 Liv 18:5 * **10:32** A rapti angkari, naan sin a watbung sin Livaai. Naandi dit faawaal amun pris. **10:33** 2Xux 28:15

* **10:33** Pana a notaan baraaf faanong amun Judaa xawit dit farawaal varaxai wana amun Samaaria.

kula vaal imilaaivang sin amun topuran ma xa xatkatong naan. ³⁵ A raan lamuraana, waamua wana naan kana waan, ka zuruk azanon kaakaai, a siliwa urua ma naa lis sin a rapti xat katkatong a vaal a imilaaivang ma xa vazei naan naako, ‘Gu xatkatong a rapti angkari, ma aze razaan kaarik nanga gu zuruk kuna vawaalang naan, gana xis faulin araan gana uli wat.’”

³⁶ Ma Iesu xa piaat sin a maravas iwana amun Lus sin Moses naako, “Pana ainaxamang sunum, nis sin nandiaal gu naxaam adu naan a waliaana a rapti angkanaan ina amun finaau di zop farak-saat?”

³⁷ A maravas iwana amun Lus ka xis naan malasing kari, “A rapti ina xa vatangin a vara-maaluvang pana naan.”

Ma Iesu xa vazei naan naako, “Paan ma gu giu malasing bani.”

Iesu Xa Wa Raamin Maata Ma Maaria

³⁸ Iesu ma ubina varaviraai zina di zazangas lan ma di wa balas laza bina zin aza ravin aizina xanaan Maata. Naan ka ruzuaai Iesu ma xa zaxot naan kula vaal zina. ³⁹ Maata xa rauxin duaana, aizina xanaan Maaria. Naan ka iziar lapaara uru xaaka Piran ma xat langar wana varaviraaiang sina. ⁴⁰ Singsaxai Maata xa raalil marazaat pana amun saan faakdul ina naa naxaam naana nimm-imanin. Malasing ma naan ka wat sin Iesu ma xa piaat naako, “Piran, duaagu xa luaa psin nia ma nia zing gat nimmimanin amun saan. Iaak kawit gu naxaam nia, aan? Fazei naan kana vawaal nia!”

⁴¹ Ma a Piran ka xis naan naako, “Maata, Maata, gu inaxam farvaras ma gu maskalus pana amun saan ka varas. ⁴² Singsaxai azaan be azaxai guna naxaam. Nua gu ra kalin a matmalabuk daxa singsaxai Maaria xa ra kalin a matmalabuk ka daxa marazaat pana zunum. Ma xawit taxazak kat faraxas kana zuruk pizin siaana.”

11

A Varaviraaiang Sin Iesu Wana Maainungang (Mt 6:5-13, 7:7-11)

¹ Aza raan Iesu xa wa maainung laza non. Araan ka vaanong pana maainungang, azaxai zin ubina varaviraai zina xa iaari zina naako, “Piran, guna viraai maam pana maainungang malasing Jon ka ra viraai ubina varaviraai zina.”

² Ma Iesu xa vazei naandi malasing kari, “Araan naagu maainung, naagu maainung malasing kari:

‘Damana maam,*
aubina dina vaxoxok aizinum,
a bikabar zunum kana balas,**

³ Gu ralaas maam pana vanganang ku lamun taan saksaxai.

⁴ Naxaam pizin amun matmalabuk taksaat simaam,
avuna maam saait maadi naxaam pizin amun matmalabuk taksaat sin naandi vaakdul di ra giu wana maam.

---

* **11:2** Azanon fararang di rauxin “Damana maam la lia.”

** **11:2** Azanon fararang di rauxin “A sasaxotang ma ainaxam-ang sunum kana balas iriat la pira angkari malasing ikula la lia.”

Ma xana daxa tamon guna wen luaa maam ku lamaskana vaxabebeuang.”*⁵

⁵ Ma Iesu xa vazei naandi malasing kari, “Tamon azaxai zinim kana waan sin a paasaxo zina la xuxuna suk, ma xa maainung naan malasing kari, ‘Paasaxo, guna lis a raraba urul zurugu ma lamur gana xis faulin. ⁶ Aza paasaxo zurugu xa balas surugu wana zangazang sina, ma xawit ga rauxin tazaar kuna ralaazang naan pana.’

⁷ Ma a paasaxo inaan lamaskana vaal xa piaat naako, “Tuua gu vamosmos nia. A mara xa rabanat faanong, ma nia ma a funalik surugu maadi itate vaanong. Kawit nat faraxas gana ramaraat ma gana lis sunum.”

⁸ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Ga vazei nim, kawit adu nandiaa uru paasaxo ma naan kana tukbilak ma xana lis sina, singsaxai naan kana tukbilak ma xana lis amun saan faakdul ina naa saxot, panaze naan ka dikdik pana iaariang faavaras ma xawit na maraaut.

⁹ Malasing ma ga vazei nim, naaguna maainung Nakmai. Pana lan angbani naan kana lis sinim. Naaguna saaleng. Pana lan angbani naaguna tangin. Naaguna pidik. Pana lan angbani a mara xana ralakas pana nim. ¹⁰ Avuna naandi vaakdul ina dit maainung, dina ralaas naandi, ma naandi di saaleng, dina tangin, ma naandi di pidik pana mara, dina kaas a mara wana naandi.

¹¹ Nis sinim amun damana funalik, tamon naatna xa maainung naan pana a ian, kana lis

---

* **11:4** Azanon fararang di rauxin saait, “singsaxai gu zaxot faulin maam siaana a rapti raksaat.”

a zizi raksaat sina? ¹² Ma tamon naatna xana maainung pana a xatur, naan kana lis a guzumaat sina? ¹³ Tamon nim aubina raksaat naagu rexaas pana lizang amun talazang daxa zin a funalik sinim, faaratunaan mase Damana nim ina xa iziar ikula la lia, xana lis a Laklagaai a Raabu zin nis naandi dit maainung naan.”

Iesu Ma Belzebul
(Mt 12:22-29, Mk 3:20-30)

¹⁴ Iesu xa mof pizin a zapalaau ina xa ra ragul aza rapti ma xa nguspo. Araan a zapalaau angkanaan ka waan fataling naan, a rapti xa dador xa. Axulutung di banglala mase.

¹⁵ Singsaxai azanon sin naandi di piaat be malasing kari, “Naan kai mof pizin amun sapalaau wana a dikdikang sin Belzebul, a piraana amun sapalaau.” ¹⁶ Ma azanon aubina rawarak di saxot dina lalaamangaain naan, malasing ma di iaari zina xuna xana giu ta vaamuzazang ka banglala xuna vatanginang adu Nakmai xa ra kling naan.

¹⁷ Iesu xa rexaazin fanong ainaxamang sin naandi ma xa vazei naandi naako, “Tamon aubina ila kaantri azaxai, naandi nanga di varavarop lawalua naandi nanga, a kaantri angkanaan kana raksaat mase. Ma tamon ta vatama di varop lawalua naandi nanga, naandi dina wen iziar varaxai xaarik.

¹⁸ Tamon Saatan ka varop kaarik be varaxai wana amun iaana kilaaiang sina, a bikabar zina xana rur dikdik malasing faa? Ga piaat malasing

kanaan panaze naagu piaat pana nia adu ga ra mof pizin be amun sapalaau wana a dikdikang sin Belzebul. ¹⁹ Tamon ga mof pizin amun sapalaau wana a dikdikang sin Belzebul, aubina zinim di mof pizin amun sapalaau wana a dikdikang sinis? Malasing ma naandi dina klis nim. ²⁰ Singsaxai tamon ga mof pizin amun sapalaau wana dikdikang ila mita Nakmai, naanaan naagu rexaas adu a bikabar zina xa balas faanong sinim.

²¹ Tamon ta rapti maradikdik ka valaak amun saan sina iwana varopang, ma xa rataamaai xaaul wana vaal zina, amun lulugaan sina xana izi daxa.

²² Singsaxai tamon taxazak nanga xa maradikdik pana naan, ka wat ma xa varop faraxai wana naan ma xa waramin naan, kana urif pizin amun saan iwana varopang siaana ina naa inaxam paazaai wana ma xana vatawaraxin amun saan sin a rapti angkanaan lawalau aubina rawarak.

²³ Naan ina xawit na irur varaxai wana nia, naan kai purua wana nia. Ma naan ina xawit na vawaal nia xuna zaxot fatuiang aubina, naan kai vut pizin farauxin naandi.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Zapalaau Xa Uli Wat

(Mt 12:43-45)

²⁴ Iesu xa dador lalaamangaai xaarik naako, “Araan a zapalaau xa tukbilak siaana axazak, naan kai waan lamun non ina xawit ta daanim kuna xana ziaavus, singsaxai xawit na tangin ta non kuna ziaavuzang inaan. Ma xa piaat malas-ing kari, ‘Gana uli waan kula vaal ina ga tukbilak pana.’ ²⁵ Ma araan ka balas la vaal, xa

tangin adu di sor vatalamin fanong ma di waafatok. ²⁶ Naanaan naan ka waan ma xa zaxot luk kaarik amun sapalaau xa wizik urua, naandi di raksaat mase wana naan, ma di laanga albis la vaal angkanaan ma di iziar lamaskana. Malasing ma a roroiang sin a rapti angkanaan ka raksaat mase wana a roroiang kaina zina iwaamua.”

Naandi Ina Nakmai Xana Lis A Daxaiang Sin Naandi

²⁷ Iesu xai dador nanga ma aza ravin lamaskana axulutung ka viraai laba malasing kari, “A ravin ina xa luk nua ma xa vazus nua, Nakmai xa lis a daxaiang sina.”

²⁸ Singsaxai Iesu xa xis naan naako, “Naandi ina di langarin a dorang sin Nakmai ma naadi valos, Nakmai xa lis mase a daxaiang sin naandi.”

Aubina Di Saxot Dina Raamin Azanon Faamuzazang Ka Banglala Xa Wat La Lia (Mt 12:39-42)

²⁹ Araan amun mala aubina di uwat nanga zin Iesu, naan ka piaat sin naandi naako, “A watkul angkari taning, a watkul raksaat. Di saxot dina raamin ta vaamuzazang ka banglala xuna vatanginang adu nia ga giu a vaamuzazang sin Nakmai, singsaxai gana wen fatangin sin naandi. Nakmai xana giu be a vaamuzazang ka banglala malasing sin a profet Jonaa malasing a vaakilanang. ³⁰ Avuna Jonaa, naan a vaakilanang Nakmai xa ra vatangin sin aubina in Niniwe, malasing saait bani Naata Rapti xana balas a vaakilanang aaxan a watkul angkari taning. ³¹ La raan aikilizang, a

---

11:29 Mt 16:4, Mk 8:12   **11:30** Jnaa 3:4   **11:31** 1Xal 10:1-10, 2Xux 9:1-12

ravin kalxaal ila saaut kana rur ma xana vakor vadikdik a watkul angkari taning pana amun matmalabuk taksaat sin naandi. Avuna naan ka ra wat mase lawalauu xuna langarinang amun mazamang sin a xalxaal Solomon, singsaxai axazak ina xa laaup mase wana a xalxaal Solomon, ka iziar iriat lawalaua nim. ³² La raan aikilizang, aubina in Niniwe dina rur ma dina vakor vadikdik a watkul angkari taning. Avuna naandi di in-axam taawuk siaana amun matmalabuk taksaat sin naandi araan di ra langarin Jonaa xa fazei zin naandi, singsaxai axazak ina xa laaup mase wana Jonaa naan ka iziar iriat lawalaua nim.”

A Laam Ila Wina Dia
(Mt 6:22-23)

³³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Kawit taxazak kana vailaap a laam ma naana vun o naana vakuf paramin pana a baakit. Kawit! Naana rasin nanga laaxur la kin sizarang iwana xuna naandi ina di albis la vaal dina raamin a maravas. ³⁴ Uru xalimaraam, nandiaa di malasing iaa a laam sunum. Tamon uru xalimaraam di daxa iaa, a winpinum faakdul xana bas pana maravas. Singsaxai tamon nandiaa varaxai di raksaat iaa, a winpinum faakdul zaait kana bas pana bungsuzuk. ³⁵ Malasing ma naagu naknakaai! A maravas angkanaan la winpina nim tuua xana bungsuzuk. ³⁶ Tamon a winpin faakdul zinim ka maravas, ma xawit ta non iwana xa bungsuzuk, kana maravas faakdul mase, malasing a laam ina a maravaasna xa maravas pana nim.”

*Iesu Xa Vakor Amun Faarasi Ma Amun Maravas
Iwana Amun Lus Sin Moses
(Mt 23:1-36, Mk 12:38-40, Lk 20:45-47)*

³⁷ Araan Iesu xa dador vaanong, aza Faarasi xa maainung naan kuna nandiaa dina wa vangan iaa. Iesu xa albis ma xa wa iziar lapaara iban favanganang. ³⁸ Araan a Faarasi xa raamin adu Iesu xawit na tabung sukmit paamua wana vanganang, naan ka raknar mase wana azaan angkanaan.

³⁹ Ma a Piran ka piaat sina naako, “Nim amun Faarasi, naagut suksuk be a tora amun pin iminang ma amun pin favanganang, singsaxai a maskana nim ka bas pana matmalabuk iwana vinaauang ma amun taksaarang. ⁴⁰ Nim amun tabanat! Kawit naagu rexaas adu naan ina xa giu a tora amun saan, ka giu zaait a maskana naandi? ⁴¹ Naaguna ralaas aubina di izi gogof pana amun saan ila maskana amun pin imiminang ma amun pin favanganang kuna vawaalang naandi, xuna amun saan faakdul zinim kana ninis.

⁴² Kana raksaat mase wana nim amun Faarasi. Naagu inaxam marazaat pana a nan lus mumut malasing kari, uwat iaai di vakilaan a mint, ma a rui ma aze rawat makara nanga ilamaskana uma, naagu rataalas Nakmai wana azaxai lamaskana a zangaafllu iwana amun saan angkanaan. Singsaxai aikilizang sinim kawit na tak ma xawit naagui sasaxot Nakmai. Kana daxa tamon naagu giu aikilizang ka tak ma a matmalabuk iwana varamaaluvang sin Nakmai wana

aubina, ma tuua naagu naxambain azaxai zaxai iwana azangaafu, xuna lizang sin Nakmai.

⁴³ Kana raksaat mase wana nim amun Faarasi. Avuna naagui saxot amun kin sizarang sin ubina laba lamaskana a vaal a maainungang sin amun Judaa. Ma naagu saxot saait adu aubina dina lis a varanopang laba zinim lamun non iwana balas fatuiang.

⁴⁴ Kana raksaat mase wana nim, panaze naagu malasing amun luka maat ina xawit ta waata iza wana, ma aubina di zangas laaxur wana ma xawit di rexaazin.”

⁴⁵ Naanaan azaxai zin amun maravas iwana amun Lus sin Moses ka piaat sin Iesu naako, “Maravas, araan gu piaat malasing kanaan, gu piaat faraksaat maam saait.”

⁴⁶ Ma Iesu xa xis naan naako, “Kana raksaat mase zaait pana nim amun maravas iwana amun Lus sin Moses. Avuna naagui lis amun lus dikdik kuna aubina dina valos, malasing amun maravanang ina xa lagaf pana naadina vazaak. Singsaxai nim nanga naaguna wen tasin ta klusmit kuna vawaalang naandi xuna vazaakang.

⁴⁷ Kana raksaat mase wana nim, avuna naagut farur a waata iza wana amun baaul a maat sin amun profet, singsaxai amun kulmua zinim di ra zop famaata naandi. ⁴⁸ Pana matmalabuk angkanaan sinim naagu vatangin adu naagu rudaxa wana amun kulmua zinim pana amun faamuzazang sin naandi wana zop famaatang amun profet, ma naagu varur a waata iza wana amun baaul a maat sin naandi.

⁴⁹ Avuna wana azaan angkanaan, Nakmai wana mazamang sina xa piaat naako, ‘Gana kling amun

profet ma amun aaposal xa waan sin naandi, ma dina zop famaata azanon profet ma azanon aaposal ma dina vamazik azanon.’ ⁵⁰ Malasing ma nim a watkul angkari taning, naaguna vazaak a maravanang saxotang a dari zin amun profet faakdul ina di ra zop famaata naandi la varumara-
iang ila pira angkari xa ruaas taning. ⁵¹ Di varu-
mara araan di ra zop famaata Aabel ma xa uzaa
tuaas a raan di ra zop famaata Zekaria, ina xa maat
labirua wana a aalta ma a non koxok sin Nakmai.
Malasing ma ga vazei nim, Nakmai xana xis faulin
aikilizang laaxur wana a watkul angkari taning
pana amun matmalabuk faakdul angkanaan.

⁵² Kana raksaat mase wana nim amun maravas
iwana amun Lus sin Moses, panaze naagu baraat
kol a mara iwana mazamang. Nim nanga xawit
naagu albis lamaskana a non iwana zurukang a
mazamang, ma naagu ruxol naandi ina di saxot
dina albis lamaskana.”

⁵³ Araan Iesu xa tukbilak la vaal angkanaan,
amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma
amun Faarasi di boromaazik ma di ramaraat ma
di ipurua wana naan ma di iaari wukpuxaai zina
wana amun saan ka varas kuna lalaamangaain
naan. ⁵⁴ Ma di zimbong Iesu wana tazanon dorang
naana psin kuna naadina vakor naan pana.

12

*Dina Naknakaai Wana Awat Faagitang Sin
Amun Faarasi
(Mt 10:26-31)*

¹ Araan adi xulutung aubina, naandi di taausan taausan di balas fatu, ma di waspaas farauxin amun kaaka naandi zaksaxai, Iesu xa ramaraat ma xa tabung dador zin ubina varaviraai zina naako, “Naagu xatkatong fatalamin nim nanga ziaana amun Faarasi. Gai dador wana a matmal-abuk sin naandi iwana piaatang azaan ma xawit dit falos. ² Amun saan faakdul ina aubina di xavut kol, mur Nakmai xana walaas, ma amun saan faakdul xa izi vunfun, mur Nakmai xana vabalos la maravas. ³ Amun saan faakdul naagu piaat la bungszuk, mur dina langarin lawaanaas. Ma aze naagu ngif funfunin sin axazak la rumaaf lamaskana vaal, mur dina rur la waata vaal ma dina pitfiaat sin aubina.

⁴ Ga vazei nim faakdul amun paasaxo zurugu, tuaa naagu maraaut pana ubina ina dit sop famaata a winpin be, ma lamuraana xawit nat faraxas dina giu xaarik taza zaan sinim. ⁵ Singsaxai gana vazei vamaravaas nim pana nis mase naaguna marauring. Naagunat marauring be Nakmai. Araan Nakmai xai zop famaata axazak, naan ka rauxin a burburaaiang kuna psinang naan ku lamaskana a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat. Malasing ma ga vazei nim, naaguna marauring bulin Nakmai zingbe lamun taan faakdul. ⁶ Naagu rexaas adu aubina di wulwul akaana masmaas mumut ka watmit pana a kaakaai mumut urua. Singsaxai Nakmai xawit nat naxambain tazaxai zin a kaana masmaas mumut angkanaan. ⁷ Ka vaaratunaan mase, Nakmai xa ra vakot fanong amun fur vaakdul la waata nim,

ma xa rexaas daxa mase wana nim. Malasing ma tuaa naagu maraaut, nim naagu laaup marazaat lamarana Nakmai wana amun masmaas mumut ka varas.”

Dia Tuaa Di Maraaut Pana Pitfiaatang Adu Dia Zin Iesu

(Mt 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Iesu xa piaat kaarik naako, “Ga vazei nim, tamon axazak ka vazei aubina adu naan surugu, naanaan Naata Rapti xana vazei zaait Nakmai lamarana amun aangelo zina adu axazak angkanaan sina vaatak. ⁹ Singsaxai tamon axazak ka vazei aubina adu naan kawit surugu, nia zaait gana vazei Nakmai lamarana amun aangelo zina adu naan kawit surugu. ¹⁰ Ma axazak ka piaat a dorang taksaat pana Naata Rapti, Nakmai xana naxaam pizin a matmalabuk taksaat angkanaan sina. Singsaxai tamon axazak ka lingpuak pana a Laklagaai a Raabu, Nakmai xana wen naxaam pizin a matmalabuk taksaat angkanaan sina.

¹¹ Araan di xaxot fawat nim kuna klizang nim lamaskana amun faal a maainungang sin amun Judaa o lamarana amun paamua o lamarana ubina di rauxin a burburaaiang, tuaa naagu inaxam farvaras pana aze razaan naaguna piaat o wana naaguna mitai dador xol nim lalozang amun faakarang pana nim. ¹² Avuna la notaan angkanaan a Laklagaai a Raabu xana vazei nim pana aze razaan naaguna piaat sin naandi.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Rapti Raxumbaaxut Ka Rabanat

¹³ Aza rapti lamaskana adi mala xa piaat sin Iesu naako, “Maravas, fazei daazugu xuna wagaalang amun saan faakdul labirua wana nimaa ina maa-maa zinimaa xa ra maat fataling.”

¹⁴ Ma Iesu xa xis naan naako, “Nalik, nis ka rasin nia a rapti iwana ikilizang o axazak kana wagaal amun saan labirua wana numaa?” ¹⁵ Naanaan ka piaat sin naandi naako, “Naagu naknakaai! Naagu xatkatong fatalamin nim nanga ziaana a matmalabuk iwana lamaiang, avuna a roroiang sin axazak kawit nat faraxas kana balas daxa wana amun lulugaan sina xa varas.”

¹⁶ Ma xa vazei naandi wana a dorang lalaamangaai malasing kari: “A pira zin aza rapti raxumbaaxut ka vabalos amun fanganang ka varas. ¹⁷ Ma xa inaxam naako, ‘Gana giu aze? Kawit ga rauxin ta non kuna rasinang amun fanganang angkari zurugu.’ ¹⁸ Naanaan ka piaat naako, ‘Gana giu azaan angkari: Gana bara psin amun faal a rataasmaiang surugu ma gana giu amun salaba nanga, ma inaan gana rasin amun fanganang faakdul zurugu ma aze razanon saan nanga. ¹⁹ Ma gana piaat surugu nanga malasing kari, “Ga rauxin amun saan ka varas kat faraxas pana amun mariaas ka varas. A roroiang surugu xana wen lagaf. Naari gana imimin ma gana vavangan ma gana dokdok be.”

²⁰ Singsaxai Nakmai xa vazei naan naako, ‘Gu rabanat! Taning labung mase gana zuruk pizin a roroiang sunum. Ma nis ka xana zuruk amun saan faakdul angkanaan gu ra nimnimanin tasin aaxanum nanga?’”

²¹ Iesu xa piaat kaarik sin amala aubina naako, “Kana malasing kanaan pana axazak ina xai waa-turin amun lulugaan ka varas aaxana nanga, singsaxai naan kawit nai kaas uru mitna xuna faawalang pana amun faamuzazang sin Nakmai.”

Tuaa Naagu Inaxam Farvaras
(Mt 6:25-34)

²² Iesu xa piaat sin ubina varaviraai zina naako, “Malasing ma ga vazei nim, tuaa naagu inaxam farvaras pana a roroiang sinim, pana aze razaan naaguna iaan o aze razaan naaguna valaak kol a winpina nim pana. ²³ A roroiang azaan laba wana vanganang, ma a winpin azaan laba wana amun marapi.

²⁴ Naagu raamin amun kor, xawit dit faazu ma xawit dit laflaaf ma xawit di rauxin a vaal a rataasmaaiang, singsaxai Nakmai xat favangaan naandi. Ma nim, azaan laba mase wana amun maani.

²⁵ Nis sinim kai inaxam farvaras pana a roroiang sina xat faraxas kana vandumduma ta aaua xaarik azaxai wana a roroiang sina?

²⁶ Tamon kawit nat faraxas naaguna giu anan saan mumut angkanaan, kunaze naagu inaxam farvaras pana azanon saan?

²⁷ Naagu raamin amun purpur, xawit dit faamuzas ma xawit dit saxazit amun marapi xun naandi nanga. Singsaxai ga vazei nim, a xalxaal Solomon pana amun saan faakdul naa raxumbaaxut pana, xawit ta marapi zina xa marmari daxa malasing a marmari daxaiang iwana amun

purpur angkanaan. ²⁸ Nakmai nanga xat fama-maus amun lauran angkari ina di iziar taning ma lamaf aubina dina tok pizin ma naadina psin lamaskana axaiaf. Nim aubina ainaxam paaza-aiang sinim ka xalxaalif! Tamon Nakmai xa giu azaan angkanaan pana amun lauran, faaratu-naan mase naan kana vamamaus saait nim.

²⁹ Ma tuua naagu rasin ainaxamang sinim pana aze rasaan naaguna iaan o naaguna imin, ma tuua naagu inaxam farvaras pana. ³⁰ Avuna aubina ila pira angkari dit falau lalos amun saan angkanaan. Sing saxai Damana nim ka rexaas faanong adu naaguna rauxin amun saan angkanaan pana ro-roiang sinim. ³¹ Sing saxai naaguna zaleng amun matmalabuk iwana a bikabar zin Nakmai, ma amun saan angkanaan naana lis saait sinim.”

*Nakmai Xai Lis Amun Gogonaaiang Ina Xa Iziar
Ikula La Lia
(Mt 6:19-21)*

³² Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Nim a nan lemlem sipsip, tuua naagu maraaut, Damana nim ka nanam faanong kuna naan kana lis a bikabar zina zinim. ³³ Naaguna vaangurin amun lulugaan sinim ma naaguna lis amun kaakaai zin aubina di izi gogof. Naaguna nimnimanin nim nanga wana amun lulugaan daxa xa iziar la lia, ina xawit na rataksaat. Amun lulugaan angkanaan kana wen faanong, ma xawit ta vinaau xana wat finau ma xawit ta iaani xana saxa wana. ³⁴ Avuna aze ranon amun lulugaan sinim ka iziar wana, naan a non angbani ainaxamang sinim kana iziar zaait pana.”

*Amun Iaana Kilaaiang Daxa Dina Nimniman
(Mk 13:32-37)*

³⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Naaguna mamaaus taasmaai xuna nimnimanang pana aze rawat faamuzazang kana wat, ma tuua amun laam sinim kana maat. ³⁶ Naaguna malasing amun iaana kilaaiang dit simbong a mono zin naandi xana uli wana flangan iwana vaamaxuzang kuna araan ka balas ma xa pidik pana mara, fazaaus mase dina kaas a mara. ³⁷ Kana daxa wana amun iaana kilaaiang kanaan, araan a mono zin naandi xa wat tangin naandi di rataamaai xaaul. Ga vazei varatunaan nim, naan nanga xana mamaaus kuna xana talas, ma xana vazei naandi dina iziar la iban favanganang ma xana ralaas naandi. ³⁸ Kana daxa mase wana amun iaana kilaaiang angkanaan ina a mono zin naandi xa wat tangin naandi di izit nimniman naapalaau tamon ka balas la xuxuna suk o paanaraan gufguf mase araan auraa xa kaakaluk mara. ³⁹ Singsaxai naaguna mazaam a dorang kari: Tamon damana vaal xa lek texaas pana aze ra raan a vinaau xana wat, ka lek pen luaa a vinaau xana taar a vaal zina. ⁴⁰ Nim saait naaguna nimniman, panaze Naata Rapti xana wat la notaan nim kawit naagu naxaam naan kana balas.”

*A Iaana Kilaaiang Daxa Ma A Iaana Kilaaiang
Taksaat
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Pita xa iaari zin Iesu naako, “Piran, a dorang lalaamangaai angkanaan gu piaat, sinis, simaam o zin aubina vaakdul?”

⁴² Ma a Piran ka xis naan naako, “Nis a waa-mua zin amun iaana kilaaiang ina xat falos a dorang sina ma xa mazam? Naan bani ina a mono zina xana kalin naan kuna xana waamuain amun iaana kilaaiang sina ma xana ralaas naandi wana vanganang sin naandi la notaan faatak iwana. ⁴³ Kana daxa mase zin a iaana kilaa-
iang kanaan tamon a mono zina xana uli wat ma xana balas tangin naan kat gigi malasing kanaan. ⁴⁴ Ga vazei varatunaan nim, kana rasin naan kuna xana xatkatong amun lulugaan faak-
dul zina. ⁴⁵ Singsaxai tamon a iaana kilaaiang kanaan ka piaat sina nanga malasing kari, ‘A mono zurugu xana wen puli vazaaus,’ malasing ma xa ramaraat ma xa zop amun tapti iaana kilaaiang ma amun tavin iaana kilaaiang ma xa vangan ma xa imin a daanim dikdik ma xa bu-
maat. ⁴⁶ Tamon naana giu malasing kanaan, a mono zina xana wat balas pana a raan naan kawit na naxaam kana balas pana ma wana a aaua naan kawit na maravas pana. Ma a mono xana ruk famimidi naan ma xana rasin naan la non sin aubina xawit di inaxam paazaai.

⁴⁷ A iaana kilaaiang kaina xa rexaazin a sasax-otang ma ainaxamang sin a mono zina, singsaxai naan kawit na nimniman kuna giuang ma xawit naa giu, dina zop faraksaat naan. ⁴⁸ Singsaxai a iaana kilaaiang ina xawit na rexaazin a sasax-otang ma ainaxamang sin a mono zina ma xa giu amun saan ina xat faraxas pana dina zop naan,

dina wen sop misaai naan.

Aubina vaakdul ina Nakmai xa ra lis amun saan ka varas sin naandi, naan ka dador dikdik adu dina giu amun matmalabuk ka varas aaxana. Ma axazak ina Nakmai xa lis amun dikdikang ma burburaaiiang ka varas la mitna, Nakmai xana iaari zina xana giu amun matmalabuk kana varas marazaat nanga.”

*Iesu Xa Wat Kuna Vatawagalaaiiang Aubina
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Ga ra wat kuna rasinang a xaiaf la pira angkari, ma ga saxot mase adu axaiaf ka ililap faanong. ⁵⁰ Singsaxai xa rauxin aza wat baaptaaizang nanga gana wizik lamaskana iwana vazaakang adi maazikang, ma a maskaagu xa maravan pana xa ruaas kana vaanong. ⁵¹ Malasing faa, naagu naxaam adu ga wat kuna lizang a luaai la pira angkari? Kawit. Ga vazei nim, ga wat kuna aubina ila pira angkari dina iziar vatawagalaai. ⁵² Taning ma xa uzaa, aubina xa watmit lamaskana a vaal dina izi vatawagalaai ziaana naandi zaksaxai, urul dina purua wana urua, ma urua dina purua wana urul. ⁵³ Maamaa xana purua wana naatna ma naatna xana purua wana damana, ma naanaa xana purua wana natifna, ma natifna xana purua wana dina, ma naanaa xana purua wana ninana ma ninana xana purua wana naanaa.”

*A Rataamaai Vaakilanang Pana Amun Taan
(Mt 16:2-3)*

⁵⁴ Iesu xa vazei adi mala aubina naako, “Araan naagu raamin a bara xa ramaraat la non a iaas kai si wana, fazaaus mase naagu piaat malasing kari, ‘Kana uzan,’ ma xa uzan. ⁵⁵ Ma tamon a maaliu ila saaut ka taaif, naagu piaat malasing kari, ‘A bina xana lagaf,’ ma a bina xa lagaf. ⁵⁶ Nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim! Naagu rexaas pana raamin fakilaanang amun saan ila pira angkari ma ila bara. Malasing faa xawit nat faraxas naaguna raamin fakilaan amun taan angkari taning?”

Naaguna Vaamada Varaxai Wana Amun Purua Zinim

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ Iesu xa piaat kaarik naako, “Kunaze nim nanga xawit naagu klis aze razaan ka tak? ⁵⁸ Tamon axazak ka varur nua wana aikilizang, ma araan naagu zazangas iaa nanga xa waan sin a rapti xai kilis, gu gut kuna guna mada naan inaan la lan, ma mur laxo naaguna balas iaa la non iwana ikilizang. Taulaan naan kana urif nua xa waan sin a rapti xai kilis ma a rapti xai kilis kana lis nua la mit a buzul ma a buzul xana rasin nua la vaal a vaamaazikang. ⁵⁹ Ga vazei nua, guna iziar la vaal a vaamaazikang ka ruaas gu vanong a maraana a wulwulang faakdul.”

13

Tamon Kawit Naagu Inaxam Taawuk Naaguna Milung

¹ La raan angkanaan azanon aubina ina di ra iziar inaan, di vazei Iesu wana azanon aubina in Gaalili, ina Paailat ka ra kling ubina dauran sina

ma di zop famaata naandi araan di lis a talazang sin naandi xa waan sin Nakmai. Ma a daraaia naandi xa ravukaai laaxur wana a daraai amun kak talavaat ina di ra talazin sin Nakmai. ² Ma Iesu xa xis naandi naako, “Araan amun Gaalili angkanaan di maat malasing kanaan, malasing faa, naagu naxaam adu xa viaat adu amun matmalabuk taksaat sin naandi xa laaup pana zin naandi vaakdul azanon aubina in Gaalili? ³ Ga vazei nim, kawit mase! Singsaxai tamon naaguna wen inaxam taawuk siaana amun matmalabuk taksaat sinim, nim faakdul zaait naaguna milung. ⁴ Malasing faa wana aubina in Siloam, naandi di zangaaf lu ma xa wizik tul ina di ra maat araan a vaal baraaf puzaa mase laaxur, xa zu waramin naandi? Malasing faa, naagu naxaam adu amun matmalabuk taksaat sin naandi xa laaup pana zin naandi vaakdul azanon aubina di iziar Jerusalem? ⁵ Ga vazei nim, kawit mase! Singsaxai tamon naaguna wen inaxam taawuk siaana amun matmalabuk taksaat sinim, nim faakdul zaait naaguna milung.”

⁶ Naanaan Iesu xa vazei naandi wana a dorang lalaamangaai malasing kari, “Aza rapti xa ra vazuu a iaai a fik lamaskana auma waain sina, ma mur xa waan ma xa wa raamaai zaleng ta fnuaai iwana fik, singsaxai xawit na tangin tazaxai. ⁷ Malasing ma xa vazei a rapti xat katkatong auma naako, ‘A maariaas urul xari xa gai wat sazaleng a fnuaai iwana iaai angkari, singsaxai xawit gai tangin luk ta zaxai. Guna tok pizin! Kunaze xana vanong palau a vuaan ila pira angkari?’

⁸ Singsaxai a rapti xat katkatong auma xa xis naan naako, ‘Piran! Tuua xalaak kana irur wana

a maariaas azaxai xaarik ma gana xaaf faraxulin a pira la vuna ma gana rasin tazanon fuaan pana. ⁹ Tamon ka vuai la maariaas laaxur, xa daxa. Ma tamon kawit na vuai, naanaan guna tok pizin ka.”

Iesu Xa Vira A Ravin La Raan A Saabat

¹⁰ Aza raan a Saabat Iesu xat faraviraai lamaskana aza vaal a maainungang sin amun Judaa. ¹¹ Ma aza ravin inaan a zapalaau xa ragul naan pana a maariaas ka zangaafu ma xa wiziktul. A butuaana xa butufung, ma xawit mase nat faraxas kana ruvaatak. ¹² Araan Iesu xa raamin naan, ka viring fawat naan paamua ma xa vazei naan naako, “Diravin, gu mamaraxas siaana a maravanang kanaan la winum.” ¹³ Ma Iesu xa rasin uru mitna wana naan ma fazaus mase a ravin ka ruvaatak ma xa wisfaru Nakmai.

¹⁴ A waamua ila vaal a maainungang kanaan ka mangat panaze Iesu xa ra vira a ravin la raan a Saabat. Ma xa piaat sin aubina naako, “Ka rauxin a raan ka wizik saaxa xuna vaamuzazang ma nim naaguna wat lamun taan angkanaan kuna dina vira nim, ma xawit la raan a Saabat.”

¹⁵ Ma a Piran ka xis naan naako, “Nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim! Iaak la raan a Saabat, kawit saait tazaxai zinim kai akpaat pizin a bulumagau o a dongki zina la vaal a bulumagau ma xana valos naan kuna xana imin, aan? ¹⁶ Singsaxai a ravin angkari, aza natnaat sin Aabaraam, Saatan ka ra bulupis naan pana maariaas ka zangaafu ma xa wiziktul. Malasing faa, xawit na tak pana dina akpaat pizin naan

siaana azaan angkanaan ka ra bulupis naan, la raan a Saabat?”

¹⁷ Araan ka piaat fanong malasing kanaan sin naandi, naandi ina di ra mangat paamua, di maangil. Ma amala aubina di nanam pana amun saan faakdul xa marmari daxa ina Iesu xa ra giu.

Uru Dorang Lalaamangaai Wana A Xalamona Maastat Ma A Is

(Mt 13:31-32, Mk 4:30-32)

¹⁸ Iesu xa iaari zin naandi naako, “A bikabar zin Nakmai xa malasing aze? Gana vatfaraxazin a bikabar zin Nakmai wana aze razaan? ¹⁹ Ka malasing a xalamona maastat ina a rapti xa vazulamaskana uma zina. Ka bok ma xa balas laba malasing a iaai, ma amun maani di wat ma di nu wana amun tangtangaana.”

²⁰ Ma Iesu xa iaari xaarik malasing kari, “Gana vatfaraxazin a bikabar zin Nakmai wana aze razaan? ²¹ Ka malasing a is, a ravin ka zuruk ma xa plaas faraxin pana a lun flaaua laba xa ruaas ka ring faakdul mase.”

Dia Dina Albis Lamaskana A Mara Mumut

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Araan Iesu xa zazangas puzaa xunikula Jerusalem, naan kat faraviraai lamun bina laba ma lamun bina ina naan kat sazangas pana. ²³ Ma axazak ka iaari zin Iesu naako, “Piran, malasing faa, Nakmai xana zaxot faulin be aubina xawit faras?”

Ma Iesu xa xis naandi naako, ²⁴ “Ga vazei nim, naaguna gut kuna albizang pana a mara mumut, panaze amala aubina dina lalaamangaai xuna albizang, singsaxai xawit nat faraxas dina

albis. ²⁵ Araan damana vaal xana rur ma xana baraat kol a mara, nim naaguna irur lamanar naaguna pidik pana a mara ma naaguna viraai lapuk malasing kari, ‘Piran! Kaas a mara wana maam.’

Singsaxai naan kana xis nim malasing kari, ‘Ga wetexaazin nim, o nim inifaa.’

²⁶ Ma naaguna piaat sina malasing kari, ‘Maadi ra vavangan ma maadi ra imimin faraxai wana nua, ma gu ra irur lamun lan simaam ma gut faraviraai.’

²⁷ Singsaxai naan kana xis nim malasing kari, ‘Ga wetexaazin nim, o nim inifaa. Nim faakdul aubina raksaat, naagu waan siaagu!’

²⁸ Dina vut fatukbilok nim, ma araan naagu raamin Aabaraam, ma Aisaak, ma Jekop, ma amun profet faakdul lamaskana bikabar zin Nakmai, naaguna rataangis ma naagunat karaat alvana nim. ²⁹ Aubina dina ramaraat fataling amun bina ila non ina a iaas kai laak pana, ma amun bina ila non ina a iaas kai si wana, ma amun bina ila not, ma amun bina ila saaut ma dina wat iziar ma dina vangan pana a flangan lamaskana bikabar zin Nakmai. ³⁰ Faaratunaan mase, azanon aubina ina di waamua dina wat mur. Ma azanon aubina ina di wat mur dina waamua.”

Iesu Xa Maluf Jerusalem
(Mt 23:37-39)

³¹ La notaan angkanaan, azanon Faarasi di wat sin Iesu ma di vasei naan malasing kari, “Guna

luaa a non angkari ma guna waan tawarak. Erot ka saxot adu xana zop famaata nua.”

³² Iesu xa xis naandi malasing kari, “Naagu vazei Erot a raktegit malasing kari, ‘Taning ma lamaf gana mof pizin amun sapalaau ma gana vira aubina di gias, ma wana varulang a raan gana vanong a vaamuzazang surugu.’ ³³ Singsaxai gana zazangas nanga taning, lamaf ma kabung urua zaait panaze xawit nat faraxas ta profet kana maat la bina rawarak, kawit. Dina zop famaata nanga naan Jerusalem.

³⁴ Amun Jerusalem, amun Jerusalem, naagu ra zop famaata amun profet ma naagu ra tukfamaata naandi ina Nakmai xa ra kling fawat naandi zinim. Faavaras ga ra saxot adu gana zaxot fatuin nim malasing naanaa uraa xat saxot fatu a kaana nalik sina xu lawaana bibina. Singsaxai xawit naagu saxot. ³⁵ Naagu langar! A bina zinim kana raksaat ma xana bingil. Ga vazei nim, naaguna wen taamin kaarik nia xa ruaas la raan naaguna piaata malasing kari, ‘Nakmai xa lis a daxaiang sina ina xa wat pana aizina a Piran.’” *(Saam 118:26)*

14

Iesu Xa Vira Aza Rapti A Wina Xa Vangat

¹ Aza raan a Saabat, Iesu xa wa vangan la vaal zin aza waamua zin amun Faarasi, ma aubina di raamin falagot naan kuna raaminang aze rasaan naana giu. ² Ma xa rauxin a rapti xa gias, a wina xa vangata ma xa wat saait inaan lamarana Iesu. ³ Ma Iesu xa iaari zin amun Faarasi ma amun maravas

iwana amun Lus sin Moses malasing kari, “Malasing faa, xa tak pana Lus kuna viraiang aubina di gias la raan a Saabat o xawit?” ⁴ Singsaxai xawit di xis naan. Malasing ma Iesu xa rasin a mitna wana a rapti ma xa vira naan, ma lamuraana xa kling pizin naan.

⁵ Ma Iesu xa iaari zin naandi naako, “Nis sinim, tamon naatna o a bulumagau zina xa zu lamaskana luka daanim la raan a Saabat, naana wen purif fazaus fawat laaxur?” ⁶ Ma xawit nat faraxas dina xis a dorang sina.

Dina Vamumut Dia Nanga Ma Dina Maluf Aubina Di Izi Gogof

⁷ Araan Iesu xa ra iziar nanga wana vanganang, ka raamin azanon topuran ina di wat, di saxot dina zuruk amun kin siziarang sin aubina di rauxin aiza laba. Ma xa dador lalaamangaai zin naandi malasing kari, ⁸ “Tamon axazak ka saaxat kuna waanang pana a flangan iwana vaamaxuzang, tuaa gu zuruk akin siziarang paa-mua, taulaan axazak ka laaup pana nua xana wat saait lamuraam. ⁹ Ma a rapti ina xa maainung fawat numaa xana wat sunum ma xana vazei nua naako, ‘Tamaraat ma gu lis akin siziarang kari zin a rapti angkari.’ Ma guna maangil raksaat mase ma guna wa iziar mase lamur. ¹⁰ Malasing ma tamon di saaxat, gu zuruk akin siziarang la mur xuna a rapti ina xa saaxat kana wat ma xana piaat sunum naako, ‘Paluaak, tamaraat ma gu wat iriat pana akin siziarang daxa.’ Malasing ma naan kana lis aiza laba zunum lamarana amun topuran

ina di wat pana flangan. ¹¹ Avuna axazak kat falaup naan nanga, Nakmai xana vamumut naan, ma axazak kat famumut naan nanga, Nakmai xana valaup naan.”

¹² Naanaan Iesu xa piaat sin a Faarasi ina xa zaxot naan kula flangan naako, “Araan gu nimnimanin a flangan, tuaa gu maainung amun paasaxo zunum ma amun daazum ma amun taaum ma aubina di raxumbaaxut lapaarum kuna watang. Avuna araan guna giu malasing kanaan, mur naandi xaarik dina saaxat ma dina xis faulin sunum. ¹³ Singsaxai araan gu nimnimanin a flangan, gu maainung fawat be aubina di izi gogof ma amun sipas ma naandi amun kaaka naandi xa raksaat ma amun marawif. ¹⁴ Naandi uwat aubina angkanaan, kawit nat faraxas dina xis faulin nua. Singsaxai tamon guna giu malasing kanaan, Nakmai xana lis a daxaiang sunum. Naan kana xis faulin sunum la raan aubina di tak dina ramaraat puli ziaana maatang.”

*A Dorang Lalaamangaai Wana A Flangan Laba
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Azaxai zin aubina ina xa vangan faraxai wana Iesu xa langarin a dorang kanaan, ma xa piaat naako, “Naandi ina dina vangan pana flangan lamaskana bikabar zin Nakmai dina zuruk a daxaiang.”

¹⁶ Ma Iesu xa dador lalaamangaai zina naako, “Aza rapti xa saxot kana giu adi flangan laba, ma xa maainung amala aubina dina wat. ¹⁷ Ma wana raan iwana flangan, ka kling a iaana kilaaiang

sina xuna vazeiang naandi ina naa ra maainung naako, 'Naagu wat, panaze amun saan faakdul xa ninniman faanong.'

¹⁸ Singsaxai naandi vaakdul di piaat dina wen balas, ma di lis amun dorang ka rawarak. Azaxai naako, 'Ga samura wulwul be a vang pira, ma gana waan kalaak gana wa raamin. Ga maainung nua guna luaa psin nia.' ¹⁹ Ma axazak naako, 'Ga samura wul be amun bulumagau xa zangaafu, ma gana waan kalaak gana wa lalaamangaain naandi wana vaamuzazang. Ga maainung nua guna luaa psin nia.' ²⁰ Ma aza xazak kaarik ka piaat malasing kari, 'Ga samura maxus be, malasing ma xawit nat faraxas gana wat.'

²¹ A iaana kilaaiang ka uli ma xa vazei a mono zina wana amun dorang faakdul angkanaan. A mono zina xa mangat ma xa vazei a iaana kilaaiang sina naako, 'Gu waan fazaaus lamun lan laba ma amun lan mumut lamaskana amun bina laba, ma gu zaxot fawat aubina di izi gogof ma aubina amun kaaka naandi xa raksaat ma amun marawif ma amun sipas.'

²² Naanaan a iaana kilaaiang ka piaat naako, 'Piran, ga giu vanong amun saan gu kling nia wana, singsaxai xa rauxin nanga a marapalau lamaskana vaal.'

²³ Ma a mono xa piaat sin a iaan a kilaaiang sina naako, 'Gu waan lamun lan lamanar wana bina laba ma lamun lan mumut lapaara amun uma ma gu zaxot fawat aubina xuna dina albis lamaskana vaal zurugu xuna xana bas. ²⁴ Ga vazei nim, kawit taxazak sin naandi ina ga ra tabung maainung

fawat naandi dina namnaam ta vang fanganang iwana a flangan surugu.”

*A Dorang Lalaamangaai Wana Axazak Ka Saxot Kana Los Iesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Adi mala aubina di waan faraxai wana Iesu, ma xa rutaawuk ka waan sin naandi ma xa piaat naako, ²⁶ “Tamon axazak ka saxot kana los nia, ma xana wen maska raksaat pana damana ma dina ma taak sina ma a funalik sina ma amun daasna ma amun fafina ma a roroiang sina zaait, naan kawit nat faraxas kana balas a rapti varaviraai zurugu.* ²⁷ Ma axazak ina xawit na vazaak a robuxul zina ma xa los nia, xawit nat faraxas kana balas a rapti varaviraai zurugu.

²⁸ Tamon axazak sinim ka saxot kana giu a vaal ina xa uzaa mase laaxur, xana daxa tamon naan kana iziar ma xana inaxam daxa xalaak ma xana vakot a maraana amun saan kuna giuang a vaal angkanaan, tamon kat faraxas naan kana vanong a vaal o xawit. ²⁹ Tamon kawit naa giu malasing kanaan ma naan kana rasin be a vaanga vaat laba waanaburut kuna vaziaarang a vaal ma mur xana wen fanong a vaal vaakdul, aubina dina raamin ma dina vis naan. ³⁰ Dina piaat malasing kari, ‘A rapti angkanaan ka vaziaar be akin siarang iwana vaal singsaxai xawit nat faraxas naana vanong.’

³¹ O tamon aza xalxaal xa rauxin ubina dau-
ran ka taausan ka zangaafu ma xa saxot kana

14:26 Mt 10:37 * **14:26** Aknaaza dorang kanaan adu dia dina rasin Iesu xana iziar waamua wana roroiang sin dia. Aknaasna xawit adu dia dina maska raksaat pana naandi la vaal zin dia.

14:27 Mt 10:38, 16:24, Mk 8:34, Lk 9:23

waan pana dauran pana aza xalxhaal ina xa rauxin ubina dauran ka taausan ka zangaafu vaarua, xana daxa tamon naan kana iziar ma xana in-axam daxa xalaak, tamon kana wa varop o xawit. ³² Tamon kawit, naan kana kling azanon paamua zina xuna dina wa dador varaxai wana aza xalx-aal xuna rasinang a luaai lawalaua naandi araan naan ka iziar nanga lawalauu. ³³ Malasing be nim, tamon kawit nat faraxas naaguna luaa psin amun saan faakdul zinim, kawit nat faraxas naaguna balas ubina varaviraai zurugu.”

*A Rasmexas Ina Xawit Na Daxa Wana Tazaan
(Mt 5:13, Mk 9:50)*

³⁴ Iesu xa piaat kaarik naako, “A rasmexas azaan daxa, singsaxai tamon a maamis iwana xa malik, dina rasin faulin a maamis iwana malasing faa? ³⁵ Awat rasmexas angkanaan kawit na daxa wana dina rasin pana a pira xuna vawaalang amun fanganang kana bok ma xawit saait na daxa wana dina rasin faraxai wana a mingas sin amun kak talavaat kuna vabalozang a vuaan kuna pira. Dina zuruk be ma dina psin.

Axazak ka rauxin alngana, xa daxa xana langarin a dorang kari.”

15

*A Dorang Lalaamangaai Wana Aza Sipsip Ka Malik
(Mt 18:10-14)*

¹ Aza raan ubina iwana zurukang a taakis ma aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat, di waan sin Iesu xuna langarinang a dorang sina.

² Sing saxai amun Faarasi ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses dit murmuru, ma di piaat pana Iesu malasing kari, “A rapti angkari xai paasaxo varaxai wana aubina di gigiu amun matmalabuk taksaat ma xa vavangan faraxai wana naandi.”

³ Naanaan Iesu xa vazei naandi wana aza dorang lalaamangaai malasing kari, ⁴ “Tamon azaxai zinin ka rauxin amun sipsip ka zangaafu varazuaai, ma azaxai zin naandi xa malik. Malasing faa, naan kana wen paan fataling amun sipsip ka zangaafu vaawizik faat ma xa wizik faat, la non angkanaan naandi dit favangan pana, ma naan kana wa zaleng azaxai angkanaan ka ruaas naana tangin?

⁵ Araan naan ka tangin fanong a sipsip angkanaan, kana dokdok mase ma naana rasin la xalxalana, ⁶ ma xana waan la vaal zina. Ma naan kana viring fatu amun paasaxo zina ma amun paliaana varaxai ma xana vazei naandi naako, ‘Dia dina dokdok faraxai! Ga tangin fanong a sipsip angkaina zurugu xa ra malik ma ga zaxot faulin fanong naan!’ ⁷ Ga vazei nim, pana awat lan angbani a dokdokang laba xat balas ikula la lia araan axazak azaxai xa gigiu amun matmalabuk taksaat ka inaxam taawuk. A dokdokang kanaan ka laaup marazaat pana a dokdokang pana aubina di zangaafu vaawizik faat ma xa wizik faat ina di tak faanong ma xawit a vuvuna xuna dina inaxam taawuk.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Kaakaai Azaxai Xa Malik

⁸ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tamon a ravin ka rauxin a kaakaai xa zangaafu zina, ma xa v-malik azaxai. Malasing faa, naan kana vailaap a laam ma xana sor a maskana vaal, ma xana zaleng fatalamin mase xa ruaas naana tangin luk kaarik? ⁹ Araan naan ka tangin fanong, kana viring fatu amun paasaxo zina ma amun paliaana, ma xana vazei naandi malasing kari, ‘Dia dina dokdok faraxai, wanaze a kaakaai azaxai zurugu xa malik ma ga tangin fanong ma ga zuruk faulin.’” ¹⁰ Ma Iesu xa piaat naako, “Ga vazei nim, pana awat lan angbani a dokdokang kat balas lawalau amun aangelo zin Nakmai araan axazak azaxai xa gigiu amun matmalabuk taksaat ka inaxam taawuk.”

A Dorang Lalaamangaai Wana Aza Nalik Ka Waan Fataling Damana

¹¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “Aza rapti xa rauxin a nalik urua. ¹² A zaxamur xa vazei maamaa zina malasing kari, ‘Maamaa! Ga saxot guna wagaal amun saan faakdul zunum ina guna vatawaraxin labirua wana nimaa daazugu. Aze ramun saan adu aaxaku, gu lis pizin ka zurugu.’ Malasing ma maamaa zin nandiaa xa vatawaraxin amun lulugaan sina labirua wana nandiaa. ¹³ Azanon taan lamur, a zaxamur xa zuruk fatuin amun lulugaan faakdul zina ma naa vaangurin sin aubina. Ka zuruk a kaakaai iwana ma xa waan laza non lawalau mase, ma xa vanong pizin palau amun kaakaai zina wana awat taagulang kawit na tak.

¹⁴ Ma araan ka ra vanong fakdul a kaakaai zina, adi zong laba xa ra balas lamaskana a non laba vaakdul angkanaan ma xa izi gogof. ¹⁵ Ma naan

ka waan ma xa wa saaleng faamuzazang kuna dina wul naan. Malasing ma xa wa balas a iaana kilaaiang sin aza rapti ila non laba angkanaan ma a rapti xa kling naan kana wa talas bari. ¹⁶ Ka raamin amun bari di vavangan, ma xa saxot mase adu xana sfaar a xuna wana a vanganang sin amun bari, singsaxai xawit taxazak na ralaas naan pana tazaan.

¹⁷ Naanaan ainaxamang daxa xa balas sina ma xa piaat sina nanga naako, 'Ubina vaamuzazang sin maamaa zurugu di vavangan daxa ma dit maazur. Ma xa rauxin nanga amun kibaala vanganang ina naadit maazur vataling, singsaxai nia xari gana maat pana lagaaiang! ¹⁸ Gana ramaraat ma gana uli waan sin maamaa zurugu ma gana piaat sina malasing kari, "Maamaa, nia ga ra giu vanong a matmalabuk taksaat lamarana Nakmai ma lamaraam saait. ¹⁹ Nia xawit a rapti daxa xaarik kuna xanat faraxas guna vakilaan nia naarum. Gu luaa be nia gana iziar malasing aza rapti vaamuzazang sunum.'" ²⁰ Naanaan ka ramaraat ma xa uli waan sin damana.

Singsaxai araan naan ka ra zazangas nanga lawalaaui vaamumut, damana xa raamin naan ma a maskana xa bas mase wana varamaaluvang pana naan. Naan ka valaaui waan sin naatna ma xa rotfating naan ma xa ngus naan.

²¹ Ma naatna xa piaat sina naako, 'Maamaa, nia ga ra giu a matmalabuk taksaat lamarana Nakmai ma lamaraam saait. Nia xawit a rapti daxa xaarik kuna xanat faraxas guna vakilaan nia a nalik sunum.'

²² Sing saxai damana xa piaat sin amun iaana kilaaiang sina naako, 'Fazaus! Naagu waan ma naagu zuruk fawat a marapi barAAF angkaina zurugu ina xa marmari dAxA, ma naagu vavalaak naan pana. Naagu rasin a ring la klusmitna, ma naagu vavalaak naan pana su la ru xaakna. ²³ Naagu zuruk fawat a naata bulumagau xa walak dAxA ma naagu zop famaata kuna dia vaakdul dina vangan pana flangan ma dina dokdok faraxai. ²⁴ Avuna a nalik angkari zurugu xa maat faanong singsaxai naari xa roro uli xaarik. Naan ka ra milung ma naari xa balas puli vaanong.' Naanaan di varumara vanganang pana flangan lapuk la raan angkanaan ma di dokdok.

²⁵ Sing saxai a nalik tuaan sina xa ra iziar nanga la uma. Naan ka ramaraat ma xa zangas puat lapaara vaal zin damana, ma xa langarin a linga aubina di ratangan ma di ritiria. ²⁶ Ma xa viring luk aza iaana kilaaiang ma xa iaari zina wana aze rasaan ka balas. ²⁷ Ma a iaana kilaaiang ka xis naan naako, 'Daazum ka balas puli vaanong ma damaam ka zop famaata a naata bulumagau xa walak dAxA wanaze naatna xa uli dAxA xaarik.'

²⁸ Ma a nalik tuaan ka mangat ma xa baai xana albis lamaskana vaal. Malasing ma damana xa tukbilak ma xa maainung falagot naan kuna albizang. ²⁹ Sing saxai naan ka piaat sin damana naako, 'Langar! A maariaas ka varas ga rat faamuzas aaxanum malasing aza iaana kilaaiang palaau. Ma ga rat langar dAxA zunum pana amun faamuzazang gui kling nia xuna giuang. Sing saxai xawit taza raan gu ra lis ta naata meme be zurugu xuna nia varaxai wana amun paasaxo

zurugu maadina vangan ma maadina dokdok faraxai. ³⁰ Sing saxai a nalik angkanaan sunum, ka ra vanong palau amun saan faakdul zunum pana furavin dit faangurin a winpina naandi xuna kaakaai. Ma araan ka ra balas, faabuza mase gu zop famaata a naata bulumagau xa walak daxa aaxana.'

³¹ Ma damana xa xis naan naako, 'Naarugu, nua gu iziar bulaai varaxai wana nia. Ma amun saan faakdul zurugu aaxanum. ³² Sing saxai dia dina vangan ma dina dokdok faraxai wanaze daazum ka ra maat faanong ma naari xa roro uli xaarik. Ka ra milung ma naari di tangin fanong naan.'"

16

Iesu Xa Viraai Amala Wana Kaakaai

¹ Iesu xa piaata sin ubina varaviraai zina naako, "Aza rapti raxumbaaxut ka rauxin a rapti vaamuzazang ina xa rat katkatong amun lulugaan sina. Ma di vakor a rapti vaamuzazang kanaan adu xai kawin palau amun saan sin a rapti raxumbaaxut. ² Naan ka viring a rapti vaamuzazang ma xa iaari zina naako, 'Aze rasaan kari ga ra langarin pana nua? Gu dador vaamaravas pana a vaamuzazang sunum, panaze xawit kaarik nat faraxas guna vaamuzas la vaal zurugu.'

³ Ma a rapti vaamuzas angkanaan ka piaata sina nanga naako, 'Aze mase gana giu? A mono zurugu xana vanong nia wana a vaamuzazang surugu. Kawit ga rauxin a dikdikang kuna kavang, ma ga maangil zaait pana nungnungang. ⁴ Ga rex-aas pana aze rasaan gana giu xuna aubina dina rudaxain nia ma dina zaxot nia xu lamun faal zin

naandi, araan a mono zurugu xa vanong nia wana vaamuzazang surugu.’

⁵ Malasing ma xa viring falbis azaxai zaxai zin aubina vaakdul ina di rauxin amun dinaau zin a mono zina. Ma xa iaari zin azaxai ina xa tabung paamua wat malasing kari, ‘Usfa dinaau zunum sin a mono zurugu?’

⁶ Ma naan ka piaat malasing kari, ‘Azangaafu varazuaai xa wizik tul amun gaalan* wel iwana olif.’

Ma a rapti vaamuzazang ka piaat naako, ‘Suruk a waambaar angkari ina di ra varaar a dinaau zunum pana ma siar vazaaus ma gu varaar azangaafu varazuaai urulavaat amun gaalan wel.’

⁷ Ma naan ka iaari zin a varuaiang a rapti malasing kari, ‘Usfa dinaau zunum?’

Ma naan ka xis naan malasing kari, ‘Azangaafu varazuaai vaazangaafu a vaanga laxa laba xa bas pana wit.’

Ma naan ka piaat malasing kari, ‘Suruk a waambaar angkari ina di ra varaar a dinaau zunum pana ma fazaas be gu varaar azangaafu varazuaai xa wiziktul.’

⁸ A mono zina xa rexaas adu a rapti vaamuza-zang sina xawit nat faaratunaan pana amun faamuzazang sina, singsaxai xa wisfaru naan pana a mazamang sina wanaze xa vagit a mono zina singsaxai xa vananam azanon aubina. Avuna aubina ila pira angkari, di rexaas daxa mase wana a wat matmalabuk sin naandi malasing a rapti

---

* **16:6** A dorang kari in Grik baatos. Aknaasna xa malasing a gaalan ka wizik tul.

angkanaan, ma xa laba nanga wana rexaazang sin aubina ila maravas.

⁹ Ga vazei nim, naaguna vabalos amun paasaxo aaxanim nanga lalozang amun lulugaan ila pira angkari. Ma araan amun lulugaan angkanaan kana vaanong, Nakmai xana zaxot nim ma xana rasin nim lamaskana amun faal daxa ina xai rur bulaai ma xawit nat faanong. ¹⁰ Axazak ina xat faaratunaan pana akaana zaan mumut, naan kat faaratunaan saait pana amun saan lapuk. Ma axazak ina xawit nat faaratunaan pana akaana zaan mumut, naan kawit saait nat faaratunaan pana amun saan lapuk. ¹¹ Tamon kawit naagut faaratunaan pana xatkatong fatalaminang amun lulugaan ila pira angkari, nis kana inaxam paazaai wana nim adu naagut faraxas naaguna xatkatong fatalamin amun lulugaan faaratunaan inikula laaxur? ¹² Ma tamon kawit naagut faaratunaan pana amun saan sin axazak tawarak, nis kana lis tazaan aaxan nim nanga?

¹³ Kawit nat faraxas ta iaana kilaaiang kana vaamuzas sin a mono urua, xawit. Naan kana maska raksaat pana axazak ma xana sasaxot axazak. Ma xana vaaratunaan be wana azaxai ma xana wiaal axazak. Kawit nat faraxas naaguna iaana kilaaiang sin Nakmai varaxai wana kaakaai zaait.”

¹⁴ Amun Faarasi di langarin ma di plaas a iza naandi wana Iesu, wanaze naandi aubina di sasaxot famarazaat a kaakaai. ¹⁵ Ma Iesu xa piaat sin naandi naako, “Naagui waafatok nim lamarana aubina, singsaxai Nakmai xa rexaazin a maskana nim. Avuna amun saan ka laba

marazaat lamarana aubina, xa mitikaai lamarana Nakmai.”

Amun Lus Sin Nakmai Xana Wen Malik

¹⁶ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Amun Lus sin Moses ma amun dorang sin amun profet ka ra wat dikdik ka ruaas la raan sin Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang. Lamuraana a raan angkanaan di ifazei wana a Dorang Daxa wana a bikabar zin Nakmai, ma aubina vaakdul di igut kuna albizang lamaskana. ¹⁷ Ka lagaf pana a bara ma pira dina menawaai iaa, singsaxai xawit mase nat faraxas pana ta nan paaling mumut kana menawaai wana Lus sin Nakmai.

¹⁸ Tamon a rapti xa kip a maxuzang sin nandiaa ma xa maxus kaarik sin aza ravin tawarak, a rapti angkanaan ka giu a matmalabuk taksaat iwana milivinang a ravin tawarak. Ma a rapti ina xa maxus sin a ravin ina labana xa ra vataling naan, naan saait ka giu a matmalabuk taksaat iwana milivinang a ravin tawarak.”

A Rapti Raxumbaaxut Ma Laazarus

¹⁹ Iesu xa dador lalaamangaai xaarik naako, “Aza rapti raxumbaaxut kat mamaaus pana amun marapi a maraana naandi xa laaup marazaat ma aizi raagulang sina xa laaup marazaat. ²⁰ Ka rauxin aza rapti aizina xanaan Laazarus. Naan a rapti xat nungnung ma dit fazaar rasin naan lamanar lamarana mara iwana vala zin a rapti raxumbaaxut. A winpina xa bas pana amun burus. ²¹ Naan kai saxot kana iaan a sina vanganang ina xai zu wana aiban favanganang sin a rapti

raxumbaaxut angkanaan. Ma amun piu di uwat ma di damit amun burus la winpina.

²² Lamuraana azanon taan ka vaanong, Laazarus a rapti xa izi gogof ka maat. Ma amun aangelo di vazaak naan ma di rasin naan lapaara Aabaraam. Ma a rapti raxumbaaxut angkanaan saait ka maat, ma di xavin naan. ²³ Ka iziar lamaskana a bina zin aubina di maat. A winpina xa maazik marazaat mase, ma xa raamaai uzaa laaxur ma xa raamin Aabaraam lawalaa mase ma Laazarus saait lapaarana. ²⁴ Ma xa viraai waan sina naako, 'Maamaa Aabaraam, maluf nia. Gu kling Laazarus kana rasin a klusmitna lamaskana daanim ma xana wat famindavut a xaramaagu wana. Ga xazanin adi maazikang laba mase, iriat lamaskana adi xaiaf laba.'

²⁵ Singsaxai Aabaraam ka piaat naako, 'Naarugu, gu naxaam faulin araan gu izi roro nanga, gu ra rauxin atavur amun saan daxa. Singsaxai wana Laazarus, naan ka ra rauxin atavur amun saan taksaat pana roroiang sina. Ma taning, Nakmai xa mada naan araan nua gu xazanin adi maazikang laba. ²⁶ Ma aza zaan saait, ka rauxin adi luk laba xa lulungaai la birua wana maam ma nim. Kawit nat faraxas taxazak kana kas buak kuninaan sinim, ma xawit nat faraxas taxazak inaan la non gu iziar wana xana kas buak kunitiat simaam.'

²⁷ Ma a rapti raxumbaaxut ka piaat naako, 'Maamaa, ga maainung nua, gu kling Laazarus kula vaal zin maamaa zurugu. ²⁸ Avuna ga rauxin amun daazugu xa watmit. Naan kana wa fanaau zin naandi xuna tuua naandi zaait dina wat iriat la non angkari iwana adi maazikang laba.'

²⁹ Sing saxai Aabaraam ka xis naan naako, ‘Ka rauxin amun Lus sin Moses ma amun dorang sin amun profet ka iziar vaanong faraxai wana naandi. Kana daxa tamon dina langarin ma naadina valos.’

³⁰ Ma a rapti raxumbaaxut ka piaat naako, ‘Kawit! Maamaa Aabaraam, singsaxai tamon taxazak ka ramaraat puli wana maatang ma xa balas sin naandi, naan laxo dina inaxam taawuk.’

³¹ Sing saxai Aabaraam ka xis faulin naan malas-ing kari, ‘Tamon kawit di saxot dina langarin amun Lus sin Moses ma amun dorang sin amun profet, dina wen langar zaait sin taxazak, naa-palaau tamon taxazak ka ramaraat puli ziaana maatang.’”

17

Tuaa Di Vaxalxaal Azanon Kuna Giuang Amun Matmalabuk Taksaat
(Mt 18:6-7,21-22, Mk 9:42)

¹ Iesu xa piaat sin ubina varaviraai zina naako, “Amun saan kana wat faaratunaan ina xana vaxalxaal aubina xuna dina giu amun matmalabuk taksaat, singsaxai xana raksaat mase wana axazak angkanaan kana vabalos. ² Kana daxa dina pis adi vaat laba la vuruna ma dina psin naan la laman kuna xana xanak, taulaan kana vaxalxaal tazaxai zin a kaana funalik angkari wana zuiang lamaskana a matmalabuk taksaat. ³ Malasing ma naagu naknakaai daxa wana nim nanga.

Tamon daazum ka giu a matmalabuk taksaat, guna vadawaar naan. Ma tamon ka inaxam

taawuk, guna naxaam pizin a matmalabuk tak-saat sina. ⁴ Tamon ka giu a matmalabuk taksaat pana nua faa wizik urua lamaskana a raan azaxai ma faa wizik urua xa wat sunum ma xa piaat naako, 'Ga giu a matmalabuk taksaat pana nua, ma naari ga inaxam taawuk,' guna naxaam pizin a matmalabuk taksaat sina."

Ainaxam Paazaaiang

⁵ Malasing ma amun aaposal di piaat sin a Piran malasing kari, "Gu valaup ainaxam paazaaiang simaam!"

⁶ Ma naan ka piaat naako, "Tamon ainaxam paazaaiang sinim ka mumut malasing a xalam-ona maastat, kat faraxas naaguna vazei a iaai laba angkari di vakilaan maalberi malasing kari, 'Gu put luk nua ma gu vazuu nua nanga nana raas, ma xana langar zinim.'"

A Vaamuzazang Sin A Iaana Kilaaiang

⁷ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, "Tamon azaxai zinim ka rauxin a iaana kilaaiang sina xat faamuzas la uma o xat katkatong amun sipsip. Malasing faa araan naan ka uli wat pana vaamuzazang, guna vazei naan malasing kari, 'Laawus gu ziar iriat ma gu vangan?' Kawit. ⁸ Guna piaat sina malasing kari, 'Gu nimnimanin a vanganang surugu ma gu mamaaus pana amun marapi daxa ma guna zuruk fawat a vanganang surugu ma gana vangan ma gana imin. Naanaan laxo guna vangan ma guna imin.' ⁹ Malasing faa gu naxaam adu a mono zina xana wisfaadaxa zina wanaze xa langar ma xa giu aze razaan naa ra kling naan kuna giuang? Kawit. ¹⁰ Nim saait araan naagu

giu vanong amun saan faakdul ina Nakmai xa ra vazei nim kuna giuang, naaguna piaat malasing kari, ‘Dia amun iaana kilaaiang palaau, dia be di ra giu amun faamuzazang sin dia.’”

Iesu Xa Vira Ubina Xa Zangaafllu Di Rauxin A Giayang Tapak

¹¹ Iesu xa zazangas kun Jerusalem la rere in Samaaria ma Gaalili. ¹² Naan ka zou lamaskana aza bina, inaan ma xa vasuin ubina xa zangaafllu di rauxin a tapak. Di irur lawalaau vaamumut, ¹³ ma di viraai laba malasing kari, “Iesu, Maimaai, maluf maam!”

¹⁴ Iesu xa raamin naandi, ma xa piaat sin naandi naako, “Naagu waan naagu wa vatangin nim sin amun pris.” Ma araan di zazangas paan, a winpina naandi xa ninis siaana tapak.

¹⁵ Azaxai zin naandi xa raamin a winpina xa ninis, ma xa uli wat ma xa viraai laba xa wisfaru Nakmai. ¹⁶ Ma xa psin fawizik naan paanaburut la pira la xaaka Iesu ma xa wisfaadaxa zin Iesu. A rapti angkanaan in Samaaria.

¹⁷ Iesu xa iaari zina naako, “Malasing faa, xawit nim naagu zangaafllu a winpina nim ka ninis? A vaa uza wizik faat? ¹⁸ Kunaze xawit taxazak sin naandi na uli wat kuna wisfaruiang Nakmai? A ropuran angkari zingbe xa uli wat.” ¹⁹ Ma Iesu xa piaat sina naako, “Tamaraat ma gu waan, ainaxam paazaaiang sunum ka vira vatalamin nua.”

*A Balazang Iwana Bikabar Zin Nakmai
(Mt 24:23-28,37-41)*

²⁰ Azanon Faarasi di iaari zin Iesu, wana aze ra raan a bikabar zin Nakmai xana balas ma xa xis naandi naako, “A bikabar zin Nakmai xawit nat faraxas naaguna raamin araan kana balas. ²¹ Ma aubina dina wen piaat, ‘Naari,’ o ‘Naambaxo,’ wanaze a bikabar zin Nakmai xa iziar lawalaua nim.”

²² Naanaan Iesu xa piaat sin ubina varaviraai zina naako, “A raan kana wat araan naaguna saxot mase adu naaguna raamin azaxai iwana amun taan sin Naata Rapti, singsaxai naaguna wen taamin. ²³ Aubina dina vazei nim malasing kari, ‘Naan ka taa,’ o ‘Naan kari!’ Tuua naagu valau lalos naandi. ²⁴ Avuna la raan Naata Rapti xa uli wat, aubina vaakdul dina raamin. Kana malasing a wilak ina xat pilwilak ma xat pilaak a bara itaa ma ipaa. ²⁵ Singsaxai paamua xalaak Naata Rapti xana xazanin a maazikang laba, ma a watkul itaning kana bain naan.

²⁶ Amun taan sin Naata Rapti xana malasing amun taan sin Noaa. ²⁷ Aubina di vavangan ma di imimin ma dit maxus ka ruaas a raan Noaa xa albis lamaskana a sip sina. Naanaan a daavur xa uzan ma adi ulim ka wat ma xa vanong pizin naandi vaakdul.

²⁸ Ka malasing saait lamun taan sin Lot. Aubina di vavangan ma di imimin ma dit pulwul ma dit faangur ma dit faazu ma di gigi vaal. ²⁹ Singsaxai la raan angkanaan araan Lot ka waan fataling a bina Sodom, a xaiaf faraxai wana saalfa xa zu wat ikula la lia malasing a daavur ma xa vaif naandi vaakdul ma xa vanong pizin naandi.

³⁰ Kana malasing mase bani la raan Naata Rapti xana balas la maravas. ³¹ La raan angkanaan, tamon axazak ka iziar la waat a vaal zina, xana wen pizik paanaburut kuna zurukang amun saan sina lamaskana vaal. Malasing saait bani, tamon axazak ka iziar la uma, naan kana wen puli xula bina xuna zurukang tajaan. ³² Naaguna naxaam taak sin Lot! ³³ Tamon axazak ka saxot kana roting falagot a roroiang sina nanga, a roroiang sina xana milung, singsaxai tamon axazak ka vamiluaar a roroiang sina, xana roting falagot. ³⁴ Ga vazei nim, labung angkanaan axazak urua di itate iaa wana aiban azaxai, azaxai dina zaxot luk, ma axazak dina luaa. ³⁵⁻³⁶ A ravin urua dina maios iaa a wit, ma azaxai dina zaxot luk ma axazak dina luaa.”*

³⁷ Ubina varaviraai zina di iaari zina malasing kari, “Piran, amun saan angkanaan kana balas faa?”

Ma xa vazei naandi naako, “A non a maat ka imaal wana, amun kor dina varazuaai inaan.”

18

A Dorang Lalaamangaai Wana Raksiziar Ma A Rapti Xa Ikilis

¹ Iesu xa ra dador lalaamangaai zin ubina varaviraai zina xuna viraaiang naandi wana maainungang bulaai ma dina wen malumbaai. ² Iesu

---

17:31 Mt 24:17-18, Mk 13:15-16   **17:32** Var 19:26   **17:33**
 Mt 10:39, 16:25, Mk 8:35, Lk 9:24, Jn 12:25   * **17:35-36** Azanon fararang kawit na varas i mumua, di rauxin a dorang kari zaait: A rapti urua dina iziar iaa la uma, ma azaxai dina zaxot luk ma axazak dina luaa.

xa piaat naako, “Laza bina xa rauxin aza rapti xa ikilis ma naan kawit nat marauring Nakmai ma xawit na varanop pana naan ma xawit na inaxam pana aubina. ³ La bina angkanaan ka rauxin saait aza raksiziar, labana xa maat faanong, ka wat bulaai zin a rapti angkanaan ma xat fazei naan naako, ‘Gu rasin a lus ka tak pana nia ma a purua zurugu wana a matmalabuk taksaat sina naa giu wana nia.’

⁴ Ka vaabung baraaf faanong ma xawit na langor naan, ma lamuraana xa inaxam malasing kari, ‘Naapalaau xawit gat marauring Nakmai ma xawit ga varanop pana naan ma xawit ga inaxam pana aubina, ⁵ a raksiziar angkanaan bulaai xat famosmos nia, iaak ka daxa gana varur nandiaa wana aikilizang kuna vamazikang axazak ina xa giu a matmalabuk taksaat. Taulaan kana vamazik nia wana wat bulaaiang.’”

⁶ A Piran Iesu xa piaat naako, “Naagu langarin a dorang sin a rapti ina xai kilis taksaat. ⁷ Ubina ma furavin Nakmai xa ra kalin naandi aaxana nanga, di rataangis kupkup bulaai waan sina lawaanaas ma labung. Malasing faa, iaak Nakmai xana zimbang pana vawaalang naandi wana amun maravanang sin naandi, aan? Kawit. ⁸ Ga vazei nim, naan kana vazaaus mase wana vatokang naandi. Sing saxai a raan Naata Rapti xana wat, malasing faa, xana tangin nanga ubina ma furavin di inaxam paazaai wana naan iriat la pira angkari?”

A Dorang Lalaamangaai Wana a Faarasi Ma A Rapti Xai Suruk Taakis

⁹ Iesu xa piaat a dorang lalaamangaai angkari zin azanon aubina ina di inaxam paazaai wana naandi nanga adu naandi aubina di tak ma di wiaal uzanon. ¹⁰ Naan ka piaat naako, “Uru rapti di uzaa iaa la vaal xoxok ma di wa maainung iaa. Azaxai zin nandiaa a Faarasi, ma axazak a rapti xa zuzuruk a taakis. ¹¹ A Faarasi xa rur ma xa maainung pana naan nanga malasing kari, ‘Nakmai, ga piaat ka daxa zunum panaze xawit ga malasing azanon aubina, amun finaau o aubina raksaat o aubina dit milivin ubina o furavin tawarak, ma nia zaait kawit ga malasing a rapti angkari xa zuzuruk a taakis. ¹² Gat falvaal a raan urua lamaskana a wik azaxai, ma gai lis a zaxai iwana a zangaafu zurugu wana amun saan faakdul gat fabalos ka waan sunum.’

¹³ Ma a rapti xa zuzuruk a taakis ka rur lawalaa vaamumut nanga ma xawit na raamaai uzaa laaxur la lia, wanaze xa maangil. Ka wit a bangbangana wana maskaluzang ma naako, ‘Nakmai, nia a rapti iwana gigiuang amun matmalabuk taksaat, maluf nia.’”

¹⁴ Iesu xa piaat nanga malasing kari, “Ga vazei nim, a rapti angkari ina xa zuzuruk a taakis araan ka uli xula vaal zina, naan ka tak mase lamarana Nakmai, ma axazak kawit. Avuna naan ina xat falaup naan, Nakmai xana vamumut naan, ma naan ina xat famumut naan, Nakmai xana valaup naan.”

*Di Vaxadong A Funalik Mumut Siaana Iesu
(Mt 19:13-15, Mk 10:13-16)*

¹⁵ Aubina di zaxot fawat akaana nalik mumut sin Iesu xuna xana rasin uru mitna laaxur wana naandi ma xana lis a daxaiang sin naandi. Araan ubina varaviraai zin Iesu di raamin, di vadawaar naandi. ¹⁶ Singsaxai Iesu xa viring fawat akaana nalik mumut, ma xa piaat malasing kari, “Naagu luaa a funalik dina wat surugu. Tuaa naagu vaxadong naandi wanaze a bikabar zin Nakmai, zin naandi malasing kari. ¹⁷ Ga vazei varatunaan nim, tamon axazak kawit na rudaxain a bikabar zin Nakmai malasing a nan nalik, naan kawit nat faraxas kana albis lamaskana.”

*A Waamua Xa Raxumbaaxut
(Mt 19:16-30, Mk 10:17-31)*

¹⁸ Aza waamua xa iaari zin Iesu naako, “Maravas daxa, gana giu aze ra zaan kuna gana raumana a roro tapal?”

¹⁹ Ma Iesu xa xis naan naako, “Aze ra vuvuna gu vakilaan nia adu ga daxa? Kawit ta xazak ka daxa, Nakmai zingbe xa daxa. ²⁰ Gu rexaazin amun Lus sin Moses: “Tuaa gu milivin a ravin tawarak. Tuaa gu zop famaax azazak. Tuaa gu vinaau. Tuaa gu vaagit pana axazak. Guna varanop pana damaam ma dinaam.”” *(Zax 20:12, Lus 5:16-20)*

²¹ A rapti xa xis naan naako, “Amun saan faakdul angkanaan gai giu araan ga nalik mumut nanga xa ruaas taning.”

²² Araan Iesu xa langarin, ka vazei naan naako, “Azaan azaxai nanga xawit gu giu. Guna waan ma guna vaangurin amun saan faakdul gu rauxin, ma amun kaakaai iwana guna ralaas aubina di izi gogof. Tamon guna giu malasing kanaan guna

rauxin amun lulugaan daxa ikula la lia. Ma mur guna wat ma guna los nia.”

²³ Araan ka langarin a dorang kanaan ka maskalus mase wanaze naan ka raxumbaaxut.

²⁴ Iesu xa raamin naan ma xa piaat malasing kari, “Ka lagaf pana aubina di raxumbaaxut dina albis la bikabar zin Nakmai! ²⁵ Faaratunaan, ka lagaf pana kaamel xana albis lamaskana marana a nil iwana zaxazitang amun marapi, singsaxai xa lagaf nanga wana a rapti raxumbaaxut kana albis la bikabar zin Nakmai.”

²⁶ Aubina ina di langarin a dorang kanaan, di iaari malasing kari, “Tamon malasing kanaan, nis mase Nakmai xana zaxot faulin?”

²⁷ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Amun saan ina aubina xawit dit faraxas dina giu, Nakmai xat faraxas kana giu.”

²⁸ Ma Pita xa vasei naan naako, “Taamin, maadi ra luaa psin fanong amun saan faakdul zimaam ma maadi los nua.”

²⁹ Naanaan Iesu xa vasei naandi naako, “Ga piaat faratunaan sinim, axazak ina xa inaxam pana a bikabar zin Nakmai, ma xa ra vataling a vaal zina o taak sina o amun daasna o amun fafina o damana ma dina o a funalik sina, ³⁰ araan ka iziar nanga wana a roroiang ila pira angkari, Nakmai xana ralaas naan pana amun saan angkanaan, singsaxai xana laaup marazaat mase wana ina naa tabung tauxin paamua. Ma wana roroiang mur, naan kana rauxin a roro tapal.”

*Iesu Xa Piaat Kaarik Adu Naan Kana Maat
(Mt 20:17-19, Mk 10:32-34)*

³¹ Iesu xa zaxot parok a zangaafllu ma urua ubina varaviraai zina ma xa vasei naandi naako,

“Naagu langar, naari di uzaa ikula Jerusalem ma amun saan faakdul ina amun profet di ra varaar wana Naata Rapti xana balas faaratunaan pana naan. ³² Amun Judaa dina lis naan la mita ubina xawit amun Judaa. Dina vis naan ma dina lingpuak lawaana ma dina kanis naan ³³ ma dina kmis naan pana wip ma dina zop famaata naan. Ma wana varulang a raan naan kana ramaraat puli ma xana roro.”

³⁴ Ubina varaviraai zina xawit di maravas pana amun saan angkanaan. Avuvuna dorang ka izi vunfun siaana naandi, ma xawit di rexaazin aze razaan Iesu xa rai dador wana.

*Iesu Xa Vira A Marawif La Lan Kun Jeriko
(Mt 20:29-34, Mk 10:46-52)*

³⁵ Iesu xa wat faasilik pana Jeriko, ma aza rapti xa marawif, ka iziar la rita lan ma xat nunnung aubina. ³⁶ Naan ka langarin a ling amala di zangas bilas ma xa iaari naako, “Aze razaan ka balas?” ³⁷ Ma di vazei naan malasing kari, “Iesu in Naazaret ka zangas bilas.”

³⁸ Ma xa viraai malasing kari, “Iesu, a Natnaat Sin Dewit, maluf nia!”

³⁹ Aubina di zangas paamua di vadawaar naan kana ziburung, singsaxai xa vut firai laba laxo naako, “A Natnaat Sin Dewit, maluf nia!”

⁴⁰ Iesu xa rur ma xa vazei naandi dina zaxot fawat naan sina. Ma araan ka wat faasilik Iesu xa iaari zina naako, ⁴¹ “Aze gu saxot gana giu aaxanum?”

Ma xa xis naan naako, “Piran, ga saxot gana raamaai.”

⁴² Ma Iesu xa vazei naan naako, “Gu raamaai! Ainaxam paazaaiang sunum ka vira vanong nua.”
⁴³ Fazaaus mase naan ka raamaai, ma xa los Iesu ma xa wisfaru Nakmai. Ma aubina vaakdul ina di ra raamin azaan angkanaan, naandi zaait di wisfaru Nakmai.

19

Iesu Ma Saakius A Rapti Xa Zuzuruk A Taakis

¹ Iesu xa zou Jeriko xuna xana waan Jerusalem.
² Ma aza rapti aizina Saakius ka iziar inaan, naan a waamua zin ubina di zuzuruk a taakis, ma naan saait a raxumbaaxut. ³ Naan ka saxot kana raamin Iesu singsaxai naan ka xalxaalif ma xawit nat faraxas kana raamin naan panaze adi mala marazaat. ⁴ Naan ka valaau waamua ma xa vani a iaai laba di vakilaan a sikamo xuna raaminang Iesu xa zangas la lan angkanaan.

⁵ Iesu xa wat la non angkanaan, ma xa raamaai uzaa laaxur wana iaai, ma xa piaat sina naako, “Saakius, kabal vazaaus. Taning gana iziar la vaal zunum.” ⁶ Ka kabal vazaaus puat paanaburut ma xa zaxot Iesu xula vaal zina varaxai wana a dokdokang.

⁷ Aaraan aubina vaakdul di raamin, di murmuru malasing kari, “A rapti angkari xa ropuran la vaal zin a rapti xa gigiun amun matmalabuk taksaat.”

⁸ Saakius ka rur ma xa piaat sin a Piran naako, “Piran, gu langar, amun lulugaan faakdul zurugu gana wagaal labirua ma gana lis sin aubina di izi gogof. Ma tamon ga ra vagit fanong taxazak ma ga vinau tazaar sina, gana xis faaralavaarin.”

⁹ Ma Iesu xa piaat sin Saakius naako, “Tan-
ing nanga a vaamuzazang iwana zaxot faulinang
aubina xa balas la vaal angkari, wanaze Saakius
saait aza natnaat sin Aabaraam.* ¹⁰ Avuna Naata
Rapti xa wat kuna zalengang naandi ina di ra
milung ma xana zaxot faulin naandi.”

*A Dorang Lalaamangai Wana Amun Iaana Ki-
lailiang Di Xatkatong A Kaakaai*

(Mt 25:14-30)

¹¹ Aubina di langarin ma di naxaam adu a raan
iwana a bikabar zin Nakmai xana balas faza-
aus mase avuna Iesu xa iziar lapaara Jerusalem.
Ka vazei naandi wana aza dorang lalaamangai
¹² malasing kari, “Aza waamua xa nimniman
kuna waanang pana aza pira lawalau xuna dina
bur naan kana balas a xalxal, ma mur xana uli
wat kaarik la bina. ¹³ Paamua wana naan ka
waan, ka viring luk a zangaafu amun iaana kilai-
iang sina, ma xa lis a kaakaai azaxai zin naandi
zaksaxai di vakilaan a mina* ma xa piaat naako,
‘Naaguna vaamuzas laaxur wana xa ruaas gana
uli wat.’

¹⁴ Singsaxai aubina ila pira angkanaan di maska
raksaat pana naan ma di kling azanon ubina xuna
zalengang naan ma di piaat malasing kari, ‘Kawit
maadi saxot a rapti angkari xana balas a xalxal
zimaam.’

¹⁵ Singsaxai di bur vanong naan ka xalxal, ma
xa uli wat la bina zina xaarik. Naanaan ka kilai

---

* **19:9** A dorang kari “a natnaat sin Aabaraam,” adu Saak-
ius ainaxam paazaaiang sina xa malasing saait sin Aabaraam.

19:10 Mt 18:11   * **19:13** A kaakaai mina azaxai xari a
wulwulang iwana flan urul zin axazak kat faamuzas la tesin.

xun amun iaana kilaaiang ina xa ra lis a kaakaai zin naandi xuna xana rexaazin usfa naadi vabalos kuna valaupang a kaakaai angkanaan.

¹⁶ Ma a rapti waamua xa wat sina ma xa piaat naako, ‘Piran, ga vaamuzas pana a kaakaai gu ra lis surugu ma ga zuruk a kaakaai xa zangaafu xaarik laaxur wana.’

¹⁷ Ma a mono zina xa piaat malasing kari, ‘Ka daxa marazaat, nua mase a iaana kilaaiang daxa! Gana varur nua guna xatkatong amun bina laba xa zangaafu, wanaze ainaxamang sunum ka dikdik pana amun saan mumut.’

¹⁸ Ma a varuaiang ka wat sina ma xa piaat naako, ‘Piran, a kaakaai gu lis surugu xa vabalos a kaakaai xa watmit kaarik laaxur wana.’

¹⁹ Ma a mono zina xa piaat naako, ‘Nua guna xatkatong amun bina laba xa watmit.’

²⁰ Aza iaana kilaaiang ka wat ma xa piaat naako, ‘Piran, a kaakaai zunum kari ina gu ra lis surugu. Ga flus pana waan marapi, ma ga rasin. ²¹ Avuna ga maraaut pana nua a rapti gu maradikdik. Gut suruk amun kaakaai ina xawit gu ra rasin la adi vaal a kaakaai, ma gui laaf amun fanganang nua xawit gu ra vazú.’

²² A mono zina xa piaat naako, ‘Nua a iaana kilaaiang taksaat. Gana klis nua wana amun dorang sunum. Nua gu piaat adu nia a rapti maradikdikang, ma gu piaat saait adu nia gat suruk amun kaakaai ina xawit ga ra rasin la adi vaal a kaakaai, ma gai laaf amun fanganang kawit ga ra vazú. ²³ Kunaze xawit gu rasin a kaakaai zurugu la vaal a kaakaai xuna araan gana uli

wat, gana zuruk a kaakaai zurugu varaxai wana azanon kaakaai laaxur wana?’

²⁴ Ma xa vazei naandi angkanaan di irur inaan naako, ‘Naagu zuruk a kaakaai ziaana ma naagu lis sin a rapti ina xa rauxin a kaakaai xa zangaafu.’

²⁵ Ma di piaat sina malasing kari, ‘Piran, naan ka rauxin fanong a kaakaai xa zangaafu.’

²⁶ Ma xa xis naandi naako, ‘Ga vazei nim, naandi ina di rauxin azaan, dina lis kaarik nanga zin naandi. Ma naandi ina xawit di rauxin tasaan, naapalaau aze ra nan saan naadi rauxin dina zuruk pizin saait siaana naandi. ²⁷ Ma naari, naagu zaxot fawat amun purua zurugu ina xawit di saxot nia gana balas a xalxaal zin naandi, ma naagu zop famaata naandi iriat lamaraagu.’”

*Iesu Xa Waan Jerusalem Malasing A Xalxaal
(Mt 21:1-9, Mk 11:1-11, Jn 12:12-15)*

²⁸ Araan Iesu xa vazei vanong naandi wana a dorang lalaamangaai angkanaan, ka zazangas paamua xunikula Jerusalem. ²⁹ Naan ka balas puat lapaara uru bina Betfaage ma Betani la nan paatawut di vakilaan a Waatawut Olif. Ma xa kling urua zin ubina varaviraai zina varaxai wana dorang malasing kari, ³⁰ “Naagu waan iaa la bina xa iziar waamua wana numaa, ma araan naagu albis iaa la bina angkanaan, naaguna raamin iaa a dongki vaaxur di pis tasin kawit nanga taxazak nat kawaas. Kiwaat luk iaa ma naagu zuruk fawat iaa iriat. ³¹ Tamon taxazak kana iaari zunumaa adu xunaze naagu akpaat iaa

a dongki, naagu piaat iaa malasing kari, ‘A Piran ka saxot.’”

³² Uru rapti angkanaan ina Iesu xa kling paa-muin nandiaa di waan iaa ma di raamin iaa amun saan ka balas faaratunaan malasing naan ka ra vazei nandiaa wana. ³³ Araan di akpaat iaa a dongki, ubina vuvuna dongki di iaari zin nandiaa malasing kari, “Kunaze naagu akpaat iaa a dongki vaaxur?”

³⁴ Ma di xis iaa naandi malasing kari, “A Piran ka saxot.”

³⁵ Naadi wa lis iaa zin Iesu ma di akpaat pizin iaa amun marapi barAAF sin nandiaa, ma di rasin pana dongki ma di vaziaar iaa Iesu laaxur wana. ³⁶ Araan ka zazangas paan aubina di akpaat pizin amun marapi barAAF sin naandi ma di zawarin lan.

³⁷ Araan naan ka wat faasilik pana lan ka kabal wizik la Waatawut Olif, a dokdokang laba mase xa zuruk amala vaakdul aubina varaviraai zina ma di wisfarur Nakmai ma dit kupkup laba wanaze di ra raamin fanong amun faamuzazang ka banglala, ma di xupkup malasing kari,

³⁸ “A daxaiang ka waan sin a xalxal ina xa wat pana aizina a Piran!” *(Saam 118:26)*

“A luaai xa iziar la lia, ma a marmari daxaiang ka waan sin Nakmai ikula mase laaxur!”

³⁹ Azanon Faarasi lawalaua mala aubina angkanaan di piaat sin Iesu malasing kari, “Maravas, fadawaar aubina varaviraai zunum.”

⁴⁰ Sing saxai Iesu xa xis naandi naako, “Ga vazei nim, tamon aubina angkanaan dina ziburung, amun faat dina xupkup pana wisfaaruiang.”

Iesu Xa Rangis Jerusalem

⁴¹ Iesu xa wat faasilik lapaara Jerusalem, ma naa raamin ma naa rangis saxot, ⁴² ma naako, “Ga saxot taning naaguna rexaazin aze ramun saan kana lis a luaai zinin! Sing saxai xawit nat faraxas naaguna raamin, kai zi vunfun. ⁴³ Kana rauxin amun taan kana wat, araan amun purua zinin dina wat tur varaxulin a bina laba zinin, ma dina varur a vala xuna waakolang nim, ma dina varuxol a lan sinim iwana albizang ma tukbilakang, ma dina waakol nim lamun titit faakdul. ⁴⁴ Dina albis lamaskana amun balavaat iwana bina laba zinin ma dina tuxin fawizik nim faraxai wana funalik sinim paanaburut ma naaguna maat. Ma dina wen luaa ta vaat kana itete laaxur wana axazak, avuna xawit naagu raamin fakilaan a raan ina Nakmai xa ra wat sinim.”

Iesu Xa Albis Lamaskana A Rabaraau Ila Vaal Xoxok

(Mt 21:12-16, Mk 11:15-19)

⁴⁵ Iesu xa albis lamaskana a rabaraau ila vaal xoxok, ma xa vut fatukbilak aubina dit faangur. ⁴⁶ Ma xa vazei naandi naako, “Di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari, ‘Dina vakilaan a vaal zurugu a vaal iwana maainungang.’ Sing saxai naagu xul ma xa malasing ‘a vaal ina amun finaau di rataagul wana.’” *(Aais 56:7, Jer 7:11)*

⁴⁷ Amun taan faakdul Iesu xat firaa i aubina lamaskana a rabaraau ila vaal xoxok. Amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses, ma amun paamua zin amun Judaa di zaleng a lan kuna zop famaatang naan. ⁴⁸ Sing saxai xawit di tangin ta lan kuna zop famaatang naan, panaze aubina vaakdul di saxot dina langarin a dorang faakdul zin Iesu.

20

Di Iaari Zin Iesu Adu Nis Ka Lis A Burburaaiang Sina

(Mt 21:23-27, Mk 11:27-33)

¹ Aza raan Iesu xat faraviraai lamaskana a rabaraau ila vaal xoxok, ma xat firaa i aubina wana Dorang Daxa. Ma amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses faraxai wana amun paamua zin aubina di wat sina. ² Di iaari zina malasing kari, “Gu vazei maam, gu zuruk a burburaaiang faa naanaan gu gigi amun saan angkanaan pana? Nis ka lis a burburaaiang kanaan sunum?”

³ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Ma nia zaait gana iaari zinim pana aza iaariang. Naagu vazei nia, ⁴ a burburaaiang sin Jon kuna baaptaaizang aubina xa wat faa, la lia o zin aubina ila pira angkari?”

⁵ Ma di dador lawalaua naandi nanga malasing kari, “Tamon di piaat ‘Ila lia,’ naan kana iaari, ‘Kunaze xawit naagu inaxam paazaai wana dorang sina?’ ⁶ Sing saxai tamon di piaat ‘Sin aubina,’ aubina vaakdul dina tuk dia wana amun faat

panaze naandi di inaxam paazaai wana Jon adu naan a profet.”

⁷ Naanaan di xis be naan malasing kari, “Kawit maadi rexaas ka wat faa.”

⁸ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Gana wen fazei zaait nim pana ga zuruk a burburaaiang faa naari ga gigiu amun saan angkanaan pana.”

*A Dorang Lalaamangaai Wana Aubina Di Vaamuzas La Uma Waain
(Mt 21:33-46, Mk 12:1-12)*

⁹ Iesu xa vazei xaarik aubina wana aza dorang lalaamangaai malasing kari, “Aza rapti xa vazu a uma waain ma naa rasin la mita zanon ubina xuna naandi dina vaamuzas pana ma dina xatkatong ma dina isuruk kaakaai wana.* Ma naan ka waan laza bina lawalau ma xa wa raagul inaan faabung baraaf. ¹⁰ La raan iwana mozang amun fnuaai a waain, ka kling aza iaana kilaiiang sina xa waan sin ubina dit faamuzas la uma waain kuna dina lis tazanon fnuaai a waain aaxana. Singsaxai ubina dit faamuzas la uma waain di zop naan ma di kling fagof faulin naan. ¹¹ Ka kling kaarik aza iaana kilaiiang ka waan sin naandi ma di zop saait naan ma di vamangil naan ma di kling fagof faulin naan. ¹² Lamur xa kling a varulang a iaana kilaiiang. Di zop faraksaat naan ma di psin fatukbilok naan.

¹³ Ma damana a uma xa piaat naako, ‘Aze razaan gana giu? Gana kling naarugu ina ga sasaxot, iaak dina varanop pana naan.’

20:9 Aais 5:1 * **20:9** Naandi dina vaulin damana auma wana azanon kalamona waain malasing a wulwulang iwana auma.

¹⁴ Sing saxai araan ubina dit faamuzas di raamin naan, di dador lawalaua naandi nanga malasing kari, ‘Naan ina xana xul damana xari xa wat. Naagu wat, dina zop famaata naan kuna a uma waain angkari aaxan dia.’ ¹⁵ Di psin fatukbilok naan ku lamanar wana a uma ma di zop famaata naan.”

Ma Iesu xa piaata kaarik sin aubina naako, “Damana a uma xana giu aze wana naandi? ¹⁶ Damana a uma xana wat ma xana zop famaata ubina dit faamuzas la uma ma naana lis sin azanon ubina rawarak.”

Araan aubina di langarin, di piaata malasing kari, “Kawit mase!”

¹⁷ Ma Iesu xa raamin naandi ma xa piaata naako, “Aze ra aknaas a dorang kari lamaskana Baar Xoxok ina xa piaata naako,

‘A vaat ina ubina iwana gigiuang a vaal di bain pizin,
naan kanaan ka balas a varumaraiang a vaat iwana vaal.’ *(Saam 118:22)*

¹⁸ Aubina vaakdul ina di zu laaxur wana a vaat angkanaan, dina raabuak mimiringit, ma axazak ina a vaat angkanaan kana zu laaxur wana naan, kana mem.”

¹⁹ Amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun pris laba di zaleng ta lan kuna dina zaraak fazaus Iesu avuna di rexaas adu Iesu xa piaata a dorang lalaamangaai angkanaan pana naandi be. Sing saxai di marauring aubina.

*A Iaariang Pana Taakis
(Mt 22:15-22, Mk 12:13-17)*

²⁰ Amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun pris laba di rataamaai lalos Iesu. Ma di kling azanon ubina dina wat taamin burungin naan ma di babof mara be adu naandi ubina di tak. Dit simbong Iesu xana piaat ta dorang kawit na tak kuna dina rasin naan pana aikilizang sin a waamua zin a gaapman in Judia. ²¹ Ma di piaat malasing kari, “Maravas, maadi rexaas adu amun dorang sunum ma amun faraviraaiang sunum saait ka tak. Ma gui piaat a dorang azaxai zin aubina vaakdul, aubina di rauxin aiza laba ma aubina xawit ta iza. Gut firai aubina wana a lan sin Nakmai lalozang a dorang faaratunaan. ²² Malasing faa, xa tak pana dia dina wul a taakis ka waan sin Siza o xawit?”

²³ Iesu xa rexaazin fanong a vaagitang sin naandi ma xa vasei naandi naako, ²⁴ “Naagu vatangin ta denaarias kaakaai azaxai zurugu. A waroka nis kari ma a fararang kari wana nis?”

Ma di xis naan malasing kari, “Zin Siza.”

²⁵ Ma xa vasei naandi naako, “Aze razaan sin Siza, naagu lis sin Siza, ma aze razaan sin Nakmai, naagu lis sin Nakmai.”

²⁶ Naandi xawit dit faraxas dina vaxabebeu Iesu inaan lamarana amala aubina. Di raknar wana a dorang naa xis naandi wana ma di ziburung.

A Iaariang Pana A Ramaraat Puliang Siaana Maatang

(Mt 22:23-33, Mk 12:18-27)

²⁷ Amun Saadusi di ipiaat kawit ta ramaraat puliang lamuraana maatang, Azanon sin naandi di wat sin Iesu ma di iaari zina malasing kari,

28 “Maravas, Moses ka ra varaar a lus aaxan dia malasing kari, ‘Tamon ta rapti xana maat fataling taak sina, ma xawit di raxunalik iaa, daasna xana maxus sin a ravin angkanaan kuna xana raxunalik pana aizina daasna angkanaan ka maat faanong.’ 29 Ka rauxin amun fandaas ka wizik urua. A ruaan ka maat fataling taak sina ma xawit ta nalik sina. 30 A varuaiang daasna xa maxus kaarik sin a ravin angkanaan ma xa maat fataling saait naan. 31 Naanaan a varulang daasna zaait ka maxus sin a ravin angkanaan, ma xa malasing bani wana amun fandaas faakdul xa wizik urua. Di maxus sina ma naandi vaakdul di maat, singsaxai a ravin kawit na raxunalik lawaana naandi. 32 Lamur a ravin saait ka maat. 33 Lamur araan ubina di maat faanong dina ramaraat puli wana maatang, a ravin angkari zinis mase? Avuna naandi ubina di wizik urua di ra maxus sina.”

34 Iesu xa xis naandi naako, “Aubina ilamun taan angkari dit maxus. 35 Singsaxai aubina ina Nakmai xa rudaxain naandi adu dit faraxas dina ramaraat puli ziaana maatang ma dina roro wana roroiang mur, naandi dina wen maxus. 36 Ma dina wen maat kaarik panaze di malasing ka amun aangelo. Naandi a funalik sin Nakmai wanaze naan ka varamaraat faulin naandi ziaana maatang. 37 Araan a Baar Xoxok ka dador wana axaiaf pana a nan iaai, Moses saait ka ra vatangin adu aubina ina di ra maat faanong dina ramaraat puli ziaana maatang, avuna naan ka ra vakilaan a Piran adu naan, ‘Nakmai zin Aabaraam, ma Nakmai zin Aaisaak, ma Nakmai zin Jekop.’ (*Zax*

3:6)

³⁸ Nakmai xawit Nakmai zin amun maat. Kawit. Naan Nakmai zin aubina di roro wanaze lamarana naandi vaakdul di roro.”

³⁹ Ma azanon maravas iwana amun Lus sin Moses di piaat malasing kari, “Maravas, a dorang sunum ka daxa.” ⁴⁰ Ma aubina vaakdul di maraaut pana iaariang sin Iesu wana tazanon iaariang kaarik.

A Mesaaia A Piraana Dewit
(Mt 22:41-46, Mk 12:35-37)

⁴¹ Iesu xa piaat sin naandi naako, “Kunaze di piaat adu a Mesaaia a natnaat sin Dewit? ⁴² Avuna Dewit nanga xa piaat lamaskana a baar Saam lamaskana Baar Xoxok malasing kari,

‘A Piran Nakmai xa piaat sin a Piran surugu naako:

“Siar la mit sazaxa zurugu,

⁴³ xa ruaas gana rasin amun purua zunum dina balas akin faiavuzang uru xaakum.”
(Saam 110:1)

⁴⁴ Dewit ka vakilaan a Mesaaia adu a Mesaaia a Piran sina. Tamon ka malasing kanaan, malasing faa a rapti angkanaan a natnaat sin Dewit?”

Iesu Xa Fanaau Wana Amun Maravas Iwana Amun Lus Sin Moses
(Mt 23:1-36, Mk 12:38-40)

⁴⁵ Araan aubina vaakdul angkanaan dit langarin nanga Iesu xai fazei, naan ka vazei ubina varaviraai zina naako, ⁴⁶ “Naagu naknakaai wana amun maravas iwana amun Lus sin Moses. Di saxot adu dinat falaak amun marapi baraaf sin

aubina di rauxin aiza laba ma dina zazangas farawuk. Ma di saxot adu aubina dina varanop pana naandi lamun non iwana balas fatu-
iang. Ma lamaskana amun faal a maainungang,
di saxot amun kin sizarang sin ubina laba. Ma
wana amun flangan, di saxot dina iziar lamun kin
sizarang sin aubina di rauxin aiza laba. ⁴⁷ Dit
fagit amun raksiziar ma dit paxaar amun saan
faakdul zin naandi malasing ma di izi gogof. Ma
dit maainung faabung baraaaf saait kuna aubina
dina raamin naandi. Uwat ubina angkanaan dina
zuruk a maravanang laba mase la raan aikilizang
sin Nakmai.”

21

A Raksiziar Xa Lis A Talazang Sin Nakmai (Mk 12:41-44)

¹ Iesu xa iziar lamaskana a rabaraau ila vaal
xoxok ma xa raamaai uzaa, ma xa raamin ubina
raxumbaaxut di pizaai kaakaai lamaskana a bogis
iwana rasinang a kaakaai la vaal xoxok. ² Ma
xa raamin saait aza raksiziar, ina xa izi gogof,
ka psin be a kaakaai mumut urua. ³ Ma Iesu xa
piaat naako, “Ga vazei varatunaan nim, a rak-
siziar angkanaan ina xa izi gogof ka psin a kaakaai
laba wana naandi vaakdul ina di pizaai. ⁴ Naandi
vaakdul di psin akbaala kaakaai zin naandi, ma
xa rauxin nanga a kaakaai laba zin naandi xa
iziar, singsaxai a raksiziar angkari lamaskana izi
gogovang sina xa psin fakdul a kaakaai zina ina
xat faraxas pana raagulang sina.”

Amun Faakilanang Iwana Vaanongang Iwana A Raan

(Mt 24:1-25, Mk 13:1-23)

⁵ Azanon ubina varaxai zin Iesu di dador wana vaal xoxok di ra vamamaus pana amun faat ka marmari daxe mase ma wana amun talazang aubina di ra lis sin Nakmai. Singsaxai Iesu xa piaat naako, ⁶ “Ga saxot gana vazei nim pana amun saan angkanaan naagu raamin. A raan kana wat ma xana wen tauxin mase ta vaat kana imaal laaxur wana taza vaat, dina burut psin naandi vaakdul xu waanaburut.”

⁷ Ma naandi di iaari zin Iesu malasing kari, “Maravas, lasang amun saan angkanaan kana balas? Ma aze rawat faakilanang kana waamua xuna maadina rexaas adu amun saan angkanaan kana samura balas?”

⁸ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Naagu naknakaai, aubina dina vagit nim singsaxai tuua naagu langar zin naandi. Amala dina balas pana aizinugu, dina piaat malasing kari, ‘Nia a Mesaaia,’ o ‘A raan ka vaasilik.’ Tuua naagu los naandi. ⁹ Araan naagu langarin ka rauxin a dauran ma aubina dit farop faraxai wana amun gaapman sin naandi, tuua naagu maraaut panaze amun saan angkanaan kana tabung balas kalaak, singsaxai a vaanongang iwana raan kana wen balas nanga.”

¹⁰ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Aza kaantri xana varop faraxai wana aza kaantri, ma aza bikabar xana varop faraxai wana aza bikabar.

¹¹ Ma xana rauxin a vaanga maraulia laba ma a zong ma amun giazang dikdik kana balas lamun non farawuk. Ma amun saan kana balas ma

xana vamaraut faraksaat aubina ma amun faanga vaakilanang laba la bara xana balas.”

*Atavur Amun Maazikang Kana Balas
(Mt 10:16-22, Mk 13:9-13)*

¹² Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Singsaxai paamua wana amun saan faakdul angkanaan kana balas, dina zaraak nim ma dina vamazik nim ma dina urif nim ku lamun faal a maain-ungang sin amun Judaa xuna naaguna rur wana aikilizang, ma dina rasin nim lamun faala vaa-maazikang. Dina varur nim lamarana amun kalx-aal ma lamarana amun paamua laba. Amun saan faakdul angkanaan kana balas panaze naagui los nia. ¹³ A raan angkanaan, a raan daxa xuna naaguna pitfiaat nia zin naandi. ¹⁴ Paamua xalaak, naaguna inaxam daxa ma tuua naagu inaxam farvaras pana aze ra dorang naaguna dador xol nim pana. ¹⁵ Avuna nia nanga gana rasin a dorang la nguza nim, ma gana lis a mazamang sinim kuna xanawit tazaxai zin amun purua vaakdul zinim kana plaas amun dorang sinim ma xanawit tazaxai xana vatangin adu amun dorang sinim kawit na tak. ¹⁶ Amun damana nim ma amun dina nim ma amun daaza nim ma amun taaua nim ma amun paasaxo zinim dina ngutlis nim sin amun purua, ma dina zop famaaz anan sinim. ¹⁷ Ma aubina vaakdul dina maska raksaat pana nim avuna wana aizinugu. ¹⁸ Singsaxai xawit ta vur azaxai ila waata nim kana malik. ¹⁹ Naaguna irur dikdik. Ma Nakmai xana lis a roro tapal zinim.”

*Iesu Xa Dador Wana Jerusalem Kana Vaanong
(Mt 24:15-21, Mk 13:14-19)*

²⁰ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Araan naagu raamin amala ubina dauran di rur varaxulin Jerusalem, naagu rexaas adu faasilik ka dina vanong pizin Jerusalem. ²¹ Ma nis naandi di iziar la pira Judia, dina valaau xula amun paatawut. Ma naandi di iziar Jerusalem, dina tukbilak ma dina waan tawarak. Ma naandi di iziar lamanar wana bina laba tuaa dina albis lamaskana. ²² Avuna a raan angkanaan, a raan iwana aikilizang ma vaamaazikang kuna waambazovang amun dorang faakdul di ra varaar vating lamaskana Baar Xoxok. ²³ Lamun taan angkanaan kana raksaat mase zin a furavin buxut ma zin naandi zaait dit faazus. Adi maravanang kana balas la pira angkari, ma a boro maazikang sin Nakmai xana wat pana amun Judaa. ²⁴ Azanon aubina dina zop famaata amun Judaa wana baainaat, ma azanon dina zaxir naandi ma dina zaxot naandi xula amun faal a vaamaazikang lamun non sin amun lemlam aubina vaakdul la pira angkari. Ma aubina xawit amun Judaa dina waramin Jerusalem ka ruaas amun taan angkanaan Nakmai xana waambazof ainaxamang sina wana naandi.”

*A Balazang Sin Naata Rapti
(Mt 24:29-31, Mk 13:24-27)*

²⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Amun faakilanang kana balas pana iaas ma a flan ma amun patpada. Ma iriat la pira angkari amun lemlam

aubina dina maraaut ma ainaxamang sin naandi xana baabaa wana raaminang ma langarinang a vaanga roflaba xa ratambur nana raas. ²⁶ Aubina dina zumaat pana maraautang avuna dina naxaam amun saan kana balas la pira angkari. Avuna amun saan dikdik ila bara dina valvaaliang. ²⁷ Ma la notaan angkanaan mase dina raamin Naata Rapti xana wat lamaskana a vang bara varaxai wana dikdikang ma adi maravaasna. ²⁸ Araan amun saan angkanaan di varumara balazang, naagu rur ma naagu raxut fauzaa a waata nim laaxur ma tuua naagu maraaut, avuna a raan Nakmai xana wul vaxarom nim, ka wat faasilik faanong.”

*A Dorang Lalaamangaai Wana A Iaai A Fik
(Mt 24:32-35, Mk 13:28-31)*

²⁹ Ma Iesu xa dador lalaamangaai zin naandi malasing kari, “Naagu raamin a iaai a fik ma amun iaai vaakdul. ³⁰ Araan naagu raamin di rasin afkus, naagu rexaas adu amun flan iwana iaas ka vaasilik. ³¹ Ka malasing saait bani araan naagu raamin amun saan angkanaan ga ra vazei nim pana xana balas, naagu rexaas adu a raan sin bikabar zin Nakmai xa wat faasilik faanong.

³² Ga vazei varatunaan nim, a watkul angkari xana roro nanga araan amun saan angkanaan kana balas. ³³ A bara ma a pira angkari dina vaanong iaa, singsaxai a dorang surugu xana wen faanong mase.”

Naagunat Naknakaai

³⁴ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Singsaxai naagu naknakaai daxa wana nim nanga, taulaan a maskana nim kana bas pana bumaatang pana daanim dikdik ma matmalabuk taksaat ma amun inaxam farvarazang iwana roroiang ila pira angkari. Taulaan naaguna raknarin a raan angkanaan kana balas sinim malasing axaak talavaat ka zu lamaskana flung. ³⁵ Avuna a raan angkanaan kana balas sin aubina vaakdul di raagul la pira angkari. ³⁶ Malasing ma bulaai naagunat naknakaai. Naagunat maainung lamun taan faakdul zin Nakmai xuna xana lis a dikdikang sinim ma xanat faraxas naaguna valiu amun saan angkanaan kana samura balas ma naaguna maainung saait kuna xanat faraxas nim naaguna rur lamarana Naata Rapti.”

³⁷ Ma lamun taan saksaxai Iesu xat firaai aubina lamaskana a rabaraau ila vaal xoxok ma lamun labung naan kai waan ma xa iziar la waatawut di vakilaan a Waatawut Olif. ³⁸ Paanaraan gufguf lamun taan saksaxai aubina vaakdul di wat sina la rabaraau ila vaal xoxok ma dit langarin naan.

22

Judaas Ka Rudaxa Xana Ngutlis Iesu Zin Amun Purua

(Mt 26:1-5, Mk 14:1-2)

¹ A Raan Laba Iwana A Raraba Xawit A Is, ina dit fakilaan pana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang ka wat faasilik. ² Ma amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses, di zaleng ta lan kuna zop famaatang Iesu ma aubina

dina wetexaas, avuna di maraaut pana aubina. ³ Naanaan Saatan ka sfaar Judaas, ina aza izina xanaan Iskaariot. Naan azaxai zin a zangaafu ma urua ubina varaviraai. ⁴ Naan ka waan sin amun pris laba ma amun paamua zin amun tuxaaul ila vaal xoxok ma di dador varaxai xuna naan kana mitai ngutlis Iesu zin naandi. ⁵ Naandi di ra dokdok ma di rudaxa adu dina wul naan pana kaakaai. ⁶ Naan ka rudaxa ma xa rataamaai wana ta raan daxa ina xawit ta mala aubina di iziar xuna xana ngutlis Iesu zin naandi.

Pita Ma Jon Di Nimmimanin Iaa A Vanganang Iwana Zangas Fasaalang
(Mt 26:17-25, Mk 14:12-21)

⁷ A Raan Laba Iwana A Raraba Xawit A Is ka balas, ma bulaai la raan angkanaan di zopsop famaamun sipsip faaxur xuna vanganang pana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang. ⁸ Ma Iesu xa kling Pita ma Jon ma xa vazei nandiaa naako, “Gu waan iaa ma gu nimmimanin iaa a vanganang sin dia xuna vanganang pana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang.”

⁹ Ma di iaari iaa zina malasing kari, “Gu saxot maadina nimmimanin iaa vaa?”

¹⁰ Ma Iesu xa xis nandiaa naako, “Araan gu albis iaa Jerusalem, guna vasuin iaa aza rapti xat fazaak a daanim lamaskana win laba. Naaguna los iaa naan kula vaal ina naana albis lamaskana.

¹¹ Ma naaguna iaari iaa zin damana vaal malasing kari, ‘A Maravas ka iaari adu a rumaaf sin amun topuran faa, xuna nia varaxai wana ubina varaviraai zurugu maadina iaan fakilaan A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang?’ ¹² Ma naan kana

vatangin a rumaaf lapuk la vaal laaxur, ina di ra nimnimanin tasin fanong kuna vanganang, ma naaguna nimnimanin iaa a vanganang inaan.”

¹³ Naanaan di waan iaa ma di wa tangin iaa amun saan faakdul malasing be Iesu xa ra vazei nandiaa wana. Ma di nimnimanin iaa a vanganang kuna iaan fakilaanang A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang.

*A Vanongang A Vanganang Faraxai Wana Iesu
(Mt 26:26-30, Mk 14:22-25, 1Kor 11:23-25)*

¹⁴ A raan iwana vanganang ka balas ka, ma Iesu varaxai wana amun aaposal zina di iziar la iban favanganang. ¹⁵ Ma Iesu xa piaat sin naandi malasing kari, “Ga ra sasaxot famarazaat mase adu dia varaxai dina iaan a vanganang iwana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang, paamua wana gana vazaak a maazikang. ¹⁶ Avuna ga vazei nim, gana wen fangan kaarik pana a vanganang kanaan ka ruaas a vuvuna vanganang kanaan kana balas faaratunaan la bikabar zin Nakmai.”

¹⁷ Naanaan Iesu xa zuruk a win imiminang, a waain lamaskana, ma xa wisfaadaxa wana ma xa vazei naandi naako, “Naagu zuruk a win imimin angkari ma naagu imin ma naagu vatawaraxin lawalua nim. ¹⁸ Avuna ga vazei nim adu gana wen imin kaarik a waain ka ruaas la raan a bikabar zin Nakmai xana balas.”

¹⁹ Ma xa zuruk a raraba, ma naa wisfaadaxa wana ma naa biaak ma xa ralaas naandi wana. Ma xa piaat naako, “Naari a winugu, ga lis kuna vawaalang nim. Naaguna gigi malasing kari xuna naagunat naxaam faulin nia.”

²⁰ Pana a lan angbani zaait lamuraana vanganang, ka ra zuruk a win imiminang ma xa piaat naako, “A waain angkari lamaskana a win imiminang, naan a rudaxaiang faaxur ga giu wana a daraaigu ina xana zaal zaxot nim. ²¹ Singsaxai naagu langar, a mita xazak ina xana ngutlis nia zin amun purua xai ziar varaxai wana zurugu la iban favanganang. ²² Naata Rapti xana maat malasing Nakmai xa ra nol rasin, singsaxai xana raksaat mase zin axazak angkanaan ina xana ngutlis naan sin amun purua.” ²³ Ma di iaari varawuk lawalaua naandi zaksaxai adu nis mase axazak sin naandi xana giu malasing kanaan.

Nis Mase Xa Laaup

(Mt 20:25-28, Mk 10:42-45)

²⁴ Naanaan di varamakalaai lawalaua naandi nanga wana nis mase zin naandi dina vakilaan naan adu xa laaup. ²⁵ Singsaxai Iesu xa piaat sin naandi malasing kari, “Amun kalxmaal zin aubina xawit amun Judaa, di rauxin a burburaiiang laba laaxur wana naandi ma dit falaup naandi nanga. Ma naandi ina di rauxin a burburaiiang laaxur wana aubina naandi dit fakilaan naandi nanga malasing kari, ‘Aubina faawalang.’ ²⁶ Singsaxai tuua naagu malasing kanaan. Naan ina xa laaup mase lawalaua nim, kana malasing a nalik mumut mase, ma a waamua ina xa ratasin a lus pana aubina xana balas malasing a iaana kilaiiang. ²⁷ Avuna nis ka laaup, naan ina xa iziar wana aiban favanganang kuna vanganang o naan ina

xai talas? Iaak naan ina xai iziar wana iban favanganang, aan? Singsaxai nia ga iziar lawalaua nim malasing axazak kai talas. ²⁸ Nim naagu ra irur varaxai wana nia lamaskana amun maravanang surugu lamun taan amun maravanang ka ra tangin nia. ²⁹ Ma gana lis a burburaaiang la mita nim kuna naaguna rasin a lus laaxur wana aubina lamaskana bikabar malasing be Maagu xa ra lis surugu, ³⁰ xuna naaguna vangan ma naaguna imin pana iban favanganang surugu lamaskana bikabar zurugu. Ma naaguna iziar wana amun kin izi xalxaalang ma naaguna klis amun patbung ka zangaafu ma urua in Israael.”

Iesu Xa Piaat Paamuain Adu Pita Xana Wispuxin Naan

(Mt 26:31-35, Mk 14:27-31, Jn 13:31-38)

³¹ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Saaimon, Saaimon, langar. Saatan ka ra iaari adu xana lalaamangaain ainaxam paazaaiang sinim malasing axazak kat fagiraas a xalamona wit siaana a wakpaakna. ³² Singsaxai Saaimon, ga maainung faanong ku nua xuna ainaxam paazaaiang sunum kana wen su. Araan gu inaxam taawuk faanong, guna vadikdik amun daazum.”

³³ Singsaxai Pita xa vazei naan naako, “Piran, ga nimmiman kuna waanang faraxai wana nua la vaal a vaamaazikang ma xuna maatang.”

³⁴ Ma Iesu xa xis naan naako, “Pita, ga vazei nua, waamua wana a uraa xana kaakaluk, guna wispuk faarul adu gu wetexaazin nia.”

³⁵ Naanaan Iesu xa iaari zin ubina varaviraai zina naako, “Araan ga ra kling nim ma xawit naagu zuruk ta lun baaxut o ta laxa o ta su, malasing faa, naagu gof nanga wana tazaan?”

Ma di xis naan malasing kari, “Kawit.”

³⁶ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Singsaxai taning nis ka rauxin a lun baaxut, luaa naan kana zuruk, ma malasing saait pana a laxa. Ma nis kawit na rauxin a baainaat, luaa naan kana vaangurin a marapi baraaaf sina ma xana wul tazaxai.

³⁷ Di ra varaar vating lamaskana a Baar Xoxok malasing kari, ‘Di ra vakot falbis naan faraxai wana aubina raksaat.’ *(Aais 53:12)*

Ma ga vazei nim adu azaan angkanaan, kana balas faaratunaan pana nia. Aiang, aze ramun saan a Baar Xoxok ka piaat pana nia xana samura balas faaratunaan.”

³⁸ Ma ubina varaviraai di piaat malasing kari, “Piran, taamin. A baainaat urua xari.”

Ma Iesu xa xis naandi naako, “Kat faraxas.”

Iesu Xa Maainung La Waatawut Olif

(Mt 26:36-46, Mk 14:32-42)

³⁹ Iesu xa waan fataling a bina laba ma xa waan ikula la Waatawut Olif, malasing naa gigi bulin. Ma ubina varaviraai zina di los naan. ⁴⁰ Araan di balas la non angkanaan, ka vazei naandi naako, “Naagu maainung kuna naaguna wen su tamon a vaaxabebeuang kana balas sinim.” ⁴¹ Naan ka waan lawalaa u vaamumut siaana naandi, wana awat marapalau ina xat faraxas guna psin a vaat, ma xa wa zibukaak, ma xa maainung naako, ⁴² “Maagu, tamon gu saxot, suruk pizin a win

imiminang kari ziaagu. Sing saxai tuaa gu valos a sasaxotang ma ainaxamang surugu, gu los a sasaxotang ma ainaxamang sunum.”⁴³ Ma aza aangelo inikula la lia xa ra balas sina ma xa ra vadikdik naan.⁴⁴ Ka xazanin adi maskaluzang laba malasing ma naan ka maainung dikdik nanga, ma a klawas ila winpina xa malasing a dari, xa zu wizik paanaburut la pira.

⁴⁵ Araan ka maainung faanong, ka ramaraat ma xa uli waan sin ubina varaviraai zina ma xa raamin naandi di milaaif avuna a winpina naandi xa malumbaai wana maskaluzang.⁴⁶ Ma xa vazei naandi naako, “Kunaze naagu milaaif? Naagu ramaraat ma naagu maainung kuna tuaa naaguna zu tamon a vaaxabebeuang kana balas sinim.”

*Judaas Ka Ngutlis Iesu Zin Amun Purua
(Mt 26:47-56, Mk 14:43-50, Jn 18:1-12)*

⁴⁷ Araan Iesu xai dador nanga, amala ubina di wat balas. Ma Judaas, azaxai zin a zangaafu ma urua ubina varaviraai, xat paamuain naandi. Naan ka wat sin Iesu xuna xana ngus naan.⁴⁸ Ma Iesu xa iaari zina naako, “Judaas, malasing faa, guna ngutlis Naata Rapti la mit amun purua wana nguzang naan?”

⁴⁹ Ma ubina di iziar varaxai wana Iesu di raamin fakilaan aze rasaan kana balas, ma di iaari zina malasing kari, “Piran, malasing faa, xat faraxas maadina zop naandi wana amun baainaat simaam?”⁵⁰ Ma azaxai zin naandi xa zop a iaana kilaaiang sin a waamua zin amun pris faakdul ma xa kip pizin alnga la mit sazaxa zina.

⁵¹ Ma Iesu xa wisbuaak naan naako, “Tuaa!” Ma xa xaaf alngana a rapti angkanaan ma naa vira.

⁵² Iesu xa piaat sin amun pris laba ma amun paamua zin amun tuxaaul ila vaal xoxok ma azanon paamua zin aubina ina di wat ku naan naako, “Malasing faa, iaak nia axazak kat farop ma xat finaau, malasing ma naagu wat faraxai wana amun baainaat ma amun iaai iwana varopang? ⁵³ Amun taan faakdul ga iziar varaxai wana nim la rabaraau ila vaal xoxok ma xawit naagu zaraak nia. Sing saxai naari, a notaan sinim, a dikdikang ila bungsuzuk ka waamuin nim.”

Pita Xa Wispuxin Iesu

(Mt 26:69-75, Mk 14:66-72, Jn 18:15-18,25-27)

⁵⁴ Naanaan di zaraak Iesu ma di zaxot luk naan kula vaal zin a waamua zin amun pris faakdul. Sing saxai Pita xai las lawalaa vaamumut.

⁵⁵ Azanon ubina di sung axai af labirua wana a rabaraau ila vaal angkanaan, ma di iziar varaxulin. Ma Pita xa wat ma xa ziar varaxai wana naandi. ⁵⁶ Aza rakfaaxur, a iaana kilaaiang, ka raamin naan araan ka iziar la maravaaza xai af ma xa damin falagot naan ma xa piaat naako, “A rapti angkari xa ra ilos Iesu.”

⁵⁷ Sing saxai Pita xa wispuk naako, “Diravin, ga wetexazin naan.”

⁵⁸ Mur vaamumut be, aza rapti xaarik ka raamin Pita ma xa piaat naako, “Nua zaait azaxai zin naandi.”

Sing saxai Pita naako, “Dirapti, nia xawit.”

⁵⁹ Lamur vaamumut, malasing a aua azaxai lamur, axazak kaarik ka dador dikdik naako,

“Faaratunaan mase, a rapti angkari xa ra iziar varaxai wana Iesu, avuna naan in Gaalili.”

⁶⁰ Ma Pita xa xis naan naako, “Dirapti, ga wetaazin aze gui dador wana.” Ma araan kai dador nanga, fazaaus mase a uraa xa kaakaluk.

⁶¹ Naanaan a Piran ka rutaawuk ma xa raamaai vaatak pana Pita ma Pita xa naxaam luk a dorang sin a Piran ina xa ra vazei naan malasing kari, “Taning paamua wana a uraa xana kaakaluk, guna wispuuk faarul adu gu wetaazin nia.” ⁶² Ma Pita xa tukbilak fataling a rabaraau ma xa wa raangis taksaat mase.

Di Vis Iesu Ma Di Zop Naan

(Mt 26:67-68, Mk 14:65, Jn 18:22-23)

⁶³ Ubina ina di ruxaul wana Iesu di vis naan ma di wit naan. ⁶⁴ Di pis kol a marana wana a waan marapi ma di piaat sina malasing kari, “Gu dador profet! Fazei maam, nis ka wit nua?” ⁶⁵ Ma di piaat azanon dorang ka varas ka lingpuak lawaana.

Di Varur Iesu Lamarana Amun Paamua

(Mt 26:57-66, Mk 14:53-64, Jn 18:12-13,19-24)

⁶⁶ A bina xa raan ka, ma amun paamua zin amun Judaa, amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses, di wat fatu ma azanon ubina di zaxot fawat Iesu lamarana naandi. ⁶⁷ Ma di vazei naan malasing kari, “Tamon nua a Mesaaia, fazei maam.”

Ma Iesu xa xis naandi naako, “Tamon gana vazei nim, naaguna wen inaxam paazaai wana dorang surugu. ⁶⁸ Ma tamon gana iaari zinim pana ta iaariang, naaguna wen kis. ⁶⁹ Singsaxai taning ma xa uzaa, Naata Rapti xana iziar la mit sazaxa zin Nakmai, a Maradikdikang.”

⁷⁰ Naandi vaakdul di iaari zin Iesu malasing kari, “Malasing faa nua Naata Nakmai?”

Ma naan ka xis naandi naako, “Nim naagu piaat fanong. Nia be.”

⁷¹ Ma di piaat malasing kari, “Aze ra dorang kaarik dina zuruk? Dia di langarin fanong a dorang ka wat faatak la ngusna.”

23

*Iesu Xa Irur Wana Aikilizang Lamarana Paailat
(Mt 27:11-14, Mk 15:1-5, Jn 18:28-38)*

¹ Aubina vaakdul angkanaan di ramaraat ma di zaxot Iesu xa waan sin Paailat. ² Ma di ramaraat ma di vakor naan di piaat malasing kari, “Maadi raamin a rapti angkari xat falos falmur aubina zi-maam. Naan ka pitkol maam kuna tuaa maadina lis a taakis sin Siza, ma xa kalin saait adu naan a Mesaaia, a xalxaal.”

³ Ma Paailat ka iaari zina naako, “Malasing faa Nua a xalxaal zin amun Judaa?”

Ma Iesu xa xis naan naako, “Malasing bani gu piaat.”

⁴ Naanaan Paailat ka piaat sin amun pris laba ma zin amun mala aubina naako, “Kawit ga tangin ta vuvuna dorang ina naagu vakor a rapti angkari wana.”

⁵ Ma dit faangaraai nanga malasing kari, “Naan kat faramaraat a maskana aubina wana amun faraviraaiang sina lamun non faakdul in Judia. Naa varumarain Gaalili ma xa wat faakdul mase iriat.”

Iesu Xa Irur Wana Aikilizang Lamarana Erot

⁶ Araan Paailat ka langarin, ka iaari zin naandi tamon Iesu naan in Gaalili. ⁷ Ma araan naan ka rexaas ka adu Iesu naan ila non laba ina Erot ka ratasin a lus pana, xa kling pizin naan ka waan sin Erot. La notaan angkanaan Erot saait ka iziar Jerusalem.

⁸ Araan Erot ka raamin Iesu, xa dokdok mase, wanaze faabung baraaf faanong ka saxot kana raamin Iesu. Naan ka ra langarin a dorang pana Iesu, ma xa saxot mase xana raamin Iesu xana giu ta vaamuzazang ka banglala. ⁹ Erot ka iaari zin Iesu wana amun iaariang ka varas, singsaxai Iesu xawit na xis naan. ¹⁰ Amun pris laba varaxai wana amun maravas iwana amun Lus sin Moses di irur inaan, ma dit fakor vadikdik Iesu. ¹¹ Ma Erot faraxai wana ubina dauran sina di vis naan ma dit fanangon naan. Ma di vamamaus naan pana a marapi baraaf ka marmari daxa, ma di kling faulin naan ka waan sin Paailat. ¹² Paamua Erot ma Paailat nandiaa amun purua, singsaxai a raan angkanaan di paasaxo iaa xa.

*Di Klis Iesu Adu Naan Kana Maat
(Mt 27:15-26, Mk 15:6-15, Jn 18:39-19:16)*

¹³ Naanaan Paailat ka viring fatu amun pris laba ma amun paamua ma aubina ¹⁴ ma xa piaat sin naandi naako, “Naagu ra zaxot fawat a rapti angkari zurugu ma naagu ra piaat adu xa rat falos falmur aubina. Ma ga ra iaari zina lamarana nim, ma xawit ga tangin ta vuvuna raksaatang pana rapti angkari lalozang amun saan naagu vakor naan pana. ¹⁵ Ma Erot saait kawit na tangin ta zaan pana naan ma xa kling faulin naan sin dia. Faaratunaan kawit di tangin ta zaan taksaat naan

naa giu xat faraxas pana naan kana maat saxot. ¹⁶⁻¹⁷ Malasing ma gana vamazik naan pana witang naan ma mur gana vamiluaar naan.”*

¹⁸ Ma aubina vaakdul di laanga xupkup laba varaxai, di piaat malasing kari, “A rapti angkanaan kana maat! Familuaar lis fawat Baarabaas simaam!” ¹⁹ A rapti angkanaan Baarabaas ka ra vaxanaat a varopang pana a gaapman lamaskana Jerusalem ma xa ra zop famaata palau zaait azanon ubina ma di rasin naan la vaal a vaamaazikang.

²⁰ Paailat ka saxot nanga xana vamiluaar Iesu ma xa dador xarik sin naandi. ²¹ Singsaxai dit firai nanga malasing kari, “Tukfating naan pana robuxul! Tukfating naan pana robuxul!”

²² Naanaan a varulang a iaariang sin naandi naako, “Kunaze? Aze ra matmalabuk taksaat naa giu? Kawit ga tangin ta vuvuna matmalabuk taksaat naana maat saxot. Malasing kanaan gana vamazik naan pana witang naan ma gana vamiluaar naan.”

²³ Singsaxai di ra vaangaraai nanga ma dit firai laba varaxai adu dina tukfating naan pana robuxul. Ma di vangarin nanga naan. ²⁴ Naanaan Paailat ka los ainaxamang sin naandi. ²⁵ Ka vamiluaar a rapti ina di iaariin naan, naan ina xa ra vaxanaat a varopang pana a gaapman lamaskana bina laba Jerusalem ma xa ra zop

---

* **23:16-17** Azanon fararang kawit na varas i mumua, di rauxin a dorang kari zaait: Naandi di rauxin a matmalabuk angkari lamun maariaas faakdul. Lamun taan laba iwana lotu Paailat kat familuaar a rapti xa iziar la vaal a vaamaazikang ka waan sin naandi.

famaat palau zaait azanon ubina ma di rasin naan la vaal a vaamaazikang. Ma xa lis pizin Iesu zin ubina dauran malasing aubina di ra saxot.

Di Tuk Fating Iesu Wana Robuxul

(Mt 27:32-44, Mk 15:21-32, Jn 19:16-24)

²⁶ Ubina dauran di zaxot pizin Iesu, ma araan di zazangas tukbilak, di vasuin aza rapti in Saairini aizina Saaimon. Naan ka ulili wat kula bina laba. Ma di zaraak naan ma di rasin a robuxul laaxur wana naan ma naa vazaak lamuraana Iesu. ²⁷ Amala aubina di ra los naan faraxai zaait pana a furavin ina di maskalus mase ma di ratangis naan. ²⁸ Iesu xa plaas naan ka waan sin naandi ma xa piaat naako, “Naam furavin in Jerusalem, tuaa naagu raangis pana nia! Naagu raangis pana nim nanga ma a funalik sinim. ²⁹ Avuna a raan iwana maazikang kana wat araan aubina dina piaat malasing kari, ‘A daxaiang kana waan sin a furavin di mala, xawit di iluk, ma xawit dit faazus.’ ³⁰ Ma a Baar Xoxok ka ra piaat malasing kari,

‘Dina piaat sin amun paatawut malasing kari,
“Naagu zu wana maam!”

Ma dina piaat sin a kaana wut malasing kari,
“Naagu pung paramin maam!”” *(Osi 10:8)*

³¹ Ma Iesu xa piaat nanga malasing kari, “Tamon aubina di giu amun saan angkari wana nia ina ga malasing a iaai xa ro nanga, aze ra zaan dina giu wana nim ina naagu malasing a iaai xana maraang?”

³² Ka rauxin saait uru rapti raksaat, di ra zaxot nandiaa varaxai wana Iesu xuna dina zop famaas nandiaal. ³³ Araan di balas la non di vakilaan “A Barang,” di tukfating Iesu inaan pana robuxul. Di tukfating saait uru rapti angkanaan pana uru robuxul lapaara Iesu, azaxai la mit sazaxa zina ma axazak la mit kais sina. ³⁴ Ma Iesu xa pijaat naako, “Maamaa, naxaam pizin amun matmalabuk taksaat sin naandi, avuna xawit di rexaazin aze rasaan naadi gigi.” Ma di raktaaxin amun faat kuna vatawaraxinang amun marapi zina lawalaua naandi nanga.

³⁵ Ma aubina di irur rataamin Iesu, singsaxai amun paamua nanga di visfis naan, di piaat malasing kari, “Naan ka ra zuruk pizin amun maravanang sin azanon aubina. Tamon naan a Mesaaia zin Nakmai, axazak ina Nakmai xa ra kalin naan, kana zuruk pizin a maravanang iwana maatang sina nanga.”

³⁶ Ma ubina dauran saait di wat ma di vis naan. Di lis a waain ka mirik sina, ³⁷ ma di piaat sina malasing kari, “Tamon nua a xalxaal zin amun Judaa, taning guna zuruk pizin a maravanang iwana maatang sunum nanga.”

³⁸ Ma xa rauxin a fararang di ra varaar zaait ma di ra varokin la waat a robuxul zina malasing kari, “Naan kari a Xalxaal zin amun Judaa.”

³⁹ Ma azaxai zin uru rapti raksaat angkanaan ina di rokaai iaa lapaara Iesu, xa dador lingpuak sin Iesu naako, “Tamon nua a Mesaaia, gu vawaal dital xuna dina wen maat taal.”

⁴⁰ Sing saxai aza xazak sin nandiaa xa vadawaar naan naako, “Malasing faa, xawit gu marauring Nakmai? Dital varaxai di vazaak taal a maazikang azaxai. ⁴¹ Ka tak pana diaa, wanaze di vazaak iaa a maravanang iwana amun matmalabuk taksaat sin diaa. Sing saxai a rapti angkari xawit na giu ta matmalabuk taksaat.”

⁴² Ma xa vazei Iesu naako, “Iesu, gu naxaam nia araan gu balas a xalxal lamaskana a bikabar zunum.” ⁴³ Ma Iesu xa xis naan naako, “Ga piaat faratunaan sunum, taning nanga guna iziar varaxai wana nia la paaradaais.”

Iesu Xa Maat

(Mt 27:45-56, Mk 15:33-41, Jn 19:28-37)

⁴⁴ Araan a marana iaas ka iziar vaatak laaxur, a bungszuk ka pung paramin kol a pira vaakdul xa ruaas a marana iaas urul languzaraaf, ⁴⁵ avuna a iaas kawit na lang. Ma adi marapi batbaat ka ratokaai lamaskana vaal xoxok ka rawagal labirua ma xa balas uwaa tua. ⁴⁶ Naanaan Iesu xa viraai laba naako, “Maamaa, ga lis a laklagai zurugu la mirum.” Naan ka piaat fanong malasing kanaan ma xa maat.

⁴⁷ Araan a waamua zin ubina dauran in Rom ka raamin azaan angkanaan, ka wisfarur Nakmai malasing kari, “Faaratunaan mase, a rapti angkari naan a rapti xa tak.” ⁴⁸ Araan aubina vaakdul ina di wat tur watu xuna raaminang amun saan angkanaan, di raamin aze rasaan ka balas ma di tuk a bangbangana naandi varaxai wana maskaluzang ma di waan. ⁴⁹ Sing saxai amun paasaxo vaakdul zin Iesu, varaxai wana a

furavin ina di ra ilos fawat naan ipaa Gaalili, di irur lawalaau vaamumut ma di rataamin amun saan angkanaan kat balas.

Di Vatate Iesu La Baaul A Maat
(Mt 27:57-61, Mk 15:42-47, Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Aza rapti aizina Iosep naan in Aarimaatiaa. Aarimaatiaa a bina la pira Judia. Iosep a rapti daxa ma matmalabuk sina xa tak, ma naan kat simbong a bikabar zin Nakmai. Naan azaxai zin ubina iwana aiziarang iwana aikilizang sin amun Judaa, singsaxai xawit na rudaxa varaxai wana naandi wana aze razaan naadi ra nol ma naadi ra giu. ⁵² Iosep ka waan sin Paailat ma xa iaari zina xuna xana vazaak luk Iesu. ⁵³ Naa zuruk pizin fawat paanaburut, ma naa fluzang a marapi daxa, ma naa vatate lamaskana baaul a maat, ina naadi ra tok tasin lamaskana vaat siar ma xawit nanga di vatate ta maat pana. ⁵⁴ A raan angkanaan a raan a nimnimanang, ma faasilik ka a varumaraiang a raan a Saabat kana balas.

⁵⁵ A furavin ina di ra los fawat Iesu Gaalili, di los Iosep ma di raamin a baaul a maat angkanaan ma di ra raamin di mitat fatete Iesu. ⁵⁶ Mur di uli xu lamun faal zin naandi ma di nimnimanin amun wel ma amun saan ina xa milalas mikuf. Ma la raan a Saabat di ziaavus malasing a Lus ka piaat.

24

Iesu Xa Ramaraat Puli Ziaana Maatang
(Mt 28:1-10, Mk 16:1-8, Jn 20:1-8)

¹ Paanaraan gufguf mase, wana varumaraiang a raan iwana wik, a furavin di zuruk amun saan

ka milalas mikuf ina naadi ra nimnimanin tasin ma di waan la baaul a maat. ² Araan di balas di raamin adu axazak ka wul psin fanong a vaat lamarana baaul a maat. ³ Singsaxai araan di albis, kawit di tangin a Piran Iesu la non di vatate naan pana.

⁴ Ma araan di inaxam marazaat nanga wana azaan angkanaan, fazaaus mase uru rapti di mamaaus iaa wana amun marapi xa wilwilak marazaat di balas faaknar iaa ma di rur iaa la-paara naandi. ⁵ Naandi di maraaut mase ma di zivaakudung, a marana naandi xu waanaburut la pira. Ma di vazei iaa naandi malasing kari, “Kunaze naagu zaleng a rapti xa rauxin a roroiang lawalau aubina di maat? ⁶ Naan kawit kaarik na iziar iriat, ka ramaraat puli vaanong. Naagu naxaam faulin a dorang ina naa ra vazei nim pana araan ka iziar nanga varaxai wana nim Gaalili. ⁷ Ka piaat naako, ‘Dina lis Naata Rapti la mita ubina raksaat, ma dina tukfating naan pana robuxul, ma wana varulang a raan, naan kana ramaraat puli xaarik.’” ⁸ Ma la notaan angkanaan mase, a furavin angkanaan di naxaam faulin a dorang kanaan sin Iesu.

⁹ Araan di vataling a baaul a maat ma di uli, di piaat amun saan faakdul angkanaan sin a zangaafllu ma azaxai amun aaposal ma xa waan saait sin naandi vaakdul di los Iesu. ¹⁰ A furavin angkanaan ina di vazei amun aaposal wana amun saan angkanaan, aizina naandi xari: Maaria in Maakdaalaa ma Joanaa ma Maaria naanaa zin Jems ma azanon furavin nanga varaxai wana

---

24:6 Mt 16:21, 17:22-23, 20:18-19, Mk 8:31, 9:31, 10:33-34, Lk 9:22, 18:31-33

nandiaal. ¹¹ Sing saxai amun aaposal di naxaam a dorang sin a furavin malasing a dorang palaau be ma xawit di inaxam paazaai wana. ¹² Sing saxai Pita xa ramaraat ma xa ra valau waan la baaul a maat. Naanaan ka zundung ma xa raamaai waan lamaskana ma xa raamin be uwaan marapi, di imamaal naandi it. Naan ka uli ma xa inaxam marazaat pana amun saan angkanaan ka ra balas.

Iesu Xa Balas Sin Uru Rapti Varaviraai La Lan Kun Emaaus
(Mk 16:12-13)

¹³ La raan angkanaan nanga, uru rapti varaviraai, di zazangas iaa xu la bina di vakilaan Emaaus. A bina xa lawalau, a kilomita xa zangaaflu ma azaxai wana Jerusalem. ¹⁴ Araan di zazangas iaa di dador iaa wana amun saan faakdul angkanaan ka ra balas. ¹⁵ Araan di dador iaa ma dit kulus iaa azaan angkanaan lawalaua nandiaa nanga, Iesu nanga xa wat lapaara nandiaa ma xa zangas faraxai wana nandiaa. ¹⁶ Sing saxai Nakmai xa waakol a marana nandiaa ma xawit di raamin fakilaan iaa naan.

¹⁷ Naanaan Iesu xa iaari zin nandiaa naako, “Aze razaan naagut kulus iaa araan naagu zazangas iaa?”

Ma di rur manunus iaa ma di raamaai maskalus iaa. ¹⁸ Azaxai zin nandiaa, aizina xanaan Kleopaas, ka iaari naako, “Iaak nua be a ropuran iriat Jerusalem gu wetexaazin amun saan ka balas lamun taan angkari?”

¹⁹ Ma Iesu xa iaari zin nandiaa naako, “Aze ramun saan?”

Ma di xis iaa naan malasing kari, “Amun saan pana Iesu in Naazaret, a profet ina amun dorang sina ma vaamuzazang sina xa dikdik lamarana Nakmai ma lamarana aubina vaakdul zaait. ²⁰ Amun pris laba ma amun paamua zimaam di rasin naan pana aikilizang kuna xana maat ma di ra tukfating naan pana robuxul. ²¹ Singsaxai maam maadi inaxam paazaai wana naan adu naan axazak kana wul vaxarom amun Israael. Ma naari, a varulang a raan kari wana amun saan ina xa ra balas. ²² Taning saait, azanon furavin simaam, di ra vabanglala maam. Paanaraan gufguf mase di waan la baaul a maat, ²³ ma xawit di tangin Iesu. Ma di uli wat ma di piaat adu di raamin aza rataamaaiang pana uru aangelo ma di vazei iaa naandi adu naan ka roro uli xaarik. ²⁴ Naanaan azanon paliaana maam saait di waan la baaul a maat ma di wa raamin amun saan malasing be a furavin di dador wana ma xawit saait di raamin Iesu.”

²⁵ Ma Iesu xa vazei nandiaa naako, “Kunaze xawit naagu maravas iaa ma xawit naagu inaxam paazaai vazaus iaa wana amun saan faakdul amun profet di ra dador wana? ²⁶ Naandi di piaat adu a Mesaaiia xana vazaak amun maazikang kari ma mur naan kana albis lamaskana marmari daxaiang sina.” ²⁷ Iesu xa vamaravaas sin nandiaa, amun saan faakdul di ra varaar vating pana naan nanga lamaskana amun fararang lamaskana a Baar Xoxok, naa varumara wana Moses ma xa ruaas pana amun profet.

²⁸ Araan di zazangas paan taal, di wat taal la-paara bina angkanaan nandiaa dina waan iaa wana. Ma Iesu xa zangas malasing adu xana

zangas sazal. ²⁹ Ma di maainung falagot iaa naan, malasing kari, “Gu iziar varaxai wana ni-maa wanaze a bina xa nguzaraaf ma a iaas ka si vaanong.” Naanaan di zou raal ma naan ka iziar varaxai wana nandiaa.

³⁰ Araan di iziar raal wana aiban favanganang, Iesu xa zuruk a raraba ma xa wisfaadaxa wana, ma naa biaak ma xa ralaas nandiaa. ³¹ Naanaan Nakmai xa kaas amun marana nandiaa ma di raamin fakilaan iaa Iesu ma fazaas mase xa malik siaana nandiaa. ³² Ma di dador iaa lawalaua nandiaa nanga malasing kari, “Faaratunaan mase, araan ka rat famaravaas diaa wana a dorang lamaskana a Baar Xoxok, a maskana diaa xa ramaraat.”

³³ La notaan angkanaan nanga, di ramaraat iaa ma di uli vazaaus iaa xun Jerusalem ma di wa tangin iaa azangaafllu ma azaxai ubina varaviraai varaxai wana azanon di ra izi watu varaxai. ³⁴ Ma di piaat sin nandiaa malasing kari, “Faaratunaan mase! A Piran ka ramaraat puli vaanong ma xa ra balas sin Saaimon.” ³⁵ Ma di xus iaa amun saan faakdul ina xa ra balas sin nandiaa la lan ma araan naan ka ra biaak a raraba, nandiaa di raamin fakilaan iaa naan.

Iesu Xa Balas Sin Ubina Varaviraai Zina

(Mt 28:16-20, Mk 16:14-18, Jn 20:19-23, Giu 1:6-

8)

³⁶ Araan di rai dador iaa nanga wana amun saan angkanaan, Iesu nanga xa rur labirua wana naandi ma xa piaat naako, “A luaai xana iziar varaxai wana nim.”

³⁷ Ma di raknar ma di maraaut mase wanaze di naxaam adu di raamin a warak. ³⁸ Ma xa vazei naandi naako, “Kunaze naagu maraaut ma

naagu rauxin ainaxamang urua? ³⁹ Naaguna raamin uru mirugu ma uru xaaku. Nia vaaratunaan kari. Naaguna xaaf a winugu ma naaguna raamin. A warak kawit na rauxin a winpin ma a ruan. Singsaxai naaguna raamin, nia ga rauxin a winugu ma a ruaanugu.”

⁴⁰ Araan ka piaat fanong amun saan angkanaan, ka vatangin uru mitna ma uru xaakna zin naandi.

⁴¹ Ma naandi di nanam ma di banglala mase, singsaxai xawit nanga di inaxam paazaai adu naan ka roro uli xaarik. Ma xa iaari zin naandi naako, “Malasing faa, naagu rauxin ta vanganang iriat kuna iaanang?” ⁴² Ma di ralaas naan pana a vang ian ina naadi ra run. ⁴³ Naa zuruk ma naa ian lamarana naandi.

⁴⁴ Ma xa vasei naandi naako, “Araan ga ra iziar nanga varaxai wana nim, ga ra vasei nim adu amun saan faakdul di ra varaar wana nia lamaskana amun Lus sin Moses ma lamaskana amun baar zin amun profet ma lamaskana a Baar Saam, kana balas faaratunaan.”

⁴⁵ Naanaan Iesu xa kaas ainaxamang sin naandi xuna dina maravas pana amun dorang lamaskana Baar Xoxok. ⁴⁶ Ma xa vasei naandi naako, “Di ra varaar vating adu a Mesaaia xana vazaak a maazikang ma xana maat ma wana varulang a raan, naan kana ramaraat puli ziaana maatang. ⁴⁷ Ma di ra varaar vating saait adu wana aizina, aubina zina dina fazei wana a dorang iwana inaxam taawukang ma naxaam pizinang amun matmalabuk taksaat ka waan sin atavur aubina vaakdul, ma dina varumarain Jerusalem. ⁴⁸ Nim aubina xuna pitfiaatang amun

saan angkanaan. ⁴⁹ Naagu langar, nia gana kling fawat sinim axazak ina Maagu xa ra xalxalin. Singsaxai naaguna iziar iriat la bina laba xa ruaas kana sfaar nim pana a dikdikang inikula laaxur.”

Iesu Xa Waan Ikula La Lia
(*Mk 16:19-20, Giu 1:9-11*)

⁵⁰ Lamur Iesu xa zaxot luk naandi inaan Jerusalem ma di tukbilak ma di balas lapaara bina Betani, ma xa raxut fauzaa uru mitna ma xa maainung Nakmai xana lis a daxaiang sin naandi. ⁵¹ Araan kai lis nanga a daxaiang sin naandi, xa vataling naandi ma Nakmai xa zaxot fauzaa naan kunikula la lia. ⁵² Ma di lotu wana naan ma di uli waan Jerusalem faraxai wana adi nanamang laba. ⁵³ Ma bulaai di iziar lamaskana a rabaraau ila vaal xoxok ma di wisfaru Nakmai.

clix

A Dorang Daxa Zin Nakmai
The New Testament in the Nalik Language of New
Ireland Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long toples Nalik long Niugini

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators Australia

Language: Nalik

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Mar 2024 from source files dated 28 Mar 2024

42305cda-c6c8-512e-a277-ab36f573c0db